

Американци су се повукли из Авганистана. НАТО је поражен у Сирији. Северно атланска алијанса се показала немоћном у Украјини. Кина је све јача. САД потреса унутрашња криза. Да ли је време да керенемо у:

У РАТ ЗА КОСОВО

УРМВИ СРБИЈЕ ОРГАНИЗОВАЛО
ВЕЛИКИ БРОЈ ТАКМИЧЕЊА

ПОТПИСАН
СПОРАЗУМ
СА РАТНИМ
ИНВАЛИДИМА
СЕВЕРНЕ
МАКЕДОНИЈЕ

ВАСИЉКОВИЋ:
ЕУ ПОДРЖАВА
ГЕНОЦИД
НАД СРБИМА

ВОЈНИ 130 ИНВАЛИД

ГОДИНА XXVI • БРОЈ 130 • ДЕЦЕМБАР 2021.

БРОЈ ЈЕ ПОСВЕЋЕН ПАРТИЗАНСКОМ КОМАНДАНТУ НИКОЛИ ВИДОВИЋУ

**ПЕТИЦИЈУ КОЈОМ БИ СЕ СТРАДАЊЕ СРБА У НДХ ПРОГЛАСИЛО
ГЕНОЦИДОМ ПОТПИСАЛО ЈЕ 54.000 ГРАЂАНА, ИПАК СРПСКИ
ПАРЛАМЕНТ ДО ДАНАС НИЈЕ РАЗМАТРАО ОВО ПИТАЊЕ**

ДЕЦА ЈАСЕНОВЦА ТРАЖЕ РЕЗОЛУЦИЈУ О ГЕНОЦИДУ

Посланичка већина Народне скупштине Србије, одбила је да на дневни ред стави захтев: «Да се донесе резолуција којом се страдање Срба у НДХ-а проглашава геноцидом.»

Пише: Вук Станић

Српски род је јединствен, треба донети резолуцију којом се страдање Срба у НДХ током Другог светског рата проглашава геноцидом, став је УРМВИ Србије и али више бораčkih Удружења и Удружења за неговање традиције.

Јер, ко је Србин и српскога рода, не може имати ништа против такве резолуције. Удружење логораша Јасеновац Београд, прикупило је педесет четири хиљаде потписа гађана, који траже да се донесе таква резолуција.

Захтев је одавно упућен у Скупштину Србије.

Ипак, у нашој Скупштини посланичка већина, такав предог није чак ни ставила на дневни ред.

Новинар Војног инвалида разговарао је са члановима Удружења, логораша Јасеновац Београд који су као деца партизана са Козаре одведени у овај усташки логор смрти. Имали су среће да преживе Јасеновац, али немају среће

кад је у питању подршка посланика њиховом предлогу.

Према речима Милинка Чекића, који је данас почасни председник Удружења логораша Јасеновац Београд, добро се сећа како је изгледао напад Немаца и усташа на Козару у лето 1942. године. Био је каже дечак и са породицом живео на ослобођеној територији.

-Непријатељске офанзиве се добро сећам, партизани су имали слабо наоружање нису имали довољно пушака тако да нису сви мушкарци ни могли да се боре. Неки су имали пушке из ранијих ратова, неки ловачко наоружање, неки су носили пољоприврдна оруђа, виле и косе. Успели су да се пробију из тог обруча. Партизани су успели да се пробију. једна јединица је успела да се провуче, са њима је отишло и десетак хиљада цивила. Немци

су потом затворили обруч и ту брешу. Све нас, који смо били у окружењу заробили су. Било је заробљених партизана, али већина су били жене, деца и старци.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Заробљавали су све не само војно способне мушкарце?

Чекић: Заробљавали су све, од одојчета до старца и предавали су нас усташама. Према подацима који су аутентични цени се да је 68.000 људи, са Козаре отерано у логоре. Међу њима смо били ја и моја породица. Нас су све усмерили ка Босанској Дубици. Ишли смо пешке километрима у опшивеним пригравцима. То је део чарапе, оплетен од вуне, а уместо ђона потшивена је јагњећа кожа. Два месеца сам носио то на ногама. Мајка је то крпила колико је могла. Када смо кренули са Козаре биле су полу поцепане. Полу бос сам прешао више од двадесет километра. Ишли смо по цести која је насута ломљеним каменом. Ноге су нам биле крваве од тог камена. Терали су нас као стоку. Ко није могао да иде, да прати колону, убијан је на лицу места. Мој ујак Павле који је био партизан, рањен је у руку. Рањене партизане су убијали, али он је успео да се прикључи породици и да крене са нама. На станици у Церовљанима он је одвојен од породице и више га нисмо и видели. Не зна се како је завршио. Вероватно је убијен јер је био неспособан за рад. На станици у Церовљанима одвојени су мушкарци од жена и деце, потрпани су у вагоне и отерани возом за Јасеновац. Жене и деца су на станици чекали неколико дана док нису транспортовани сви мушкарци. Потом је уследио транспорт жена и деце, сточним вагонима за Јасеновац.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Колико вас је било у вагонима?

Чекић: Било нас је толико да људи нису могли ни да стоје. Ми деца, били смо исцрпљени, данима нисмо јели. Чучали смо а старији су се трудили да нас не прегазе. Пут је трајао четири, пет дана. Велики број људи је умро од глади и од жеђи. И дан, данас ми одзвањају јауци деце и људи који траже воде. Када је вагон стигао у Јасеновац, велики број људи из вагона је већ био мртав. Ко је могао да хода, одвели су га у логор. Ко није, убили су га. Није било барака у којима су нас држали. Била је то пољана ограђена, бодљикавом жицом, а ми смо били под ведрим небом. Жене деца, сви заједно. Воду сам, сећам се, пио из баре. То је била нека рупа на средини

1991 - 2021

тужан јубилеј 30 година од почетка ратова деведесетих, циљ тих ратова био је да Србе етнички очисте из република које су створене авнојевско-брововим границама, биле су то границе које су од већинског српског народа направиле националну мањину која је прогањана у четири од шест федеративних јединица и две покрајине СФР Југославије.

ЈЕДНА РАТНА ПРИЧА

У тексту Мирослава Никичевића, сазнајте како је нацистичка организација "ТОТ" у Београду позивала Србе да се прикључе "обнови" и који су били старни мотиви да се тако преко плаката обратe Србима.

НАШ НОВИНАР ОСВОЈИО СРЕБРО

Прочитајте како је ратни инвалид, члан нашег удружења и члан редакције Војног Инвалида освојио бронзану медаљу у пара пливању на државном првенству.

Милош Ћирковић

Текст о последњем српском војнику који је остао на Косову и дуго након што сустигле снаге КФОР-а прочитајте у тексту који је приредио Аллександар Станић,

Евакуација ЈНА

Када су Ватикан, Немачка признале право Хрватској да се отцепи из СФРЈ, а Југословњеска народна армија одустала од одбране територијалног интеритета СФРЈ, једина опција која је остала била је Евакуација. Како је текла та Евакуација прочитајте у тексту доктора Косте Новаковића.

УРМВИ ЗАЈЕЧАР

Удружење ратних и мирнодоспких војних инвалида Зајечар које је део УРМВИ СРБИЈЕ,

организовало је такмичење у пецању на коме се такмичило више од сто војних инвалида, али и неколико екипа ветерана.

САДРЖАЈ

Разговор са Капетаном Драганом	6
Тема броја	13
Актуелне теме	18
Погледи	22
Рад органа и тела УРМВИ Србије	25
Спорт	26
Из наше ратне прошлости	37
Култура и историја	38
In memoriam	58
Убиство породице Зећ	60

УЗ ОВАЈ БРОЈ

Министарка за рад запошљавање борачка и социјана питања, Дарија Кисић Тепавчевић, на последњем састанку је питала претставнике борачких Удружења:

«Како то да сте ви дозволили да нов Закон буде тако написан да ратни и мирнодоспких војни инвалиди који су раније имали право на Месечно новчано примање за време незапослености, сада то право изгубе. Зар нисте учествовали у радним групама?»

За већину претставника борачких организација ово није био први састанак са министарком Кисић тим поводом.

Актуелна Влад Србије формирана је 28.октобра 2020. године истог дана када је наше УДРУЖЕЊЕ РМВИ СРБИЈЕ обележавало 101. годину постојања.

Друг децембра те године одржан је први састанак министарке са борачким удружењима и тема је била ова законска проблематика, али и друге битне ствари, попут борачких легитимација...

На почетку смо написали да је Министарку

наставак на страни 6

наставак са стране 3

пољане, из које су вадили глину да праве цигле, била је пуна кишнице. У води су пливала тела логораша које су убиле усташе. Одатле смо пили воду, ја моја мајка и две сестре, спавали смо под ведрим небом.

О томе којим интензитетом, колико брзо о колико много Срба су усташе убијале у Јасеновцу, најбоље говори део Чекићевог сведочења где каже да је

простор величине неколико фудбалских игралишта на који су усташе довеле и држале људе под ведрим небом, био крцат. Убијани су на различите начине да би се простор одједном испразнио. Потом би га усташе напуниле новом туром логораша. Поново би било тесно, поново би усташе убиле већину пристиглих у кратком року. Он је овим масакрима присуствовао два месеца или око шездесет дана. Према његовим речима цифру од 500.000 убијених Срба у Јасеновцу не треба доводити у питање, она може бити «само већа.» Каже да је број од 700.000 убијених Срба, Рома и Јевреја, број сигурно убијених, док стварна цифра може бити далеко већа.

Цео интервју Милинка Чекића, можете погледати на Јутјуб каналу Хелм-Каст, под насловом: «Преживео сам Јасеновац, али ово још ником нисам испричао.»

На истом каналу под насловом. «Нови докази против Хрватске! Славко Милановић и Новк Дукић» можете погледати и сведочење Новака Дукића. Дукића и Милановића су усташе такође одвеле са Козаре у Јасеновац када су имали тек пет и пет и по година.

Дукић је посведочио, како су му усташе убиле оца пред очима, а лично је, док је био у Јасеновцу гледао као усташе, жену која је носила дете у наручју убадају бајонетом у леђа. Потом дете бацају у вис и дочекују га на бајонет. Кажу то што је видео Дукић није новост, јер та војска, односно одреди Хрвата који су ратовали

у оквиру католичких формација против протестаната су у тридесетогодишњем рату, исте ствари чинили широм централне Европе.

Славко Милановић, се упркос својим годинама добро сећа догађаја из лета 1942. године. Причао је о детаљима усташко немачког напада, сећао се детаља када су их бомбардовали авиони, пре него што су «храбре» усташе и Немци успели да заробе жену и дец Козаре и одведу их у Јасеновац на клање.

- Оно што се у Хрватској прича и тврди како није било убијања деце, све више личи на оно што се дешавало од 1941. до 1945. Али зато смо туда наша сећања убудуће очувамо и преносимо на младе како не би отишла у заборав. Док

смо живи, обилазићемо стратишта - рекао је Славко Милановић. Он наводи да су нажалост у Београду такође прилично равнодушни према оном што се дешавало у Другом светском рату у НДХ.

- То разумеју само људи који су пореклом с подручја уз Саву и који сада тамо живе. Млади свет о томе нема појма, они од 18 и 19 година не знају ни где је Јасеновац и шта је тамо било. У школама се то не предаје, понеко у новинама пренесе нешто од оног што радимо, али слабо ко чита књиге и слабо се ко ангажује. Не ангажује се ни Министарство просвете које би морало да уведе понеки сат наставе да се деца упознају с прошлосту и оним што су њихови старији проживели у Другом светском рату – наводи Милановић.

наставак са стране 4

занимало како је дошло до тога да Удружењима која су учествовала у писању Закона промакне:

«Подвала службеника Министарства, којом се војним инвалидима, укида једно од права» наравно ово нису речи министарке, и она то дефинитивно није тако рекла и овим путем се унапред извињавамо што смо то тако написали.

Ипак то је нека врста одговора на питање наших чланова зашто они од усвајања новог Закона па до данас више немају право на месечно новчано примање за време незапослености које су имали пре ступања новог закона на снагу.

Са друге стране морамо признати да је министарка још на првом састанку обећала да ће се та неправда поправити. Исто тако морамо признати да се то до данас није десило.

-Није, речено нам је зато што процедура измене Закона је у овом случају подразумевала и сагласност целе Владе, а поготово Министарства финансија.

Зато је кажу потрајало.

Сада је кажу та процедура завршена и проблем ће бити делимично решен изменом члана 76. Делимично јер изменом тог члана један број ратних и мирнодопских војних инвалида и даље неће примати месечно новчано примање за време незапослености (МНП)

Правило да се сабирају примања свих чланова домаћинства биће укинута, и неким ће то погодовати.

Ипак катастарски приход као рестрикција за ово примање остаје и војни инвалиди углавном они који живе у руралним срединама неће и даље имати право на МНП.

Неће ако се у катастр на њих води макар и пропала њива на којој расте црвљива пшеница. Министарка је обећала да ће и та неправда бити решена али не сада већ у недељама које долазе. Писаће се предлог закона да се укину и ограничења по питању

катастарских прихода.

Морамо написати и да на сајту Скупштине до закључења броја обећани предлог измена члана 76 још увек није уврштен у процедуру.

Није кажу зато што се чека да сви министри дају сагласност.

Ако Вас занима како је Удружењима промакло да се право на МНП укида, читајте:

Бивши ресорни министар Зоран Ђорђевић је обећао да ниједно право неће бити укинута. Да ће бити додата нека нова. Заједно са борцима, и другим групама Ђорђевић је два закона и 42 правна акта, спаковао у нови борачки закон. Помагао је и сада упокојени ратни војни инвалид Саша Дујовић, раније саветник Министра. Када смо преконтролисали текст нових права као што је национално признање, легитимација, униформа итд Догворено је да сутра заједно са службеницима Министарства проверимо и друге чланове, закона оне који се односе на већ постојећа права.

Сута је Дачић у то време министар спољних послова од Ђорђевића и предсеника Вучића тражио повлачење закона из процедуре. Сметало му је што Закон предвиђа равногорску споменицу. Са Дачићем је проблем решен, Равногорска споменица преименована је у антифашистичку, али је изгубљено време доведени смо пред сврше чин или предлог у Скупштину или да чекамо избор следеће Владе Србије и да све договрамо из почетка.

Више није било времена за читање написаног, веровали смо да нам нико није ништа подвалио, сагласили смо се са Министром Ђорђевићем да предлог иде у Скупштину. Неколико дана касније на састанку са Ђорђевићем и државним секретаром Ненадом Нерићем, обавештавамо их да је усвојен Закон и супротно обећаном нека права су умањена. Ђорђевић и Нерић тада вероватно схватају да у министарству постоје НАТО лобисти који намерно подваљују борцима. Обећавају законске измене, али постају службеници техничке-одлазеће Владе без ингеренција да то и ураде. Долази нова Влада, нови министар и све почиње из почетка...

**ВАСИЉКОВИЋ: ХРВАТИ СУ МЕ У ЗАТВОРУ
ДРЖАЛИ И МУЧИЛИ ЗАТО ШТО САМ СРБИН!**

У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ, У ХРВАТСКОЈ СРБЕ МУЧЕ У ЗАТВОРИМА НЕСПАВАЊЕМ

Капетан Драган: Учествовао сам у спречавању поновног геноцида над Србима у Хрватској, то је геноцид који је тада започет још траје, и данас спроводе етничко чишћење Срба из Хрватске

пише: Вук Станић

«Хрвати су 1991. године планирали да понове геноцид над Србима, на начин како су то чинили од 1941. до 1945. године.»

Овим речима Драган Васиљковић, познатији као Капетан Драган, започео је разговор са новинаром часописа Војни Инвалид.

У наставку разговора објаснио је да су он, његове Книнџе, полиција САО крајине, делови ЈНА, добровољци, тај геноцид покушали да спрече. Успорили су га и није имао размере какве је Туђман планирао. Ипак касније, када се повукла ЈНА, а Милошевић забранио Васиљковићу да се врати у Републику Српску Крајину, Хрватска и НАТО су напали, протерали и убили већину Крајишких Срба. (Хрвати су пре олује систематски убијали Србе у Загребу, Славонији и другим местима широм Хрватске. Прим аутора.)

На питање зашто сте завршили у хрватском затвору, Васиљковић одговара кратко:

-Зато што сам Србин.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Само зато?

КАПЕТАН ДРАГАН: Учествовао сам у спречавању поновног геноцида, над Српским народом у Хрватској. Мислим да је то био један озбиљан покушај геноцида који и дан данас траје. Дан, данас траје етничко чишћење Срба из Хрватске. Ја могу да Вам неведем стотине примера. Хрватска је када је добила свој суверенитет, када су добили право да им се нико не меша у правосудни систем, они су управо тај правосудни систем, организовали да га користе као оружје против Срба. Као што су њихови родитељи користили србосјек. Пошто сада у 21. веку не може да се користи србосјек, онда они злоупотребљавају правосудни систем. Њихова специјалност је да ухвате невиног Србина, неког за кога се са сигурношћу зна да није био ратни злочинац. Тог невиног Србина они осуде на сва три нивоа, без било каквих ваљаних доказа.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Да ли су против Вас имали некакве доказе?

КАПЕТАН ДРАГАН: До дана даншњег Хрвати против мене нису изнели ниједан једини ваљани доказ. Ја сам осуђен искључиво по оптужби доказаног лажова, Велибора Баћића. Без и једног сведока који би поткрепио његову изјаву. У старој комунистичкој Југославији било је потребно да постоје два сведока, они би против вас лажно сведочили и то би било то. Сада не треба ни то ако си Србин у Хрватској. Довољно је да си Србин и довољна је оптужба. Његова реч против твоје је довољна. Иако још од римског права до данас реч оног који се брани има већу тежину у свим правним системима света, у Хрватској то није случај. Изјава неког лажова довољна

је да Србин буде оптужен. Током процеса више пута је доказано да је Баћић лагао. Доказано је да је он лажов, ипак њихов суд је истерао оно што је су од почетка намерили да ураде. Осудили су невиног Србина, да би на тај начин показали Србима шта их чека ако планирају да остану у Хрватској.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Зашто то раде?

КАПЕТАН ДРАГАН: Замислите оне Србе који живе Хрватској, који то виде и кажу: Ако се то десило Капетану Драгану, који је био симбол отпора и фер ратовања и фер односа према затвореницима и цивилима, ако је то могло да се деси њему, шта онда може мени да се догоди? Истина је да они буквално могу са тим преседаном, да ухапсе било ког Србина. То је учвршћено тако што је бивши министар спољних послова Вук Јеремић, дао јавну изјаву, коју је пренео лист Политика. Тада је рекао Србија се неће мешати у сукоб између Капетана Драгана и Хрватске. То нема везе са Србијом. За мене је то велеиздаја, министра који је положио заклетву да ће штити Србију и Српски народ. Не само да је он то рекао он је и знао да они то раде иако знају да против мене немају ниједан једини проверљиви доказ.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Недавно сте покренули петицију за пуштање Звездана Јовановића на слободу?

КАПЕТАН ДРАГАН: Звездан је сада скоро двадесет година у максималној изолацији. Мислим

да у свету не постоји такав преседан да некога толико дуго држе у таквој изолацији. Поготово не некога ко је имао заслуге у одбрани државе. Када је букнуо рат, Звездан је обукао српску униформу. Ту униформу је часно је носио 12 година. Борио се против усташа, муџахедина, шиптара и НАТО агресора а 99 те током бомбардовања погинуо му је брат, Одмах након сахране брата, иако то нико од њега није тражио, вратио се на положаје на Албанској граници. Данас ми њега држимо у затвору већ деветнаест година. Свако ко се разуме у право рећи ће Вам да се време проведено у изолацији рачуна: један дан изолације као два

проведена дана на редовном одслужењу казне. Некада и три. Зависи од типа изолације, а Звездан је у максималној изолацији. Нема горе изолације од оне која се зове Алкатрас у Забели. Стварано то је нај, најгори вид такве казне. Њему није дозвољено да комуницира ни са ким. Не може чак ни са неким другим затвореником да комуницира, нити да га види. Ни са стражарима не сме да комуницира. Они му буквално показују руком шта да уради, ако некада нешто баш морају да изговре, за толико му се обрете. Та правила су веома стриктна. Зато и мислим да би морало да му се призна три за један. Ако му се заиста и призна три за један он је онда одавно и одслужио ту казну. Зато, због те изолације, али и зато што је Звездан херој, ми смо и покренули петицију да он буде пуштен на слободу.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Од када познајете Звездана?

КАПЕТАН ДРАГАН: Он је био на неким мојим курсевима, али никада нисмо били велики пријатељи. Познавали смо се и поздрављали се.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Да ли сте разочарани односом државе који је имала према Вама док сте били у Хрватском затвору?

КАПЕТАН ДРАГАН: Већ сам рекао да Вука Јеремића сматрам издајником, зато што није хтео да помогне ни мени ни другим Србима утамниченим у Хрватској. Додао бих да сам разочаран и односом српских медија. Нико од новинара укључујући и вас, није се сетио да каже; «Чекај па тамо се суди неким

Србима, а постоји сумња да суђења нису фер. Хајде идемо да покријемо то». Не, српски новинари или нису писали о томе или су само преписивали и приређивали усташке текстове. Имали су српски новинари важније теме попут «Парова», и «Задруге». По момо мишљењу не постоји ништа важније од оног Србина за кога рат још траје. То су многи Срби које и данас држе у усташким казаматима. Они трону у хрватским затворима само зато што су бранили државу. Нажалост то мало кога у српским меидјима занима.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Какви су услови издржавања казне у хрватским затворима?

КАПЕТАН ДРАГАН: Најгоре је што су Срби тамо заборављени. Од тога нема ништа горе, а услови су лоши, Србе муче у затворима у Хрватској иако је то Европска унија.

Шта се дешава и како то изгледа. Ухапсе неког Србина. Сви знају да је невин. Ипак он добије етикету ратног злочинца. Тај човек има младу жену, малу децу, Његовим хапшењем породица остаје, без човека који их је издржава. Супруга остаје сама са децом. Матерински инстинкт јој каже хајде да заштити ту децу. Она се прво дистанцира од човека кога су означили ратним злочинцем. Не иде мужу у посете. Не воли ни када је позове. Јер Хрвати прислушкују телефоне. Деци жена, почиње да прича како их је тата оставио, да неће више да се врати. Ухапшени Србин остане сам у затвору. Држе га тамо три године без пресуде. Док га држе буде га на сваких шездесет минута. То буђење ниједном не пропусти. Ја сам то прошао, док сам био у Лепоглави. Сваких шездесет минута су мене будили. Није се десило да прође шездесет минута, а да ме нису пробудили. То је мучење неспавањем. Постоји резолуција Уједињених нација, којом је та врста мучења забрањена. Ипак, она се примењује у Хрватски затворима, над Србима. На пример у Лепоглави. Тако су мучили људе у Гвантанаму Беју, мучили су их водом и мучили су их неспавањем. Тамо су престали то да раде, у Гвантанаму, али овде у Европској унији, Србе и даље муче неспавањем. Србе тако у истражном затвору држе годинама. Мене су у тим условима држали годинама. Јер није било оптужнице. Када се сабере време из екстрадиционог затвора у Аустралији и истражног затвора у Хрватској то је укупно девет година. Толико година Мандела и Ганди нису заједно провели у затвору. Дакле Србина тако у тим условима држе годинама, напољу се суочава са ситуацијом да га је оставила супруга, деца више и не питају за тату. Мајка им је рекла да их је оставио,

како би заштитила децу. Дешава се и да се преуда за неког другог и то хрватског бранитеља као би показала своју лојалност држави Хрватској. Тако је она заштитила децу, али је муж у затвору остављен на цедилу. Тада му се обраћа оперативац хрватске службе који је обично истовремено и адвокат по службеној дужности. Србија му адвоката не шаље, а Хрватска му шаље оваквог адвоката-агента. Ако се и обрати држави Србији, Србија му каже: «Не ви сте двојни држављанин» нека Вам помогне Хрватска. Другим речима Србија му каже обратите се вашим џелатима. Он тада остаје сам. Адвокат-агент хрватске службе тада долази и каже му:

Слушај пријатељу, оставила те жена. Удала се за бранитеља, или му каже, оставиће те, планира да те остави, зависно докле је ситуација стигла они то такође прате и намештају, да се деси. Њихова

служба ради споља и унутра.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: То Вам је неко испричао? Неко од људи који су са вама били утамничени?

КАПЕТАН ДРАГАН: Да то је образац кроз који су провлачили људе који су самном били у заробљеништву у хрватским казаматима. Ја то говорим на основу шездесет и шест случајева које сам ја марљиво истражио, записао и прошверцоцао из затвора из Хрватске. Значи то је сведокументовано. Моја фондација има шездесет и шест предмета на којима сада радимо. Ми планирамо да свим тим Србима који су у хрватском заробљеништву пружимо бесплатну правну и другу помоћ. Јер ја верујем да нико од њих није ратни злочинац. Јер у њиховим судским списима нема ниједног доказа, постоји само часна хрватска реч, неког лажаног сведока.

Сами знате да часна хрватска реч не постоји. Ја бих сада наставио да вам објасним до краја јер сте ме мало пре прекинули. Дакле, када оперативац хрватске службе дође код утамничене жртве, он је неколико година у притвору, жена га оставља доказа нема, тужилаштво тражи да га осуде на двадесет година и онда му саопштавају: «Жена те оставља, држаћемо те овде двадесет година, када изађеш имаћеш седамдесет година, ако уопшт изађеш жив из затвора. Моћићеш одавде право у старачки дом, али ево теби боља понуда. Признај нешто, било шта, од овога што ти се ставља на терет. Три године си већ овде, додајемо ти још две. Пет је минимум колико може да се добије за ратни злочин. Осудимо те на основу твог признања и ти си већ две трећине одслужио. Напишеш молбу за помиловање и ми те пустимо. За који месец си слободан човек. Можеш и

да овде трунеш следећих двадесет година. Видиш како су Капетана осудили на тридесет година без доказа, сигурно можемо и тебе тако...» Борац онда суочен са ситуацијом да га је жена оставила, да га је Србија заборавила, да га муче неспавањем, да му ни пријатељи не пишу јер се плаше да му пишу, писма се читају пријатеље прате, он одлучи да нешто призна. Тада се притисак на њега појачава јер после признања они траже и да он сведочи против некога, да он постане лажни сведок против другог заробљеног Србина, против својих ратних другара. На тај начин, лажна оптужница се прошири на још неколико Срба, који нису у затвору. Подигну се нове оптужнице и терор над Србима у хрватској се наставља, на основу изјава човека кога су уценили, сломили у затвору. Зато и има толико Срба оптужених за ратне злочине у хрватским затворима.

Иако ми знамо да је заправо највећи број ратних злочина у рату у Хрватској почињен над Србима. Држава Србија још није нашла начина како да се супротстави томе. Хрватима је заправо и пружила помоћ досовска власт, да могу да раде шта хоће. Жути су рекли Хрватима, радите шта хоћете ми се у то мешати нећемо, и Хрвати су то тако и схватили и они сада и раде шта хоће. Затварају и муче Србе, о којима нико не брине, е то је и наша највећа срамота. Срећом су ови Вучићеви престали да испоручују људе за ратне злочине Хрватима. Додао бих још и то да, не буду сви сломљени, њих четворо је одбило да учествује у тим намештеним оптужбама и они су извршили самоубиство. Њих четворо није хтело да лажно оптужи ни себе ни друге, њих четворо за које ја знам, а за које ви нисте ни чули. Сигурно их има још, али ја сам чуо само за њих четворо.

Нажалост о томе се у Србији не пише и не извештава. На мојх двеста рочишта ниједан се новинар није појавио, а ја сам био у једном тренутку личност о којој су сви српски медији извештавали. И када то може мени да се деси, замислите шта тек може да задеси једног Душка Гаћешу. Мени, Младићу и Мартићу је утолико лакше што је јавност чула за нас, али има људи за које нико није чуо, замислите као је тек њима у хрватском заробљеништву. Наша брука је што смо незаинтересовани за њихове судбине.

ВОЈНИ ИНВАЛИД: Да ли поред мучења неспавањем, и разбијања породица утамничених Срба, Хрвати примењују још неку врсту мучења над Србима?

КАПЕТАН ДРАГАН: Нису они толико глупи да сада Србима ваде очи као што су то њихови очеви радили. Сада се користе перфидније методе. Што се тиче мучења неспавањем, они га спроводе на више начина, једна метода је да вас буде на сваких сат времена или два сата. У једном од затвора где сам био, постојао је блок намењен само за Српске затворенике, одмах поред били су боксеви за псе. Хрватски чувари, би потстакли псе да целу ноћ лају, како би људима реметили сан. У једном од затвора где сам био утамничен, био је Србин кога су такође осудили на основу лажне оптужнице. Он је био инвалид, а ћелија у коју су га сметили била је на највишем спрату до кога се може доћи једино степеницама. Он, иако инвалид, сваког дана мора да се попне и и сиђе неколико спратова, да би ручао, да би изашао у двориште. То је перфидан начин мучења једног инвалида, и то се све дешава у једној земљи која је чланица Европске уније.

УКОЛИКО СЕ ДУГ НЕ ПЛАТИ ПОСТОЈИ ОПАСНОСТ ДА НАМ РАЧУН БУДЕ БЛОКИРАН, И ДА ПОТОМ ПОВЕРИОЦИ НАША УДРУЖЕЊА ОТЕРАЈУ У СТЕЧАЈ. У ТОЈ СИТУАЦИЈИ ИМОВИНА КОЈУ СМО ТЕК ВРАТИЛИ ПОСЛЕ ТРИДЕСЕТ ГОДИНА СПОРА, СИГУРНО БИ БИЛА ПРЕДМЕТ ПРОДАЈЕ НЕКОГ СТЕЧАЈНОГ УПРАВНИКА, КОГА БИ СУД ОДРЕДИО.

ДРЖАВА ОБЕЋАЛА ПОМОЋ УРМВИ

Мнистарство предложило да УРМВИ Србије да покуша финансијске проблеме да реши новцем за који можемо да конкуришемо «путем конкурса» који објављује Министарство за рад запошљавање борацка и социјална питања, Сектор за борацко-инвалидску заштиту у оквиру буџетског програма. Истовремено, Министарство је одредило правила по којима се новац са конкурса мора користити за програм за који је одређен, а програме које хоће да финансира Министарство је одредило тако да се новац не може трошити за дугове настале у периоду пре конкурса.

Ове године УРМВИ Србије обележило је 102 године постојања. Апелациони суд је прошле године пресудио, да је наша удружење заједно са УРМВИ Београда сувласник зграде на Савском тргу, некада тргу Вудроа Вилсона. Пресуда је требала да реши све наше финансијске проблеме, ипак није много променила, обзиром да је сродно Удружење СУБНОР из Београда успело већ годину дана да омета процес укњижење и располагања имовином. Проблем је и што већину простора без накнаде користе друга сродна удружења, и спортске секције, док је руководство које је претходно управљало зградом ДОМ-а РВИ у аманет новим власницима оставило више од десет милиона динара дуга за трошкове грејања. Уколико се дуг не плати постоји опасност да нам рачун буде блокиран, и да потом повериоци наша удружења отерају у стечај. У тој ситуацији имовина коју смо тек вратили после тридесет година спора, сигурно би била предмет продаје неког стечајног

управника, кога би суд одредио.

У духу стихова:

«Кад би Вучић само знао, сигурно би помогао, наше удружење се обратило дописом број 111 дана 04. августа 2021. године председнику Александру Вучићу за финансијску помоћ.

Одговор је стигао из Министарства за рад борацка и социјална питања.

У допису број: 117-00-546/2021-11 од 04.10.2021. године.

Између осталог су нам написали:

Поводом Вашег дописа упућеног председнику Републике господину Александру Вучићу, а који је прослеђен Министарству за рад, запошљавање борацка и социјална питања -Сектору за борацко инвалидску заштиту у вези молбе за финансијску помоћ обавештавамо Вас:

«Буџетска средства Министарства за рад, запошљавање борацка и социјална питања могу се распоредити искључиво путем конкурса.

ПОЗИВ ОГЛАС

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Србије, и Београда, позива све заинтересоване да пошаљу свеје понуде за куповину или најам на 100 година пословног простора на Савском тргу број 9. На раскрсници Савског трга и почетка Немањине улице, локација се може описати и као простор између биоскопа Партизан и Немањине улице, а преко пута споменика Стефану Немањи.

Заинтересовани могу послати понуде за куповину или стогодишњи најам простора од укупно 1.466,05 метара квадратних. Словима хиљаду четири стотине шесто шездесет шест метара и још пола метра и то простора на: Првом спрату, другом спрату, трећем спрату, и четвртом спрату објекта у улици Савски трг број 9. у Београду, Општина Савски Венац.

Или:

Заинтересовани могу послати и понуду за куповину или стогодишњи најам, само једног дела простора од свега 190 метара квадратних.

Све понуде слати на адресу Савски трг 9. трећи спрат за секретаријат УРМВИ Србије.

Понуде слати до 25 јануара 2022. године

Напомене:

-Простор који је предмет продаје односно стогодишњег закуша је власништво УРМВИ Србије и УРМВИ Београда по пресуди Апелационог суда, али је на ту пресуду уложен захтев за ревизију пред Касационим судом, мале су шансе, али постоји ризик да пресуда буде преиначена.

-У простору се налазе више купаца, чије уговоре евентуални купац мора да испоштује, а неки су потписани и на рок од чак десет година.

-Цео простор још није укњижен и сродно Удружење СУБНОР успешно већ дуже времена омета процес укњижбе.

-Оглашивач не преузима обавезу да било коју понуду прихвати, а може је прихватити ако процени да је исплатива.

-Истичемо да постоји и могућност да органи управљања Удружења одустану од продаје простора уколико проблеме дугова реше на други начин. Одустајање је и у свим другим случајевима дискреционо право оглашивача и понуђачи неће бити ни на који начин обештећени уколи до реализације посла не дође.

Сектор за борачко-инвалидску заштиту у оквиру буџетског програма нема ставке са којих се расподела средстава може вршити на другачији начин.»

Конкурси на које се Министарство позвало у овом допису имају такође правила која и само Министарством мора поштовати па се тако додељена средства могу користити само за програме за које су и одређена. Једно од правила приликом оцењивања пројекта је да се новцем не могу финансирати дугови из претходних периода. У складу са наведеним руководством УРМВИ Србије наставило је да преговара са државним органима, а превентивно је донело и Одлуку на основу које се може продати део имовине како би се избегао стечај који нам прети.

Актуелни дугови су:

1. На име наслеђеног, утуженог дуга по основу испостављених, а неплаћених рачуна за утешак енергије ЈКП Београдских топлана из ранијих година када нисмо били власници износи 4.165.856,65 динара.

2. Поред утуженог дуга Београдским електранама дугујемо и 5.162.360,00 динара које се такође односе на претходни период када нисмо били власници зграде

3. Држави по основу пореза на пренос апсолутних права дугујемо чак 21.227.410,20 динара

4. На основу пореза на имовину дугујемо 3.396,385,63 динара

-Истовремено нам је потребан и новац за поправке, као што су промена водоводних и електричних инсталација, поправка крова и текуће одржавање зграде.

Због свега наведеног УРМВИ СРБИЈЕ позива заинтересоване донаторе да нам уплате новац на рачун: 205-6238-95

**СУВЕРЕНИТЕТ СРБИЈЕ СЕ НЕ ПОШТУЈЕ, А ГЛАВНА СМЕТЊА
ИСПУЊЕЊУ ПОТПУНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ ИНТЕГРИТЕТА И
СУВЕРЕНИТЕТА ЈЕ НАТО, ЗАШТИТНИК ТЕРОРИСТИЧКОГ ЛЕГЛА У
ПРИШТИНИ КОЈЕ СЕ ФИНАСИРА НОВЦЕМ ОД ТРГОВИНЕ ХЕРОИНОМ**

У РАТ ЗА КОСОВО?

У документим са Викиликса који се односе на Косово можемо прочитати да су још 2010, године Американци планирали акцију "Северна стратегија" која је подразумевала наоружавање албанских екстремиста и упад на Север Косова. Од тог плана се није одустало

пише: Вук Станић

По међународном праву и пракси, суверене државе имају право на монопол силе на својој територији. Као суверена држава Србија, је члан Уједињених нација и резолуцијом 1244 све државе чланице потврдиле су приврженост суверенитету и интегритету СР Југосалвије, чији је Србија сукцесор.

Ипак суверенитет Србије се не поштује, а

главна сметња испуњењу потпуног територијалног интегритета и суверенитета је НАТО.

НАТО - организација у којој главну реч воде Сједињене америчке државе, је војно присутна у Србији. НАТО је заштитник терористичког легла у Приштини које се финасира новцем од трговине хероином.

Тим новцем албански терористи, купили су подршку Сједињених држава,

Тим новцем купили су оружје којим су

спроводили најгнусније злочине против човечности, попут оних у Рачку. Под кишобраном НАТО и Европске уније, силовали су девојчице од 12 година, секли су Србима и својим сународницима уши, и удове.

Не само у јужној покрајини Србије, НАТО је присутан и у Београду. У згради Генералштаба наше војске, НАТО контролише цео један спрат. Са тог спрата шпијунирају и прате рад наше армије. Споразумима које су са њима потписали Вук Драшковић и Борис Тадић, НАТО трупама је дозвољено да крстаре нашим друмовима. По тим споразумима, ако неког и згазе ослобођени су кривичне и сваке друге одговорности. Ипак треба потсетити и да је НАТО желео 1999. године, да на Косово уђе као једина сила. Да само они буду задужени за судбину јужне српске покрајине. Упорним и храбрим отпором наше војске и полиције то је спречено. Резолуцијом 1244 НАТО чланице су само део међународних снага, Споразум гарантује и каснији повратак и присуство наших снага безбедности.

У документим са Викиликса који се односе на Косово можемо прочитати да су још 2010. године Американци планирали акцију «Северна стратегија» која је подразумевала наоружавање

албанских екстремиста и упад на Север Косова. (Срби са Севера Косова би у том случају вероватно доживели судбину Срба из републике Српске крајине) Од тог плана се није одустало. Данас, супротно резолуцији 1244 екстремисти, који врше власт у јужној покрајини, покушавају да направе војску Косова. Поједине НАТО чланице инсистирају да се то што пре догоди. Инсистирају зато што је Северно атланска алијанса већ неколико година у тешкој кризи. Потребне су им нове борбене формације које би локлано и глобално подржале војне акције НАТО пакта. Криза у НАТО табору је доживела врхунац 1999. године када је најјача чланица Америка морала да се суочи са чињеницом да њихови најбољи невидљиви авиони падају са неба изнад Србије,

Да, НАТО је већ тада био слаб. НАТО је показаће време, већ 1999. године заслужио епитет, безобразног маторца из Брисела.

Снага НАТО у том тренутку се могла упоредити са пензионисаним боксерским шампионом који је дошао у бокс клуб у коме су сви од њега млађи двадесет или тридест година. Немају појма о боксу и он све може да их победи упркос позним годинама. Ипак они ће врменом бити јачи и бољи, док ће он врменом бити све старији и слабији.

НАТО је попут бившег боксерског шампиона ушао у ринг 1999. године, и од званичног аутсајдера је доживео неколико ноцдауна, у Буђановцима, на Паштрику, на Кошарама...

Ова алијанса је потом била приморана да потпише Кумановски споразум и тако призна неку врсту нерешеног резултата. Ипак НАТО се крајње неспортски понео, наредних година када је од целе Србије уз помоћ домаћих издајника покушавао да направи колонију западних сила. Србији је свакако било тешко у годинама које су уследиле, али ни НАТО пакту нису цветале руже.

Схвативши да ће дебакл бити већи него у Србији, одустали су од сукоба са Ираном. Запрвао, Иран је вештом спољном политиком, унутрашњим јединством, војно економским јачањем престао да буде део америчког сна о поштеној трговини. У питању је поштена трговина која подразумева да Американци у замену за нафту, злато, угаљ, литијум друге ресурсе нуде, кокаколу, сиду, трансродну порнографију и ријалити програм.

У међувремену, Американци и друге НАТО чланице побегле су из Авганистана, који су претходно окупирани, тлачили и пљачкали,

Амерички генерала Михаеле Д. Барбера, повлачење је описао као: «Срамно»

-То је неуспех на свим нивоима: на војном, стратешком, обавештајном и на нивоу администрације. Дакле, иако је одлуку са војног аспекта могуће некако бранити, како је изведена, није могуће бранити је на ниједан начин, признано је Барбера, у интервјуу чије је делове пренео сајт Косово-онлајн. Текст се може се наћи на линку <https://www.kosovo-online.com/vesti/politika/barbero-sramno-povlacenje-sad-iz-avganistana-zemlje-na-zapadnom-balkanu-potvrdile-da>

НАТО је претходно поражен у Сирији, где је америчког савезника Исламску државу, поразила војска Башара Ел Асада. У том сукобу Турска, чланица НАТО пакта, водила је политку у складу са својом спољном политиком, која се није поклапала са интересима алијансе. Американци су истовремено помагали и Курде, али само док су ратовали против Исламске државе, не и када су ратовали против Турске. У тим случајвима Курдима су помагали како Американци, тако и Немци, али на начин да то не буде званична помоћ за коју би Турска могла да их осуди. НАТО алијансу је додатно потресао и покушај пуча у Турској, који је финансирала ЦИА, док је Ердогану да опстане помогла Руска федерација. Турску је истина таква криза ојачала како у односу на НАТО

тако и у односу на Русију. Та држава сад води скоро па потпуно самосталну спољну политику. За већ ослабљен НАТО ово је била погрешна игранка. Јер је након овг дешавања чланство у НАТО за већину је постало чланство због страха од последица у случају нашуштања. Мали је број земаља попут Пољске које су ту са надом да ће их НАТО штити од Русије, чак и када им Русија није претња.

То је, може се рећи, још увек прва фаза кризе НАТО. Та криза се може упоредити са кризом Хитлеровске коалиције након пораза код Стаљинграда. Друга криза Хитлеровске коалиције, наступила је након капитулације Италије, и такав потрес за НАТО пакт се још није догодио. Ипак сигнали говоре да је расположење код неких чланица НАТО алијансе слично расположењу каков је владало у Мусолинијевој италији након пораза код Москве и Стаљинграда...

У међувремену Северноатланска алијанса се показала немоћном и у Украјини. Консензус постоји, већини чланица НАТО одговара да зарате Украјина и Русија. НАТО би Украјини у случају таквог рата вероватно помогао као што су 1939. године Енглези и Французи помогли Пољацима када их је напао Трећи рајх.

Уз све наведено треба имати у виду да Европску унију (ЕУ) која чини костур НАТО, потреса мигранстака криза.

ЕУ се већ сада претворила у огромни старчки дом, неспособан за биолошку репродукцију. Већину деце у разредима основних школа чине деца мигранта, са или без држављанства ЕУ земаља. Економија оснивача ЕУ у потпуности зависи од прилива мигранта. Мигранти су побегли од рата и од обавезе да бране своје државе. НАТО стратегија предвиђа да ће они бити спремни да бране земље које су њиховим родитељима дале прилику да чисте клозете и перу судове. Они вероватно треба да забораве расистичко погрдне називе које су за њих користили протеклих деценија када су долазили у ЕУ. Сада треба ваљда да постану пешадија НАТО пакта на страни Украјине?!

Истина у корист НАТО стратегија гоовре следеће чињенице:

У Другом Светском рату, окупирани, Француска, Белгија, Холандија, и пријатељске државе попут НДХ, давале су добровољце за рат на страни нацистичких санага против Русије.

Тај рат нацисти су изгубили.

У овом тренутку НАТО државе Украјини не

могу да понуде ништа боље.

НАТО пактом доминира Америка, која протеклих година широм света ствара све већи број конфликта и огорчених противника.

Бестијално иживљавање на убијеним и заробљеним Американцима у Сомалији које је екранизовано у филму «Пад црног» јастреба говори о томе колики је бес колонизованих, преварених и опљачканих народа.

Проблем за империјалистичку политику НАТО савеза није само опоравак Русије, већ пре свега чињеница, де је Кина све јача.

-Кина не угњетава друге државе, рекао је председник те силе Си Ђинпинг на недавном скупу поводом обележавања 100. годишњице оснивања Комунистичке партије. Том приликом он је упозорио све „насилнике» да ће „ударити главом у велики челични зид», а ББЦ је то протумачио као поруку Сједињеним Америчким Државама. (Линк: <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-57676520>)

Главни играч НАТО пакта САД сада потреса унутрашња економска и политичка криза. Амерички народ се све више суочава са причама да се избори у тој земљи намештају. Најбогатији, индустријалци одвано су укинули стотине хиљада радних места и преселили бизнис у Азију, где је радна снага јефтинија. Парама од пореза покривају се губитци великих капиталистичких корпорација, а незапосленима се као опција нуди служба у оружаним снагама САД, под паролом: «Путоваћете по свету, видећете разне људе и нације и имаћете прилику да их убијете»

У позиву за службу се не говори о могућности да се из службе врате без ноге, руке или главе...

У тексту «Кина осваја Латинску америку» објављеном на порталу немачког државног медија «Дојче веле» пишу да тај регион дефинитивно више није интересна сфера САД. (текст на линку: <https://www.dw.com/hr/kina-osvaja-latinsku-ameriku/a-18182404>)

Ово је још један показатељ пада моћи САД и НАТО, који отвара и питање, када ће бити испоштована резолуција 1244, која предвиђа повратак Српске војске и полиције на Косово:

«Потврђује да ће после повлачења, договореном броју југословенског и српског војног и полицијског особља бити дозвољен повратак на Косово ради обављања дужности у складу са анексом 2;», пише у резолуцији 1244 у Тачки 4.

Подсетићемо да су НАТО чланице у обавези да, као део међународних снага, заштите Србе,

Албанце и друге становнике Косова, а 17. марта 2004. године нису то урадиле. НАТО војници са изузетком Италијана, били су неми посматрачи уништавања српских православних цркви, Немо су посматрали прогон у убиства српског становништва, а Американци су касније чак разрађивали поменути план «Северна стратегија» Све ово говори да Србија мора променити своју политику према безобразном и болесном старцу из Брисела. Мора се озбиљно размотрити опција

повратка наше војске и полиције на Косово у складу са резолуцијом 1244. Држава Србија мора припремити и стратегију повратка и већег броја војника и полицајаца. Ово из разлога што је Приштина истовремено постала европски центар за промет хероина и једна од тачака за регрутацију терориста за Исламску државу и друге терористичке организације. Србија мора бити спремна да крене и у рат за Косово, ако мирно решавање ситуације постане немогуће.

**СПОР ИЗМЕЂУ УРМВИ И СУБНОР-А ОКО ЗГРАДЕ ДОМ-А РВИ ТРАЈАО
ЈЕ СКОРО ТРИДЕСЕТ ГОДИНА**

АПЕЛАЦИОНИ СУД

ПРЕСУДИО:

ЗГРАДА ДОМ-А РАТНИХ ИНВАЛИДА ПРИПАДА УДРУЖЕЊУ РАТНИХ И МИРНОДОПСКИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА СРБИЈЕ И БЕОГРАДА

Зграда ДОМ-а РВИ саграђена је 1935. године, у време док СУБНОР није постојао судовима је требало више од две деценије да то схвате, док је руководство СУБНОРА тражило чак и ревизију те судске одлуке

Пише: Вук Станић

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, ДОНЕО ЈЕ ПРЕСУДУ ДА СУ: УДРУЖЕЊЕ РАТНИХ И МИРНОДОПСКИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА СРБИЈЕ И УДРУЖЕЊЕ РАТНИХ И МИРНОДОПСКИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА БЕОГРАДА, ВЛАСНИЦИ ЗГРАДЕ ДОМА РАТНИХ ИНВАЛИДА на Савском тргу број девет.

Спор око власништва над зградом покренут је 04.06.1993. године, а коначна пресуда донета је 21.05.2020. године.

Стране у спору биле су Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Београда и Србије са једне стране и Савез удружења бораца народно ослободилачких ратова Србије и Београда са друге стране.

Наше Удружење је у тужби истакло да смо основани 1919. године и да као организација која штити права ратних инвалида делујемо самостално до 1961. године. Написано је и да од самог оснивања УРМВИ поседује непокретну имовину, а од 1935. године и зграду ДОМ-а РВИ.

Неприлике са имовином УРМВИ почеле су 1961. године када је наше Удружење заједно

са Удружењем бораца НОР-а и Удружењем резервних војних старешина на основу политичких одлука основало Савез удружења бораца народно ослободилачких ратова (СУБНОР). Сва имовина нашег удружења која у том тренутку обухвата више одмаралишта, клубова, домова и финансијска средства од прихода од издавања ушла је у састав посебног фонда: «ФОНД ратних војних инвалида». Фонд је такође био део организације СУБНОР. Имовином је требало да управљају ратни инвалиди у оквиру СУБНОР-а, ипак у годинама које су уследиле велики део имовине издвојен је из ФОНДА и њиме су управљале општине, друштвене фирме и различите друштвене институције. Распадом СФРЈ, долази и до распада СУБНОР-а, тада војни инвалиди из те организације одлучују да обнове рад самостално без СУБНОР-а. Тада се поставља и питање имовине и започиње процес враћања. Прва имовина која је враћена је одмаралиште Голија у Ивањици, потом је враћена и зграда ДОМ-а ратних инвалида у Београду.

Приликом оснивања Удружења 1919. године, почело се са прикупљањем донација. Новац се осим донацијама, прикупљао прошњом и

мануфактуром. Неколико година касније купљено је земљиште на Вилсоновом тргу, од трговаца браће Ђорђевић, а 24.04. 1934. године започело се са градњом зграде ДОМ-а РВИ. Фалилио је новца, па су инвалиди паре наставили да прикупљају. Један од донатора био је и Краљ Александар Карађорђевић лично. Он је удружењу донирао 100.000 динара, а један динар у то време је вредео колико и један швајцарски франак и имао је златну подлогу. Та донација о којој постоји и данас писани траг била је један од доказа у поступку за враћање имовине.

Зграда је завршена у рекордном року већ 20.09.1935. године.

Током Другог светског рата, Немци су из зграде избацили ратне инвалиде и уселили команду. Према информацијама са којима располажемо, Влада Милана Недића, са Немцима је постигла споразум да изађу из зграде и дозволе Ратним инвалидима да се у њу врате. То би значило да су и током рат зграду користили ратни инвалиди Првог светског рата.

Шта се са Удружењем дешавало током Другог светског рата је велика мистерија, и тешко је пронаћи праве изворе. Зна се да су Немци рад

Удружења првобитно забранили. Ипак, како су причали, сада већ преминули чланови нашег Удружења из тог времена, након формирања Недићеве Владе формално или неформално Удружење је радило и током окупације.

Непосредно пре Другог Светског рата председник Удружења био је Бошко Недић, рођени брат Милана Недића. На основу тога извођене су претпоставке да су Немци њему као Недићевом брату дозволили да Удружење настави бригу о ратним инвалидама Првог светског рата и током окупације. (Та претпоставка делује логично за сада није материјално доказана.)

Могуће је и да је Бошко Недић, Удружењем председавао и после Другог светског рата кад су у чланство примљени инвалиди партизанског покрета.

Више старијих чланова тврди да са сигурношћу знају да је Бошко Недић, присуствовао Скупштини Удружења, када је формално обновљен рад 1945. године.

О улози Бошка Недића током Другог светског рата и после рата се не може рећи ништа са сигурношћу. Поуздано се зна само да је до априла 1941. године био на челу Удружења и врло

вероватно је био присутан на Скупштини 1945. године.

Тада, 1945. године, борци-инвалиди партизанског покрета постају већина у Удружењу и касније као што је речено на почетку текста, са сродним Удружењима формирају СУБНОР.

Када је СУБНОР Југославије угашен, а УРМВИ обновио самостални рад 1993. године партизани су још били већина у нашем Удружењу, док је Солунаца било само у траговима. Може се рећи да борци Првог светског рата имају заслуге за оснивање УРМВИ и изградњу зграде ДОМ-а РВИ, али да партизанима свакако припадају заслуге за обнову удружења, раскид са СУБНОРОМ и

очување континуитета. Нажалост данас, када је Апелациони суд вратио зграду нашем удружењу, у чланству имамо тек неколико живих бораца из Другог светског рата. Недавно нас је напустио и Драган Машала борац Пете крајишке.

На крају треба додати да током спора са СУБНОРОМ ДОМ-ом није управљало ниједно од удружења које су стране у спору, већ правно лице «ДОМ ратних инвалида». Они нису били страна у спору и од њиховог управљања ДОМ-ом користи није имао нико од тужилаца и нико од тужених.

Спор није био једноставан, судови су чак три пута доносили пресуде на штету УРМВИ Србије.

Поред тога од 1993. године до данас урађена су две реформе и једно реструктурирање судова. Када је спор покренут, надлежни су били Општински и Окружни судови. Временом је структура промењена па су сада судови организовани у Основне и Више судове. Због вредности спора предмет је после реформе правосуђа додељен Вишем суду, где је донесена неповољна пресуда по УРМВИ. Уложена је жалба Апелационом суду, који је потврдио пресуду Вишег суда. Тада је наша страна поднела захтев за ревизију. Ревизија је оцењена као дозвољена и предмет је враћен на поновно суђење у виши суд код истог судије - Јелене Богдановић. Она је поново донела

пресуду против УРМВИ Србије и Београда. По други пут смо писали жалбу Апелационом суду, који је 21.05.2020. године у већу састављеном од судија Миланке Вукчевић, председника већа Весне Караџић-Ристић и Весне Џелетовић Цуцић донео пресуду број Гж 31/20 у којој пише:

Преиначује се пресуда Вишег суда у Београду П2386/17 од 31.05.2018. године па се УСВАЈА захтев тужилаца Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Београда и Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Србије....Овде треба истаћи да је СУБНОР тражио ревизију ове пресуде, али и да се ревизија сматра ванправним леком...

**БРОЗ ЈЕ ТРАЖИО ДА УБИЈУ МУСТАФУ ГОЛУБИЋА КАКО БИО ОН
МОГАО ДА СЕ СВЕТИ СРБИМА, ЗА ПОРАЗ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ,
КАДА ЈЕ БИО ХРВАТСКИ ДОМОБРАН**

БРОЗ ЈЕ БИО ТЕРОРИСТА

**Фадилъ Хоџа је убио Миладина Поповића, уз благослов Јосипа Броза.
Тито је систематски чистито све који му се замере и све који су за њега
обављали чишћења, неки су хапшени, неки склањани, неки убијани, тако
су отишли, Ранковић, Крцун, Сретен Жујовић, Иван Милутиновић...**

Пише: Драгослав Дашић
текст.

Осовина зла СФРЈ, били су Јосип Броз Тито, Едвард Кардељ, Фадилъ Хоџа и Нимани Бакали.

Њихово деловање може се окарактерисати као антисрпско, анитикомунистичко и терористичко. Уз Титов благослов Фадилъ Хоџа ушао је у канцеларију Миладина Поповића и убио га. За млађе читаоце који не знају, Поповић је био испред Комунистичке партије Југославије именован за руководиоца у покрајини Косово и Метохија. Поповић је био носилац споменице.

Тито је систематски чистио све који му се замере и све који су за њега обављали чишћења, неки су хапшени, неки склањани, неки убијани. Тако су отишли, Ранковић, Крцун, Сретен Жујовић, Иван Милутиновић...

То је и био образац понашања, ако се унутар партије изабере неко на штету Срба нико не би реаговао, али ако би се десило да већина буде на страни српских кадрова наступале су Титове убице. Јасно је да то нема никакве везе са било каквом директном демократијом како се у теорији некада назива комунизам. Нема то везе ни са самоуправљањем то је владавина путем терора, Зато и кажем да је Броз био терориста. Он, Тито, Јара Рибникар и други гадови, су почетком окупације 1941. године Гестапоу пријавили Мустафу Голубића. Тада је на снази још увек био споразум између Хитлера и Стаљина, «Рибентроп-Молотов» и као резидент НКВДа, Мустафа није требало да буде стрељан.

Тито је тада искористио своја познанства из Првог светског рата. Он је тада био један од хрватских домобрана из 25. пука такозване Вражије дивизије. Тада су Аустријанци, Хрвати и други били једна војска Аустро-угарске која је напала Краљевину Србију. У Другом светском рату, након капитулације, већина припадника окупационих снага у Србији били су опет аустријски Немци, са којима се Броз познавао из Првог светског рата. Они су Голубића након што су га Титоисти пријавили Гестапоу, кроз папире провели као припадника отпора, и на основу његове биографије из претходног рата када је Мустафа био српски четник код Воје Танкосића одмах су га стрељали.

Тек касније су; «Немачки-Немци» схватили шта су аустријанске протуве у оквиру вермахта урадиле. Поднет је и извештај Хитлеру, али

реакције није било, јер се он тада већ спремао да прекрши споразум о ненападању који има са Стаљином. И Хитлер је био Аустријанац. Није само Мустафа Голубић сметао Титу, редом је са својом дружином коминтерних гадова убијао Србе од Ђевђелије до Триглава и од Ђердапа до Јадрана.

Прогон српских кадрова интензиван је након револуционарне победе партизана 1944. и 1945. године. Отац Наташе Кандић и слични убијали су све редом по Србији, а интернетом сада кружи чак и снимак када једна храбра госпођа њој пред камерама каже: Ваш отац је српску децу 1944. и 1945. године бацао у бунаре у околини Тополе...

Срби у оквиру партије који би се дрзнули да заштите невину децу и народ од помахниталих Титоиста унутар партије одмах су прогањани.

Био је ту друг Кордић, име му заборавих, али се сећам да је човек три пута био на Голом Отоку, а није био за Русе. Сваки пут су га тамо слали по пријави Фадиља Хоџе. Мучили би га неко време, али пошто се није уклапао у профил Стаљинисте, они би га враћали са Голог Отока, Када се трећи пут вратио са Голог Отока, човек је био сав уништен, а Фадиљ Хоџа и Бакали Нимани су онда причали шале на његов рачун.

Судбина људи који су били на страни Резолуције Информбироа, била је тужна. Јер, да би читаоци разумели, након што је Тито са својим људима у оквиру партизанског покрета побио хиљаде људи у Србији, под изговором да револуција то захтева, почео је да гради култ своје личности, на штету комунистичких идеја.

У међународном комунистичком покрету дошло је до поделе на Стаљинов НКВД и Коминтерну, којој су док су били живи припадали Лењин и Троцки. Коминтерна није званично владала ниједном земљом, а имала је подршку британске круне, и немачког Кајзера док је био на власти. Касније и Винстона Черчила, Рокфелера и других америчких утицајних породица. Циљ Коминтерне био је да, под изговором комунистичке револуције, уништи руску империју и да се одатле даље шири уништавајући све потенцијалне непријатеље британске империје (касније и америчког капитала).

Тито је био агент Коминтерне. У Првом светском рату заробљен је као хрватски домобран. Домобрани су тада били хрватски војници који ратују за интересе Хабзбуршке

монархије пошто нису имали своју земљу. Обзиром на њихов менталитет то им није много сметало.

Када је Лењинова Коминтерна за господарила Русијом они су заробљеног Тита преобратили у њиховог човека.

Домобранска дивизије односно Хабсбуршка монархија имали су неколико подударних циљева, са Коминтерном. На пример, прогон Руске и Српске православне цркве и убијање српских жена и деце. Титу се то свидело и лако се уклопио.

Када се Стаљин обрачунао са Коминтерном, Тито је почео да игра дуплу игру.

Иначе западни капиталисти су створили Хитлера и гурнули га на Русију да униште и Русе и Стаљина.

У помахниталом сукобу са милионима мртвих Руса и Немаца победник је био очигледан.

Очигледно је постало и Стаљину да ће после обрачуна са Хитлером, имати проблем како са западним капиталистима тако и са њиховом агентуром Коминтерне у којој су значајну улогу играла размажена деца, попут Черчиловог сина, деце разних британских лордова као и америчких и британских богаташа.

Као агент Коминтерне Тито је имао подршку Енглеза и Черчиловог сина. Када је служба Совјетског Савеза схватила да је Тито дефинитивно подметнуто кукавичје јаје у оквиру Источног блока са болесним амбицијама, Москва је о томе издала резолуцију познату као «Резолуција Информбироа».

Поштени комунисти су тада схватили о чему се ради, схватили су да је Тито преварант, док је Броз је започео «лов на вештице».

Данима су хапсили све који нису били спремни да подрже Броза који је већ тада попут јапанског цара живео у Белом Двору, са великом послугом.

Али, Брозу се неочекивано успротивио Сретен Жујовић, који је такође био члан Коминтерне, али и одликовани првоборац који је права завршио на Сорбони.

На седници ЦК КПЈ, која је одржана на Дедињу, 12. априла 1948. године Жујовић се одлучно противио слању писма ЦК КПСС, као одговор на оптужбе које су изнесене у ранијем писму против ЦК КПЈ. Идућег дана, поново се састао ЦК КПЈ и дискутовао о Жујовићем испаду. Ускоро је пребачен у затвор Главњача у Београду. Био је мучен и строго изолован —

није добијао никакву штампу и то је спровођено толико стриктно да су скидане и налепнице са шибица. У изолацији је ради `сламања` задржан две и по године, а да против њега није вршена никаква истрага.

Могу рећи да је Жујовић добро прошао у односу на људе које су одводили на Голи Оток, где су над њима спроводили «топлог зеца», потапали их у септичке јаме и слично...

Док сам био у служби имао сам досијеа такозваних Ибеоваца, за које сам био задужен у зони моје одговорности.

Могу да кажем да сам сва досијеа пажљиво исчитао и да нико од њих није извршио никакав атентат.

У досијеу нико од њих није имао ниједно дело тероризма. С друге стране, држава их је стално прогонила без икаквог разлога.

Ми из службе смо свако мало добијали налог да их приводимо, саслушавамо, а знате шта се све под тим подразумева. Сваки пут када бих добио такву наредбу ја бих се о исту оглушио. Ризиковао сам.

Ипак, савест ми не би дала мира да сам те људе малтретирао.

Сваки пут када бих добио налог да их поново саслушам ја бих писао да су безопасни по околину и да су рехабилитовани. Нисам хтео људе да малтретирам...

Што се тиче потомака оних који су у име Тита били спремни да убијају и малтретирају, то су вам данас истакнути чланови «круга двојке», то су они који себе зову друга Србија. Другосрбијанци су углавном потомци најгорих људи који су се 1944. доселили у Београд, побили власнике салонских станова и у њих се уселили.

ЂАКОВИЋ: ПУЦАЛИ СУ НА НАС У РАТУ, ГУРАЛИ СУ НАС У СТРАНУ У МИРУ, АЛИ МИ СМО ОДРЖАЛИ ТРАДИЦИЈУ ДУГУ СТО ДВЕ ГОДИНЕ.

102 ГОДИНЕ УРМВИ СРБИЈЕ И БЕОГРАДА

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Београда организовало је прославу дана Удружења ратних мирнодопских војних инвалида Србије и Београда, прослави су присуствовали, чланови Скупштине УРМВИ Београда и чланови Извршног одбора УРМВИ Србије

Приредио: ССУ

У АС клубу у Јакову ове године Удружење је обележило сто две године од оснивања давне 1919. године!

Погођени финасијском и здравственом кризом, коју је изазвала епидемија ковид19, републички УРМВИ Србије први пут није могао да финасира скуп и свечану Скупштину поводом годишњице Удружења.

Целу организацију скупа преузео је градски одбор, односно, Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Београда.

Ни београдска филијала УРМВИ Србије није имала новца да скуп финасира у пуном саставу, тако да су на просалву позвани само чланови Скупштине УРМВИ Београда и чланови Извршног одбора УРМВИ Србије.

На скупу се присутнима обратио Јово Ђаковић, који је од присутних затражио да минутом ћутања одају почаст свим палим борцима и преминулим ратним и мирнодопским војним инвалидима.

У наставку Ђаковић је рекао: «Пуцали су на нас у рату, гурали су нас у страну у миру, али ми смо одржали традицију дугу сто две године и ево окупиле смо се овде у Јакову у АС клубу. Да нашим пркосом покажемо свима који су на нас пуцали, да су цабе трошили време, јер ни корона, ни муниција са осиромашеним уранијумом, ни думдум меци, ни нагазне mine, нису нас зауставили онда, а неће ни данас. Славимо данас и славићемо. Славиће ово Удружење и две стотине година», рекао је између осталог Ђаковић.

У име УРМВИ Србије, присутнима се на кратко обратио и члан Извршног одбора Јовица Воркапић, пошто је председник УРМВИ Србије Сениша Драшковић био спречан.

Воркапић је рекао да је корона посебно опасна болест када нападне војне инвалиде, и пожелео свим члановима који су оболели брз опоравак. Истог дана одржан је и састанак Извршног одбора УРМВИ Србије, где је Драшковић, похвалио запослене Удружења који су стоички изнели тежак период у коме су у једном тренутку радили упркос чињеници да им касни пет плата.

-Сада смо успели да смањимо трошкове и платимо дугове, али држава нас је ове године буквално заборавила рекао је Драшковић. Он је објаснио да се Удружење обратило за помоћ Председнику државе и ресорном министарству, као и да је стигао збуњујући одговор.

-Написали су нам да помоћ потражимо на редовним конкурсима, где министарство финасира пројекте. Сви ми знамо да нам годинама причају да се новцем пројеката не могу финасирати, дугови које Удружење има за грејање и плате запослених, а ето сад нам упуте овакав допис, рекао је присутнима Драшковић. У наставку је додао да је наше Удружење некада имао пет запослених у стручној служби Удружења. Последњих четири године тај посао је обављало двоје људи, док је од септембра ове године после двадесет и пет година, Сузана Рашевић послата на биро.

-Сада смо спали на једног запосленог, закључио је Драшковић потсетивши да наредне године нећемо имати ни новца да платимо чланарину у Светској федерацији ветерана, ако држава не промени свој однос према Удружењу.

Драшковић је додао да је државном врху предочио да очекује промену односа према нашем Удружењу и подршку, јер у супротном нећемо имати избора него да продамо део имовине.

АБРАХАМ АНТАЛ: РАТОВАО САМ ЗА СРБИЈУ, НА КОСОВУ И СУТРА БИХ ОПЕТ!

ДАН ПОБЕДЕ У ПРВОМ РАТУ ОБЕЛЕЖЕН У БАЈМОКУ

УРМВИ Суботице са Савезом резервних старешина Бајмока, организовао је ручак и дружење за чланове ових Удружења, као и за чланове Удружења потомака Солунаца, поводом сто година од победе у Првом светском рату и поводом дана ослобођења Бајмока и Суботице.

Приредио: Александар Станић

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Суботице и Савез резервних војних старешина Бајмока, организовали су ручак и полагање венаца код спомен плоче у Бајмоку, а поводом више јубилеја који су ове године због короне организовани као један, све у исто време.

Према речима Николе Лалића, председника Савеза резервних старешина Бајмока, важно је да се на оваквим скуповима окупљају и друже, ветерани ратова деведесетих, заједно са ратним војним инвалидима, децом палих бораца и поштоваоцима традиције.

Скуп је почео минутом ћутања.

- Ове године због ове пошасте ковида морамо да држимо растојање и носимо маске, али нас то не спречава да се сви окупимо и дружимо, рекао је Лалић. У наставку излагања он је објаснио да његово удружење сваке године са Удружењем потомака Солунаца, обележава годишњицу ослобођења Суботице и Бајмока, годишњицу смрти Војвода Мишића и Бојовића, као и дан победе Српске војске у Првом светском рату, док је ове године у циљу превениције короне сво то обележено истог дана.

Почасни гост у Бајмоку ове године био је командант одбране Кошара, Љубинко Ђурковић. Он се такође краћим говором обратио присутнима истакавши да су резервне стрешине у ратовима деведесетих година биле значајан ослонац у одбрани српског народа, у Славонији, Босни, републици Српској Крајини, као и на Косову.

У има УРМВИ Суботице присутнима се обратио Драгослав Дашић. Према његовим речима у Првом светском рату, Српска војска

и Савезничке војске поразиле су Аустроугарску армију у којој је као велики антисрбин ратовао и Јосип Броз Тито.

-Нажалост Броз није тада и погинуо, па је дошао у прилику да се Србима свети током Другог светског рата, закључио је Дашић.

На скупу је говорио и Абрахам Антал, члан УРМВИ Суботице. Антал је почетком деведесетих, када су почели напади на Србе широм бивше Југославије, живот ставио на располагање и као добровољац је дао велики ратни допринос у спречавању катастрофе коју су душмани планирали да спроведу над Србима.

Антал је на ратишту провео више месеци и рањаван је више пута.

Када се са ратишта вратио, суочио се са проблемима у средини у којој је живео.

Проблем није био само неприхватање у средини, већ се и држава Србија огрешила о Антала. Издајници, запослени у државним структурама, затурили су његова документа негде у прашњавим фијокама.

Антал до данас није остварио право на статус ратног војног инвалида!

-Захваљујем се руководству УРМВИ Суботице, пре свега председнику Драгославу Дашићу. Захваљујући вама, схватио сам да ме се нису сви одрекли. Много ми је значило да сретнем људе који не окрећу главу од мене и који не мисле да само погрешно када сам се јавио да идем у рат за Србију, рекао је Антал и додао да би се он данас поново јавио да иде да брани Србију.

У приватном разговору са нашим новинаром Антал је испричао своју ратну причу и дао фотографију на којој он са саборцима резервистима, војницима и резервним стрешинма на Косову.

ХРИСТОВСКИ: ИМАМО ЗАЈЕДНИЧКИ ИНТЕРЕС У ОБЛАСТИ ПОВРАЋАЈА ИМОВИНЕ РАТНИХ ИНВАЛИДА

ПОТПИСАН СПОРАЗУМ О САРАДЊИ СА РАТНИМ ИНВАЛИДИМА СЕВЕРНЕ МАКЕДОНИЈЕ

пише: ССУ

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Србије плакетом одликовало председника Савеза војних инвалида Македоније, Јончета Христовског, због заслуга у области повраћа имовине ратних инвалида

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Србије је потписало споразум о међународној сарадњи са Савезом војних инвалида Северне Македоније. Споразум су потписали у име Савеза војних инвалида Северне Македоније, председник тог савеза, Јонче Христовски и генерални секретар УРМВИ Србије задужен за међународну сарадњу, Вук Станић.

На свечаној манифестацији која је уследила, Христовском су уручени захвалница и плакета за помоћ коју су он односно његово Удружење пружили УРМВИ Србије у спору против СУБНОРА Србије за повраћај узурпиране имовине Ратних инвалида Србије.

Ситуација да је СУБНОР Србије противправно узурпирао имовину ратних инвалида није

јединствена за наш правни систем. Распадом СФРЈ, формирана су СУБНОРИ, новонасталих држава, СУБНОР Словеније, СУБНОР Туђманове Хрватске, СУБНОР Босне, СУБНОР Северне Македоније у свим новоформираним државама «СУБНОР-и» су имали исти образац понашања. Узурпирани су имовину војних инвалида коју су запосели у време Јосипа Броза Тита, уз помоћ Тита. Савез војних инвалида Македоније, је баш као и УРМВИ Србије покренуо процес повратка имовине. Тај Савез је под вођством Јончета Христовског успео да на суду порази СУБНОР Северне Македоније. По окончању спора, СУБНОР Северне Македоније је избачен из зграде ДОМ-а Ратних инвалида у Скопљу. Држава Северна Македонија им је потом дала простор у ДОМ-у Војске Северне Македоније. Христовски је своја искуства у борби против СУБНОРА несебично поделио са нашим Удружењем. Проследио нам је пресуде судова Северне Македоније, које смо у виду међународног преседана као доказ у нашу корист у спору са СУБНОРОМ Србије приложили.

Због учињеног Христовском и његовом Удружењу смо ове године доделили плакету и захвалницу.

У споразуму који је потписан са «Савезом војних инвалида Македоније» констатовано је да имамо заједничке интересе:

Да се узајамно помажемо у другим поступцима повраћаја имовине ратних инвалида.

Да заједнички радимо на побољшању здравственог стања ратних и мирнодопских војних инвалида кроз спортске активности.

Да заједнички желимо боље услове за рехабилитацију и опоравак ратних и мирнодопских војних инвалида

У складу са заједничким интересима Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Србије и «Сојуз на Воините ИНВАЛИДИ на Македонија», су се сагласили да у наведним областима сарађују у складу са правним прописима Републике Србије и правним прописима Северне Македоније, а кроз пројекте које договоре.

На споразуму се мастило још није ни осушило, а УРМВИ Србије је позвало Савез војних инвалида Северне Македоније да буду наши гости поводом сто година победе у Првом Светском Рату.

Састанак је потом искоришћен да се организују заједничка трибина и семинар у Нишу и Београду, на коме су теме биле: Размена знања о изради Закона и других прописа који регулишу права војних инвалида.

УРМВИ КРАГУЈЕВЦА, ПЕТРОВЦА НА МЛАВИ И ЗЕМУНА ОРГАНИЗОВАЛИ СУ ОВЕ ГОДИНЕ НЕКОЛИКО РЕЛИ ТАКМИЧЕЊА НА КОЈИМА ЈЕ УЧЕСТВОВАЛИ ВИШЕ ОД 200 РАТНИХ ИНВАЛИДА И ВЕТЕРАНА

АУТО-РЕЛИ РАТНИХ И МИРНОДОПСКИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА У ОРГАНИЗАЦИЈИ ДОМА РВИ БЕОГРАДА

У складу с програмом одобреним од Секретаријата за социјалну заштиту Града Београда одржана су три ауто-релија у организацији Ауто-секције Дома РВИ Београда.

Приредили: Мирчета Јокановић, Борислав Радан, Саша Трбусић (коришћен материјал РТВ Млава)

Приредио: Мирчета Јокановић

Ове године у организацији ДОМ-а Ратних инвалида, и три општинска Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида, одржана су три ауторели такмичења.

59. АУТО-РЕЛИ ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ

Први од три планирана ауто-релија (59. по реду) одржан је 05.06.2021. године у Петровцу на Млави. Организатор догађаја били су УРМВИ Петровац на Млави и Дом РВИ Београда. Такмичењу су присуствовали представници домаћина Скупштине општине Петровац на Млави: Председник скупштине Миланче Аћимовић и Заменик председника Драган Маринковић.

Председник УРМВИ Небојша Стојадиновић поздравио је такмичаре и госте захвалио се домаћину на подршци и истакао је да рели има и хуманитарни карактер кроз акцију прикупљања средстава за лечење суграђанина, малог шестогодишњег Огњена оболелог од церебралне парализе. Захвалио се и директорки

библиотеке „Србољуб Митић“ из Малог Црнића која је обезбедила пригодне поклоне за такмичаре.

Испред домаћина такмичарима и гостима обратио се Председник скупштине Миланче Аћимовић, поздравио их и нагласио задовољство што се по трећи пут у Петровцу на Млави организује овакав догађај и да му је посебно драго што он носи хуманитарни карактер.

Милија Бјекић је поздравио присутне у име Дома РВИ Београда и УРМВИ Србије. Истакао да му је посебно драго што после дуго времена присуствује оволики број такмичара.

Учешће у такмичењу узела су 32 такмичара у четири категорије. Такмичење се одвијало по плану и у ферплеју. Златне медаље освојили су: I категорија – Маринко Ђилас, II категорија – Никола Јарић, III категорија – Миле Пауновић и IV категорија – Драган Стојковић.

Након завршетка такмичарског дела настављено је дружење са гостима и домаћинима где су додељене медаље за остварене резултате.

У хуманитарној акцији прикупљено је 33.500 динара који су уплаћени организацији „Буди хуман“ за лечење малог Огија.

60. АУТО-РЕЛИ КРАГУЈЕВАЦ

У организацији Удружења РМВИ града Крагујевца и Дома РВИ Београда, уз подршку града Крагујевца 17.7. одржан је јубиларни 60-ти ауто-рели Крагујевац 2021.

На полигону Туристичко угоститељске школе „Тоза Драговић“ окупили су се војни инвалиди из Београда, Петровца на Млави, Крагујевца и других места где су се такмичили у спретности управљања моторним возилом на полигону, који је за ту прилику специјано припремљен.

Зависно од степена инвалидности, оштећења и процента инвалидности 15 присутних такмичара подељено је у четири категорије. Најбољој тројица по категоријама додељена је припадајућа медаља.

Испред организатора присутне је поздравио Председник УРМВИ Крагујевца и захвало се директору школе ТУШ „Тоза Драговић“ Ивици Миљковићу на уступљеном полигону (паркингу школе) за ту прилику, граду Крагујевцу и члану Градског већа др Гордани Дамјановић, спонзорима пекари „Краљев двор“ и „Текстил Пиловић“ и другима који су подржали ово такмичење. Посебно је нагласио да ово спортско-

рекреативно такмичење показује да и војни инвалиди имају место у друштву и да су део њега.

Испред Дома РВИ Београда и УРМВИ Србије такмичаре и госте је поздравио Милија Бјекић и пожелео такмичарима добре резултате.

Такмичење је добро организовано и спроведено без притужби било на организацију или судијски апарат.

Организатор је на полигону припремио закуску и освежење, а по завршетку такмичења дружење је настављено у ресторану „Библиотека код Милутина“ уз музику и послужење, где су додељене медаље најбоље пласираним такмичарима по категоријама.

61. АУТО-РЕЛИ ЗЕМУН

У Земуну је 61. ауто-рели одржан 18.9. године у организацији УРМВИ Земуна и Дома РМВИ Београда. Учешће у такмичењу узело је 16 такмичара у четири категорије.

Председник УРМВИ Земун Борислав Радан поздравио је такмичаре и захвалио им се на учешћу, а у име Дома РВИ обратио им се Звонко Кришка председник Ауто секције Дома РВИ и изнео пропозиције такмичења. За ситуацију на полигону побринули су се, као и за све до сада, Звонко Кришка и Александар Радомировић.

Такмичење је протекло у фер борби на полигону на Новој Галеници. Најбољи по категоријама и освајачи златне медаље били су: I категорија - Миле Пауновић, II категорија – Јовица Стојановић, III категорија – Небојша Стојадиновић и IV категорија – Саша Грличић.

После завршеног такмичења на полигону, учесници су се у колони упутили у ресторан „Гурман“ у Земуну, са развијеним заставама Удружења РМВИ и Републике Србије. Док је трајало такмичење на полигону и у ресторану се одвијало својеврсно такмичење (без проглашења победника) у спремању котлића (гулаш и пилећи паприкаш).

Ту су подељене медаље и наставило се дружење уз котлић и музику.

СРПСКА КУГЛАШКА ПАРАОЛИМПИЈСКА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ЈЕ НА ЕВРОПСКОМ ПРВЕНСТВУ У КУГЛАЊУ ЗА СЛЕПЕ И СЛАБОВИДЕ У ХРВАТСКОЈ ОСВОЈИЛА ЈЕДНУ ЗЛАТНУ МЕДАЉУ, ПЕТ СРЕБРНИХ И ПЕТ БРОНЗАНИХ.

ВЕЛИКИ УСПЕХ СЛЕПИХ И СЛАБОВИДИХ СПОРТИСТА

Наши слепи и слабовиди спортисти освојили су 11 медаља на такмичењу у Загребу, навијачи су их назвали муњевите кугле Србије, у Београду су дочекани са песмом и заставама

Приредио: ССУ

Према речима Милије Бјекића, који је био вођа пута, такмичар, и селектор наше параолимпијске репрезентације за слепе и слабовиде такмичаре у куглању, на Европском првенству које се одржавало у Хрватској у месту Копривница, за репрезентацију Србије наступало је 10 спортиста као играчи и асистенти и тренер Драган Вучен.

У женској екипи били су: Мара Хорњак – Кат. Б1, Љиљана Трбулин – кат. Б2

Љиљана Стефановић -кат. Б3, Појединачна резерва: Анкица Новковић – кат. Б2

За мушку екипу наступили су: Атила Силак кат. Б1, Добти Ташковић- кат. Б1,

Бранислав Викторовић – кат. Б2, Живослав Ивановић – кат. Б2, Владо Миловић кат. Б3 и Милија Бјекић – кат. Б3

Према речима Бјекића остварени резултати су Женски тим је освојио екипно треће и бронзану медаљу. Такође је и мушки тим наступио и они су такође заузели 3.место и освојили бронзану меадљу.

У пјединачном такмичењу у финале је ушло 7 спортиста, и то Мара Х., Љиљана Т., Анкица Н., Атила С., Бранислав В., Владо М. и Милија Б.

У финалу је Мара Х. освојила 4. место

Љиљана Т. је била прва и узела је златну меаљу.

Анкица Н. је дала све од себе, али је то било ипак само 4. место.

Атила С. није имао среће и заузео је 6. место.

Бранислав В. је један од спортиста који су се у Србију вратили са медаљама он је освојио 3. место и кући је понео бронзану медаљу.

Владо М. је такође био успешан, кући је такође понео бронзу, јер је у финалу успео да се попне на 3. место. Милија Б. није имао среће на овом европском такмичењу, иако га у ДОМУ РВИ памтимо као човека који је успео да оствари светски рекорд, у Хрватској је био тек пети.

Према његовим речима у комбинацији укупних резултатс

Мара Х. је на четвртном месту. Љиљана Т. на

другом другом месту са сребрном медаљом.

Анкица Н. на четвртном месту, Атила С. на шестом, Бранислав В. на трећем месту,

Владо М. на другом са сребрном медаљом док је он (Милија Бјекиће) не петом.

Како нам је рекао у микс тандему Б1 : Мара Х и Атила С. освојили су друго место и узели су сребрну медаљу. У категорији Б2: Љиљана Т. и Бранислав В. освојили су друго место и сребрну медаљу. Медаљу су освојили и Анкица Н. и Живосчав који су се у својој категорији пласирали на треће место и узели су бронзану медаљу.

-Мора се истаћи да је првенство прошло у спортском и фер духу, а наши репрезентативци остварили су најбољи успех до сада у екипним, појединачним и микс такмичењима, закључио је селектор репрезентације Милија Бјекић.

УРМВИ ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ ОРГАНИЗОВАЛО ЈЕ ТАКМИЧЕЊЕ У ПЕЦАЊУ НА ПРИВАТНОМ РИБЊАКУ ИЛИЈЕ СТАНИСАВЉЕВИЋА

ЕКИПА УРМВИ СВРЉИГ ОСВОЈИЛА ПРВО МЕСТО НА 3. МЛАВСКОМ КУПУ

Поред ратних и мирнодопских војних инвалида, ове године такмичила су се и деца из Фудбалског клуба Лопушник и КУД Лопушник

приредио: Вук Станић

У организацији Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Петровац на Млави одржан је трећи по реду «Млавски РМВИ куп Петровац на Млави» у пецању рибе на пловак на приватном рибњаку Илије Станисављевића у селу Лопушник.

Учествовало је 16 екипа из различитих Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида., међу којима су и локалне екипе као и дечаци и девојчице из КУД- а «Лопушник» и ФК «Лопушник».

Такмичење је свечано отворио председник Скупштине општине Петровац на Млави Миланче Аћимовић.

Циљ овог окупљања је добро дружење које представља антистрес терапију за ратне војне инвалиде и чланове породица погинулих бораца, а доказ томе је да и киша која је падала, није пореметила добру забаву и успех на такмичењу.

У изјави за Војни инвалид, потпредседник УРМВИ Србије и Председник УРМВИ Петровац на Млави Небојша Стојадиновић изјавио је да је главни организатор, млавског купа, локална подружница УРМВИ из Петровца. Рекао је и да је поред више такмичара из различитих удружења Ратних и мирнодопских војних инвалида, ове године на такмичењу учествовао и велики број деце.

-То су деца из Културно уметничког друштва Лопушник, као и деца из Фудбалског клуба Лопушник. Са њима увек имамо добру сарадњу, и трудимо се да им сваке године за Нову годину организујемо пакетиће, рекао је Стојадиновић. Он је обраћање нашем новинару искористио и да се захвали Илији Станисављевићу, који је по други пут омогућио да се Млавски куп одржи на његовом приватном рибњаку.

Према речима Хранислава Алексића, председника УРМВИ Сврљиг и Сокобања, ратних инвалида је све мање.

-Смртност у нашој популацији је све већа, а овакви скупови доприносе бољој рехабилитацији и менталној равнотежи нас који смо преживели страхоте ратишта.

На питање какав резултат је остварила његова екипа, Алексић се похвалио да су они упецали највише рибе, односно да су заузели прво место.

-Ја сам довео две екипе, једну из Соко Бање једну из Сврљига. Тим из Сврљига за који сам и ја пецао остварио је најбољи резултат, нагласио је Алексић.

У изјави за Радио телевизију Млава преседник Скупштине општине Миланче Аћимовић изјавио је да Општина Петровац на Млави помаже и потстиче овакве догађаје. Рекао је кроз програме помажу и рад Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Петровца на Млави. У тв изјави он се захвалио и УРМВИ Петровца на Млави на

доброј сарадњи са општинским властима.

- Надам се да ће у неком наредном периоду општина још више новца уложити у овај догађај, како би ово Петровцу помогло да постане туристичка дестинација.

**ЕКИПА «РЛ ЛУБНИЦА» ЗАУЗЕЛА ПРВО МЕСТО
НА ТАКМИЧЕЊУ У ПЕЦАЊУ**

УРМВИ ЗАЈЕЧАР ДРУГИ НА ДЕВЕТОМ КУП-У У ПЕЦАЊУ НА ПЛОВАК У ЗАЈЕЧАРУ

Више од сто војних инвалида, и ветерана такмичило се у пецању на Поповој Плажи у Зајечару, гости из СУБНОРА Зајечар појачали слављеничку атмосферу.

Пише: Драган Лаки Митровић

Корона није успела да прекине традицију, доброг дружења, и надметања, у спортском риболову у Зајечару.

У Зајечару је 18. септембра, одржан традиционали сада већ девети Куп у «пецању рибе удицом на пловак» на Поповој плажи.

Нажалост због ситуације са пандемијом ковид 19, нису учествовале све екипе које су биле позване и од петнаест позваних екипа учешће је узело осам.

Осим пецаљки, црва, и других мамаца, ове године такмичари су понели маске и рукавице, нису их користили док пецају, али је било неопходно испоштовати мере заштите у затвореном простору.

Такмичење је прошло у фер и спортском надметању.

Учешће су узеле екипе из Зајечара, Бора, Петровца на Млави, Лубнице...

После отпечаних три сата, прво место је заузела екипа РЛ Лубница.

Друго место је заузела екипа домаћина, Ратни и мирнодопски војни инвалиди из Зајечара, а треће место је припало екипи «Рудар Бор».

Награде су додељене у ресторану « ТРАИВ Попова плажа» који је

и велики спонзор Удружења Ратних и мирнодопских војних инвалида Зајечара.

За све госте и такмичаре је приређен и ручак

у овом ресторану на Поповој плажи, подељени су пехари и медаље, слављу је присуствовало више од педесет званица, а гости из Београда посебно су похвалили организатора.

СУБНОР Зајечар није имао такмичаре ове године, али је легендарни председник Драгољуб Николић присуствовао прослави и активно помогао реализацију целе манифестације.

**ОДРЖАНА ТАКМИЧЕЊЕ ЗА ИНВАЛИДЕ:
«ТРОФЕЈ БЕОГРАДА У ПЛИВАЊУ» И
«ДРЖАВНО ПРВЕНСТВО У ПАРА ПЛИВАЊУ ЗА 2021. ГОДИНУ»**

БРОНЗУ ОСВОЈИО ЧЛАН РЕДАКЦИЈЕ ВОЈНОГ ИНВАЛИДА, РАНЂЕЛОВИЋ

Ратни војни инвалид и члан редакције часописа Војни Инвалид, Бојан Ранђеловић освојио је две бронзане медаље у пливању на педесет и сто метара

Пише: ССУ

Бојан Ранђеловић, ратни војни инвалид, у борачким круговима познат као велики борац за повратак права војних инвалида на дечији додатак је и велики спортиста.

На Државном првенству за инвалиде у парапливању, освојио је две бронзане медаље.

Ранђеловић је 50 метара испливао слободним стилем (краул) за 39,55 секунди и пласирао се на треће место у држави. У трци на сто метара такође слободним стилем Ранђеловић је поставио свој нови лични рекорд, када је два пута по педесет метара препливао за минут и тридесет три секунде и 55 стотинки. Ипак било је оних који пливају брже од Бојана, па је његов лични рекорд био довољан тек за треће место и другу бронзану медаљу тог дана.

Ранђеловић је и члан редакције Војног инвалида и велика нам је част што су наше Удружење и наш часопис били представљени на овом такмичењу.

Белосветска пошаст, коју медији и лекари зову корона или Ковид-19, од пре годину дана прети

Након такмичења Ранђеловић је изјавио да своје две бронзане медаље посвећује борби за повратак права војних инвалида на дечији додаток које им је укинута 2020. године новим Законом о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица.

-У рату смо страдали за државу, сада против државне администрације морамо да водимо рат за наша права која нам бирократе из борачке управе Министарства за рад запошљавање борачка и социјална питања умањују из године у годину, изјавио је Ранђеловић за наш лист.

Смотра међународног угледа «Трофеј Београда у пливању 2021» за особе са инвалидитетом, је једна од манифестација која помаже параспортистима да нађу пут до параолимпијских игара.

На последњим Летњим Параолимпијским играма у Токију од 24. августа до 5. септембра учествовало је око 4.400 спортиста из више од 160 земаља, а Србију је представљало 20 спортиста и спортисткиња у седам спортова.

Параолимпијске игре су Олимпијске игре спортиста са физичким оштећењима, паралегијом, церебралном парализом, ампутацијом, као и оштећењима вида. Оне су проистекле из игара паралегицара (Stoke Mandeville Games), чији је оснивач Лудвиг Гутман (Ludwig Guttman), шеф болнице у Ејлсберију у Енглеској, један од најеминентнијих светских стручњака за оштећење кичме.

Истога дана 29. јула 1948. када су отворене Олимпијске игре у Лондону, на спортским теренима те болнице отворене су и игре паралегицара у којима је учествовало свега 16 припадника британских оружаних снага (14 мушкараца и 2 жене).

То је била јавна демонстрација којом се хтело указати да се и особе са тешким физичким оштећењима могу бавити спортом.

Године 1952. у овим играма су учествовали и паралегицари Холандије и одтад су се као међународне почеле одржавати крајем августа сваке године на теренима Стоук Мандевила. Број земаља учесника се сваке године повећавао, а тиме и број млађих такмичара.

Почев од 1960. године игре се одржавају сваке године у другој земљи под називом Параолимпијске игре. Настојало се да се она одржавају у оној земљи у којој се одржавају и Летње олимпијске игре.

свим такмичењима и спортским манифестацијама. посебно су угрожена она у којима се такмиче пара-спортисти.

Ипак у суботу 25.9. од 13,00 до 17,00 одржано је првенство Београда – односно трофеј Београда у пливању (у организацији ССОСИБ - Спортски савез особа са инвалидитетом Београд), а уједно је организовано и државно првенство у пара пливању за 2021. годину (у организацији Министарства омладине и спорта Републике Србије и параолимпијског комитета Србије), у Спортском Центру „Милан Гале Мушкатиновић“, Београд, базени 25.мај. С обзиром да су учествовали и такмичари – пливачи из Бугарске, Федерације БиХ, Републике Српске и Црне Горе, такмичење је имало и међународни – регионални карактер. Ратни и Мирнодопски Војни Иинвалиди и Цивилни Инвалиди Рата такмичили су се у групи – категорији опште инвалидности.

УСТАШЕ СУ ПРЕШЛЕ ДРИНУ, КАКО БИ ПОМОГЛЕ НЕМАЧКОМ ГАРНИЗОНУ У БАЊИ КОВИЉАЧИ, У ПОМОЋ ЈЕ ПРИСТИГЛА И АВИЈАЦИЈА, АЛИ ЈЕ ГРАД НА КРАЈУ ИПАК ОСЛОБОЂЕН

БИТКА ЗА БАЊУ КОВИЉАЧУ

НЕМЦИ И УСТАШЕ БЕЖЕ ПРЕКО ДРИНЕ

Напад на немачки гарнизон у Бањи Ковиљачи био је превелик залагај за четничке јединице, због чега је капетан Рачић у помоћ позвао мачванске партизане

Приредио: Александар Станић

Напад на Бању Ковиљачу био је добро испланиран. Командант Церског четничког одреда, капетан Рачић пребацио је са Цера (од Прњавора до Лознице камионима), цео Одред на положаје изнад Ковиљаче и преузео команду над свим четничким јединицама.

Дан пре напада на Бању Ковиљачу четници су ослободили Лозницу. Требало је искористити добар морал бораца и страх који је код Немаца завладао. Требало је осветити пуковника Миситу.

Напад је почео ујутру 1. септембра и трајао до два поподне. Четници су успели само да се приближе немачким упориштима и претрпели су велике губитке. Повукли су се на полазне положаје. Увече су поновили напад, али без успеха...

Сутрадан, 2. септембра, на простору Лозница-Ковиљача, владало је затишје. Само је непријатељева артиљерија с оне стране Дрине, из Козлука, тукла четничке положаје око Ковиљаче. Један батаљон усташа пребацио се преко Дрине код Зворника и кренуо у помоћ опкољеном гарнизону у Ковиљачи. Пресреле су га чете Војно-четничког одреда Зечевић – Мартиновић и натерале да се повуче у Зворник.

Рано ујутру 3. септембра четници су предузели нови, силовит напад и у јуришу продрли у Ковиљачу са западне и јужне стране, дошавши до близу хотела „Београд“ и „Подриње“, а са источне стране приближили су се на стотинак метара до немачких положаја у парку. Ту су четници налетели на жицу у живој огради, у коју је била укључена струја, те их је доста страдало.

Напад је трајао до зоре, а онда су се четници повукли на полазне положаје. Током 3. септембра, два немачка авиона бацала су бомбе на висове око

Ковиљаче. И сутрадан, 4. септембра, 12 „штука“ тукло је бомбама четничке положаје.

Видевши да сами не могу да ослободе Ковиљачу, четници су затражили помоћ од Подринског партизанског одреда. С тим циљем у ослобођени Богатић, 3. септембра ишао је капетан Рачић. На Ковиљачу је, из Мачве, одмах упућена 4. чета Подринског партизанског одреда, под командом Лале Станковића, а затим и ударна чета.

У ноћ између 3. и 4. септембра одбијен је напад устаничких снага, четничких и партизанских. Те ноћи су се Немци средили, овог пута уз помоћ једне усташке јединице, која је код Козлика прешла преко Дрине и ушла у опседнуту Ковиљачу.

У ноћ између 5. и 6. септембра извршен је последњи напад на Бању Ковиљачу, а Немци су ујутро побегли.

У борби за ослобођење Ковиљаче погинуло је 37 устаника-четника и четворица партизана.

Борба за Лозницу била је први оружани сукоб четника против окупатора, а ослобађање Ковиљаче први заједнички ратни подухват партизана и четника. Успех устаника показао је да се немачка сила, до тог тренутка непобедива, може сломити. Два дана по успостављању квислиншке власти у Србији, Лозница је на зацрњеној карти Европе засијала као светла тачка слободе и наде.

Још се устаничке пушке нису ни охладиле, из Француске је у Србију упућена немачка 342. дивизија, а из Грчке 125. пук. Хитлер је генералу Францу Бемеу наредио да угуши отпор. Слобода је кратко трајала. Град је предат без борбе 10. октобра и остао је у оковима све до 23. септембра 1944, када су га јединице Друге војвођанске бригаде 16. дивизије 12. корпуса НОВЈ ослободиле уз незнатан отпор. Немци су пружили слаб отпор, и брзо се повукли из града.

(Текст приређен на основу информација са портала ins.net ; архиве Радио телевизије Србије-емисија Равногорска читанка, и текстова објављених у Вечерњим Новостима)

УРМВИ СРБИЈЕ ОБЕЛЕЖИЛО ЈЕ 80 ГОДИНА ОД ОСЛОБОЂЕЊА ЛОЗНИЦЕ

БИТКА ЗА ЛОЗНИЦУ

Четници потпуковника Веселина Мисите августа 1941. године ослободили су Лозницу, и ова варош Западне Србији постала је први слободан град у целој окупираној Европи! У уџбеницима основних школа о овој истини ништа не пише!

Потпуковник Веселин Мисита је са својим Војночетничким одредом 31. августа 1941. године. напао немачког окупатора у Лозници. Истог дана Мисита је погинуо, а Лозница је ослобођена. Заробљено је деведесет троје Немаца, а више њих је погинуло и рањено.

Одлука о нападу на Немце у Лозници и дизању устанка у Подрињу донета је на састанку у манастиру Троноша 30. августа 1941. године. На конференцији су били присутни потпуковник Веселин Мисита, артиљеријски капетан прве класе Драгослав Рачић, игуман манастира и резервни поручник јеромонах Георгије Бојић, поручници Лазар Савић и Ратко Мартиновић и резервни поручник Никола Гордић, као и британски обавештајац инжењер Херберт Милер. За команданта ове акције је постављен потпуковник Мисита, који је мобилисао све националне снаге у Јадру, око 1.700 бораца. Потпуковник Мисита кренуо је у напад на челу својих бораца, бацајући бомбе на Немце код кафане Лазе Хајдуковића. Немци су тамо поставили јако митраљеско гнездо. У том нападу Мисита је и погинуо, али је митраљеско гнездо разбијено и четници су са више страна ушли у Лозницу.

У току дана већина преживелих Немаца одлучила је да се преда и Лозница је била ослобођена. Команду над устаницима након Миситине погибије преузели су капетан Богдан Дрљача и поручник Георгије Бојић. До краја дана четници су већ обавестили Краља Петра и Владу у Лондону да је Лозница, постала први ослобођен

град у окупираној Краљевини Југославији. Донета је одлука да се одмах крене и у напад на Бању Ковиљачу.

Схвативши да подвиг Миситиних четника значи да је Лозница први слободан град у целој окупираној Европи, Краљевска влада, у избеглиштву постхумно га је унапредила у чин пуковника и одликовала је Карађорђевоом звездом.

Веселин Мисита је рођен у месту Буна код Мостара. Ово место се данас налази у Босанској федерацији, где држава Бакира Изетбеговића систематски отима имовину Срба.

Мисита је основну школу и гимназију завршио је Бања Луци, после чега је усписао Војну академију у Сарајеву, коју је завршио 1934. године. Касније је упућен на

УРМВИ СРБИЈЕ НА ИЗЛЕТУ У ЛОЗНИЦИ

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Србије, је поводом 80 година од ослобођења Лознице од Немаца организовало излет у овај град и посетеу музеју у Лозници. Чланови удружења су код споменика одали минут ћутања хероју четничком пуковнику Веселину Мисити. Истог дана посетили су и споменик Момчила Гаврића у том граду и код Гаврићевог споменика одслушали предавање о подвизима и голготи кроз које је Гаврић прошао током Првог светског рата.

школовање у Француску и Чехословачку, где је научио француски, чешки и немачки језик. Имао је успешну војну каријеру, унапређен је, и постао је најмлађи мајор у Краљевини Југославији. Мисита је био атлета и спортиста, пре рата је победио на армијском такмичењу у скијању.

Априлски рат га је затекао на положају команданта артиљеријског пука у Бања Луци, у чину потпуковника. Био један од официра који нису признали капитулацију државе, остао је веран датој војничкој заклетви. Предводио је групу официра, који су били истомишљеници. Они су се сукобили током маја 1941. године са усташама код Добоја и тиме дали до знања да геноцидни талас против Срба у НДХ не може да прође без отпора.

Када је Мисита чуо да се у рејону Западне Србије у околини Суворора налази група официра и подофицира предвођена генералштабним пуковником Драгољубом Михаиловићем, који је почео да ствара војно-четничку организацију према правилима гериле ради пружања отпора окупатору, Мисита се упутио на Равну гору почетком јула 1941. и ставио на расположење пуковнику Михаиловићу. Пуковник Михаиловић је ради ширења и јачања четничке организације, официрераспоредио по срезовима. Потпуковник Мисита, капетан Драгослав Рачић и мајор Војислав Пантелић упућени су у Подриње, Поцерину и

Мачву. Ова група са посебним упутствима почела је са стварањем формацијских јединица. Током лета 1941. године, прво су формирали штабне чете, а потом Јадарски четнички одред и Церски четнички одред. На планини Гучево основао је Јадарски четнички одред мајор Војислав Пантелића и резервни поручник јеромонаха Георгија Бојића, а капетан Рачић са потпоручником Ратком Теодосијевићем на планини Цер оснива Церски четнички одред. Почетком августа 1941. године потпуковник Веселин Мисита и мајор Бошко Тодоровић са посебним инструкцијама пуковника Михаиловића стижу на планину Цер код капетана Рачића за почетак заједничке акција против усташа и Немаца у НДХ (Источној Босни) и против Немаца у целом Подрињу. Мајор Бошко Тодоровић се одмах упутио са групом официра у Источну Босну ради помоћи српским устаницима у НДХ-а, а потпуковник Веселин Мисита се упутио у манастир Трноша где је са поручником и игуманом манастира Георгијом Бојићем приступио припремама Јадарског четничког одреда за борбе против Немаца у Подрињу.

(Текст је приређен на основу усмене нарације службеника Музеја у Лозници, раније објављених текстова у Вечерњим Новостима, и документарног материјала Радио телевизије Србије, који је постављен на јутјубу на линку: <https://www.youtube.com/watch?v=FSRJyxUUOoA>)

МИЛОШ ЋИРКОВИЋ, ЈЕ ЈЕДИНИ СРПСКИ ВОЈНИК КОЈИ СЕ НИЈЕ ПОВУКАО СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ, НАКОН ОДЛАСКА СРПСКЕ ВОЈСКЕ И ПОЛИЦИЈЕ 15. ЈУНА 1999. ГОДИНЕ!

НИЈЕ СЕ ПОВУКАО СА КОСОВА НИ КАДА СУ СТИГЛИ КФОР И УЧК

Остао је у родном селу и када би дошли терористи да га траже он је пуцао на њих и мењао положај, НАТО и шиптари су мислили да пуца најмање десеторо људи

приредио: Александар Станић

Милош Ћирковић (1961-1999) је војник СР Југославије, који је једини у униформи остао на Косову и Метохији, након повлачења српских снага безбедности 15. јуна 1999. године, а по доласку КФОР-а и УНМИК-а.

Остао је у родном селу, Бело Поље, крај Пећи и када би дошли терористи да га траже он би пуцао на њих и мењао оружје и положај. НАТО и шиптари су мислили да је у питању најмање десеторо људи.

По занимању је био шумар и добро је познавао терен Косова и Метохије, тако да је успешно избегавао шиптарске рације и потраге.

Данима је сам одолевао албанским терористима из УЧК, на крају је ипак погинуо на прагу своје куће.

Иако су му родитељи говорили да крене са њима у неизвесност и прогон, он је то одбио изрекавши своју чувену реченицу:

«Ви идите, ја остајем». Чак ни наговор свештеника није прихватао.

Свештеник је у село долазио у договору са

Италијаским КФОР-ом и пренео му понуду Италијана да га они безбедно изведу са територије КиМа.

Постоје и спекулације да се он планинским путевцима извукао преко Проклетија до Црне Горе, али то никада није потврђено.

Милош Ћирковић је био шумар и поред велике храбрости био је оштроуман и бистар човек, који је знао напамет много епских песама које је гуслао у паузама лова или борби за време рата.

Рођен је у Пећи, а одрастао је на селу код својих родитеља у Белом Пољу. Његови родитељи поред њега су имали још три сина и две ћерке. Он је био најмлађи. Име је добио по јунаку са Косова Поља - Милошу Обилићу. И то му је на неки начи одредило судбину.

Још од ране младости показиво је велику љубав према природи, али и традицији народа из кога потиче. Често је знао узети гусле и гуслати епске јуначке песме предкосовског, косовског и покосовског циклуса.

Разумео се у траве

и лековите биљке, па је често помагао људима у свом селу и околини који су тражили савет за здравствене проблеме.

Није био насилан, нити проблематичан. Напротив, био је весео и дружељубив. Живео је са родитељима на имању и помагао им око пољопривредних послова. Био је запослен као шумарски радник у локалној шумарији.

На Косову и Метохији никада није било мира. Стално су силазили албански деликвенти и шверцери и преко Проклетија, на КосМет долазили да узурпирају српску земљу. Није се Милош мирио са тиме.

Крај у коме је живео био је један од великих центара албанског сепаратизма и тероризма, јер Пећка Патријаршија се налазила свега неколико километара од његовог села. Пећку патријаршију Албанци су 1981. запалили!

У пролеће 1998. све више Албанаца се наоружава и крећу напади на полицију и војску, што је заправо означило почетак рата, односно новог Косовског боја. Припадници војске су брзо дошли у његово село, јер је то село било близу границе са Албанијом, и терористи су га предвидели за етничко чишћење од Срба.

Милош се одмах ставио војсци на располагање, јер је терен познавао више него добро. Знао је сваки камен, свако дрво. Знао је где терористи могу да се сакрију. Униформу Војске Југославије тада је обукао и није је скидао до краја живота.

Крајем марта 1999. године отпочела је геноцидна акција «Милосрдни Анђео», односно агресија НАТО пакта на Србију и Црну Гору. Војска Албаније и терористи су под кишобраном НАТО бомби прелазили границу. Скупо су те преласке плаћали када је патроле водио Милош.

Када је политичко руководство СР Југославије на челу са Слободаном Милошевићем, у Куманову потписало споразум 10. јуна 1999.

године са НАТО, окончано је 78 дана константног бомбардовање. Према том споразуму Београд је морао да повуче са Косова и Метохије, војску, полицију и државну администрацију, што се десило 14. и 15. јуна 1999. године.

Видевши шта се спрема, Милош Ћирковић је у донео одлуку, да остане у свом селу, на својој дедовини. Његови родитељи скупа са осталим мештанима Белог Поља су одлучили да оду у неизвесност и прогон иако су знали да неће скоро моћи да се врате. На растанку им је рекао:

«ВИ ИДИТЕ, ЈА ОСТАЈЕМ!».

На простор Косова и Метохије почели су да се враћају албански терористи који су били протерани. Одмах су почели да убијају Србе, пљачкају њихову имовину, пале куће и цркве.

Читав Пећки округ потпао је под надлежност војника италијанског контингента КФОР-а. Они нису били заинтересовани да помогну српским цивлима и зауставе Албанце у том терору. Милош није мрдао из села, чекао их је.

Знали су и Албанци да их Милош чека. Долазили су често у село и долазило је до размене ватре. Није се Милош предавао. Јео је храну из конзерве, кућа му је била полусрушена, али није одустајао.

Крајем јуна 1999. године у његово село је дошло много терориста, са циљем да га убију. Он је успео да ликвидира њих 18 у тој неравноправној борби, у којој је на крају и сам погинуо.

За Милоша Ћирковића ретко ко би и знао да Митрополит црногорско-приморски Амфилохије Радовић није убедио режисера Хаџи Александра Ђуровића да сними документарно-играни филм «Ви идите, ја нећу».

Тај филм је приказиван у више градова Србије и Црне Горе, а сав приход од продаје улазница ишао је као помоћ за преостале Србе, на Косову и Метохији.

НИКОЛА ВИДОВИЋ, ЈЕ ПАРТИЗАНСКИ КОМАНДАНТ КОЈИ ЈЕ 1942. ГОДИНЕ ОСЛОБОДИО ВИШЕ ОД 700 ДЕЦЕ ИЗ УСТАШКОГ ЛОГОРА ЗА ДЕЦУ ЈАСТРЕБАРСКО

ВИДОВИЋ ЈЕ ХЕРОЈ О КОМЕ ЈЕ ТИТО ЋУТАО, А ЧЕТНИЦИ ГА НЕ СПОМИЊУ ЈЕР ЈЕ БИО ПАРТИЗАН

Дукић: «У Јастребарском су нас мучиле католичке часне сестре, тукле су нас тојагама и штаповима, децу која умру од батина бацали су и у клозетске рупе (септичку јаму). Једног дана партизани су ослободили логор, убили су усташе које су затекли. Старију и здравију децу су спасили, и вратили породицама, али малу и болесну децу нису могли да поведу. Они су наредили часним сестрама да нас случајно више не бију и заиста после тога оне су престале онако бестијално да нас туку...»

Пише: Вук Станић

Никола Видовић је, српски херој и командант Четврте кордунашке бригаде који је 26. августа 1942. године са својим саборцима, напао злогласни усташки логор за децу Јастребарско, код Загреб.

Том приликом ослободио је више од 700 српске деце.

«Двадесет шестог августа 1942. У 5 часова у јутро започет је напад на Јастребарско. Уништено је усташко упориште, жандармерија, и железничка станица. Тако је Усташама и Немцима направљен проблем у саобраћајној

комуникацији.», записали су партизани у својим документима о овом догађају.

Сведок догађаја, Славко Дукић, је за Војни инвалид изјавио, да је он био једно од деце које су часне сестре у Јастребарском код Загреб тукле и мучиле.

-Сећам се једне ноћи било је топло време. Мислим преко дана је било топло, а те ноћи су напали партизани и након борбе са усташама су заузели логор. Сва одрасла деца која су могла да пешаче, отишла су са партизанима. Партизани су се повукли, након ослобађања логора, а часним сестрама су дали

задатак да више не смеју да туку децу штаповима. Да не смеју да буду толико строге према деци. Ми мања деца из логора смо тако остали и даље ту. Њима (католичким часним сестрама) партизани су наредили и да ако породица неког од деце која остају дође по дете, оне морају да га пусте да иде са породицом, прича Дукић.

Ои каже да су дошле две жене из Поткозарја да траже децу која нажалост нису била међу живима.

-Оне су, прича Дукућ уместо своје деце повеле њега, обзиром да су биле из истог краја као његова породица.

На питање какви су били услови у Јастребарском пре партизанског напада, Дукић је испричао да су логор чувале усташе, док су часне сестре спроводиле мучење и преваспитавање утамничене деце.

-Децу која би умирала од исцрпљености и батина су стављали у некакве картонске кутије товарили би те кутије на фиакер и одвозили би их некуд из логора прича Дукућ. Он каже да су католичке часне сестре децу тукле тојагама и штаповима, а када би неко дете умрло од батина, дешавало се да га баце у «клозетску рупу» (септичку јаму) Према његовим речима и он је једном приликом био испребијан, јер су хрватске часне сестре процениле да је био безобразан.

Тачан број страдале српске деце у логору Јастребарско, није познат. «Музеј жртава геноцида», где смо овај податак покушали да добијемо такође га нема. На интернету се могу пронаћи подаци о томе да је кроз Јастребарско прошло више од три хиљаде деце, док је од батина и изгладњивања према подацима са глобалне мреже, страдало више од 700 малишана. У књизи Радета Милосављевића који је истраживао усташке логоре за децу, Јастребарско се првобитно звало логор

Јасика. У књизи је утврдио имена 560 деце која су настрадала у том логору. Он истиче и да има и деце која су умрла од глади, болести или су убијена батинама, али да није могао да утврди идентитет све убијене деце. Током СФРЈ у логору Јастребарско су у спомен убијеној деци одржавани дечији слетови. На приредбама које су тада одржаване државни функционери су се обраћали присутнима и у јавност износили податак о 700 и више убијене деце.

У ратном извештају командата, Николе Видовића, он између осталог пише: «26. августа 1942. Четврта кордунашка бригада НОВЈ заузела је Јастребарско. У логору је затечено 727 заточених дечака и девојчица.

У мемљивим зидинама старог дворца налазило се 727 дјечака и дјевојчица, углавном предшколског узраста. Њих су „преваспитавале“ часне сестре. Наравно, то преваспитавање било је у усташком духу. Хтјеле су у неку руку да створе нове „јањичаре“. Сирота дјеца су на капама или реверима носила слово „У“, Живјела су под невјероватно тешким околностима. Због глади, болести и начина „васпитања“ дневно је умирало по неколико дјечака и дјевојчица.

Чим су ти мали измучени сужњи усташке самовласти чули пуцњаву и видјели партизане, неизмјерна радост испунила их је надом да ће бити ослобођени. Касније смо дознали од њих како су се усплахирили сви подједнако од страха због пуцњаве и због узбуђења да би их неко могао ослободити. Ганули су нас повици и

Новом гробљу у Београду.

Носилац је Партизанске споменице 1941. и других југословенских одликовања. Орденом народног хероја одликован је тек 20. децембра 1951. године.

Претрагом на Гугл навигацији, Никола Видовић данас нема улицу са његовим именом ни у једном граду у Србији, нити у некој од бивших република СФРЈ.

Његово име није било ни претерано познато у Титовој Југославији, највиша функција коју је икада добио била је савезни посланик за Вргинмост.

На интернет форумима, присталице Равногорског покрета често партизанима и њиховим потомцима спочитавају да нису покушали да ослободе Јасеновац. То наводе као доказ да партизани нису марили за српске жртве. Тада као

одбрану партизанског покрета, потомци крајишких партизана наводе случај Николе Видовића и ослобађање Јastreбарског логора за децу. Видовићева прича је доказ да је велики број чланова, партизанског покрета искрено ратовао против усташа, и домобрана, што можда и није било драго руководству комунистичке партије и самом «маршалу» Јосипу Брозу, који је према наводима БиБиСија у Првом светском рату и сам био домобран.

-О учешћу у Првом светском рату Броз кажу није волео да говори, а један од разлога је што је прве месеце рата провео на фронту у Србији као припадник 25. пука, такозване 42. Вражје дивизије, објављено је на сајту БиБиСија на линку: <https://www.bbc.com/serbian/lat/balkan-52529754>.

Сличне информације у нашем часопису је раније објавио и пензионисани припадник бивше Савезне полиције у угледни аутор нашег листа, Драгослав Дашић. Подсећамо и да је Броз званично позвао домобране да се прикључе партизанском покрету у такозваном последњем «позиву маршала Тита», након чега је педесетак хиљада домобрана прешло под његову команду*.

(*Последњи позив маршала Тита од 30. августа 1944. у којему позива домобране и остале сараднике окупатора (осим усташа и љотићеваца) да до 15. септембра приступе партизанима,)

чежњиви погледи дјече начичкане иза решетака закључаног логора. Партизани су брзо отворили врата и дјеца су јурнула на сунце. Од радости су скакала и вјешала се о вратове бораца, својих ослободилаца. Општа врева и граја потрајала је неколико часака. Неколико најисцрпљенијих онесвјестило се на дневном свјетлу и сунцу Неки борци 4. кордунашке бригаде пронашли су међу заробљеном дјецом своју, неко сина или кћер, или дјецу својих рођака или комшија...»

На интернету се могу наћи документа за која аутори тврде да су у питању Немачка војна, а која такође потврђују ову акцију. Као доказе наводе наводни извештај транспортне команде Загреб од 04. септембра 1942. године «Wi. 43452 Поверљиво Загреб,» од 4.9.1942. године.

Никола Видаковић је Умро 15. јуна 2000. године и сахрањен је у Алеји народних хероја на

НЕДИЋЕВА УЛОГА ЈЕ БИЛА КООРДИНИСАЊЕ ЖИВОТА И РАДА СТАНОВНИШТВА У СРБИЈИ И ДОНЕКЛЕ У БАНАТУ, АЛИ ПОСЛЕДЊУ РЕЧ ИМАЛИ СУ НЕМЦИ, КОЈИ СУ ОДЛУЧИВАЛИ О ЖИВОТУ И СМРТИ

ЈЕДНА РАТНА ПРИЧА

Организација ТОТ, организовање и деловање за време Другог светског рата

Пише: Мирослав Никићевић

У рану зору 6.априла 1941.немачка Луфтфафа бомбардовала је Београд, што је значило почетак напада на Краљевину Југославију која је, несналазећи се најбоље и прожета многим унутрашњим невољама, капитулирала за 12 дана.

Међутим, постоји и прича о којој шира јавност мало зна.

После уласка немачких трупа у Београд, и престанка свих борбених дејстава на тлу Краљевине Југославије, у Београду је под немачком контролом деловала комесарска влада Милана Аћимовића, да би на његово место, после неких пет месеци ступио пензионисани генерал Милан Недић.

У каквој је он био позицији, то је већ било свима, ако не тада, убрзо веома јасно.

Објективно, његова улога је била координисање живота и рада становништва у Србији и донекле у Банату. Одређене одлуке је он могао доносити, што је и чинио, али последњу реч имао је немачки опуномоћени командант за југоисток, као и немачки генерал Беме, који је контролисао Србију као војни надзорник.

Београд је био жестоко разорен, нормалан живот скоро уништен, па је било неопходно омогућити да живот цивилног становништва, колико год је то било могуће, уредно функционише.

Економске везе на линији град-село и увоз-извоз, као спољни фактор били су прекинути и требало је бар донекле учинити да се стање опорави и да нека роба неопходна за живот, као што су храна, огрев и одећа, буде доступна народу.

На предлог немачких генерала покренут је систем радних заједница, доцније логора, који су у првих седам месеци имали одређено логичко оправдање.

Уклањање рушевина и обнављање појединих објеката, лиферација хране са села у град, били

су заправо мере чији је циљ био да становништво окупираног Београда буде мирно и колико је то могуће задовољено.

Та влада је издала и проглас, декрет, да грађани добре воље помогну обнову своје отаџбине, на шта су се многи и одазивали, а радни сабирни центар је био близу данашњег ушћа Саве у Дунав. Исплата за обављен посао је била што у храни, што у тзв. Недићевим динарима. Радници су свакодневно превожени скелом у оба смера.

Заправо, сасвим је логично да су креатори овога пројекта имали у виду да се, држећи у покорности становништво, радно и војно способна лица ангажују на оваквим делатностима, што је много боље него да им неким чудом падне

напамет да се супротставе немачком окупатору.

Та организација је имала службени назив у српској верзији ТОТ, и где чуда, када би се логички расчланио овај назив, то би могло да се искаже и као ТО ТРЕБА ЧИНИТИ, што је имало чак и неког оправдања.

Међутим, права истина о томе шта је заправо ТОТ јесте да је то организација коју је основао немачки високи функционер др Фриц Тодт, и то пре избијања рата, где је, по немачким економским критеријумима, 1.700.000 Немаца обављало разноврне послове у војно-цивилним секторима. Економски систем нацистичке Немачке био је специфичан командно-управног типа, а циљ је био да се што више становништва радно ангажује за оне пројекте које је врх државе желео да се испуне. Како је време протичало, а почео је и Други светски рат, тако је у тај корпоративни систем бивало ангажовано све више цивилних и војних осуђеника са разних страна Европе. Крајњи циљ је био што јефтинија радна снага и што већа продуктивност, у овом случају за потребе војске и фронта, али и за подмиривање потреба цивилног становништва у Немачкој.

Године 1942. у авионској несрећи гине др Фриц Тодт, а улогу централног организатора и управитеља тог пројекта преузима познати министар и архитекта Алберт Шпер.

Организација је запошљавала више од милион и по људи, а проценат радне снаге, заправо ратних заробљеника је стално растао. Масовни број

принудних радника је у ратним годинама постао основ привредне производње и стога је позиција ове организације била од изузетног значаја.

Заправо, на тлу Београда, на левој страни Саве, крајем јесени те 1941. године почели су да пристижу нови радници, овога пута то су били они који нису добијали Недићеве динаре, а још мање рајс марке, јер су то почели да бивају Јевреји, Роми и одређени антифашисти, углавном тек ухваћени комунисти или поједини сумњиви грађани. Потребе за њиховим радом, овога пута, су биле још веће, а веће су биле и мере предострожности према њима, жичана мрежа је била дупло већа, обезбеђење много боље наоружано, улаз строго контролисан, а излазак, ако га је уопште било,

И ОРГАНИЗАЦИЈА ТОТ ИМАЛА ЈЕ ЛОГОР НА ЛЕВОЈ ОБАЛИ САВЕ

Сабирни логор Организације Тот основан је на самом ушћу Саве у Дунав, у непосредној близини Гестаповог логора Земун, током окупације Србије у Другом светском рату. Формиран је 1942. године а затворен непосредно након савезничког бомбардовања 16. и 17. априла 1944. године. Сматра се да је у филијалама овог логора и на Ади Острову, живот изгубило 2248 заточеника.

много тежи.

Под контролом окупатора, одређене радне бригаде састављене од заточеника ишле су на акције брања воћа и поврћа, сечу шума и делимичну грађевинску обнову појединих објеката. Какав је био режим и систем изнутра најбоље говори та чињеница да је Земаљска комисија, која је основана одмах после Другог светског рата, дошла до закључка логиком простих бројева да се од просечно 100 радника упућених на задатак у логор враћало негде око 80. Они који се нису вратили били су или ликвидирани или су од умора престали да егзистирају.

Занимљив детаљ је и да су, по историјским изворима, на том месту, истина кратко време, године 1940. неколико месеци били Немци доведени из Румуније и Пољске да би наставили пут за Немачку, јер је важио Пакт Рибентроп-Молотов.

По записима Земаљске комисије, овај логор је био значајан јер је служио за елиминацију припадника непријатеља Вермахта а принудни рад је као средство било за њих од велике користи.

У том логору су током 1943. године масовно довођени заробљени партизани из БиХ и Хрватске, јер они из Србије нису имали статус ратних заробљеника.

Познато место где су се заточеници превозили шлеперима била је Островачка ада надомак Земуна.

Занимљиво је поменути и то да је једно време тим логором управљао и извесни Најстер, есесовац из Ковина.

Када је економија у питању нису били поштеђени ни црноберзијанци, па су и они дали свој допринос у попуни овога логора.

Живот у логору је био тежак, није се знало ко ће омркнути а ко осванути, у недостатку пијаће воде и хране користило се све што је на храну личило а пила се чак и вода из Дунава.

Како је рат одмицао, а године 1944. у априли месецу, после савезничког бомбардовања Београда, тај логор је затворен.

О овоме “пројекту” није се превише транспарентно говорило јер је много више било речи о познатом логору Старо сајмиште.

поглед на логор са Калемегдана

**СРПСКИ ХЕРОЈ ЖИВКО КОРАЋ, ПОСЛЕДЊИ ВОЈНИК СА УНИФОРМОМ
ВОЈСКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ КРАЈИНЕ КОЈИ ЈЕ РАТОВАО НА
ТЕРИТОРИЈИ ОВЕ ОКУПИРАНЕ СРПСКЕ ДРЖАВЕ**

ПЕТ ГОДИНА ПОСЛЕ ОЛУЈЕ РАТОВАО ПРОТИВ УСТАША

Кораћ није хтео да се повуче у августу 1995. године, одметнуо се у шуме и постао страх и трепет за хрватске бојовнике наредних пет година! И мртав је плашио Хрвате!

приредио: Вук Станић

Корона је пореметила путовања, и туристичке земље су час отварале час затварале границе прошлог лета, када је Београђанин пореклом из Лике, одлучио да оде деди на гроб и да се неколико дана купа на Јадранском мору.

-Кораћ се презиваш, питао га је хрватски полицајац након што га је зауставио и легитимисао.

-Одакле си? Да ли си род са оним четником Живком Кораћем. Много нас је намучио. А био је прави Чедо. Није дао да га живог ухватимо, наставио је хрватски полицајац и вратио је документа младом Београђанину.

Р а з л о г заустављања биле су вероватно београдске таблице, али након што му је прочитао презиме, полицајац као да је изгубио вољу, да га додатно

преслишава.

Службеник хрватског МУПа, му је рекао да може да иде.

Из неког разлога он није одмах кренуо, већ је са дозом страха питао полицајца:

«Ко је тај четник Кораћ? Моји су пореклом из Лике, али како су ми рекли сви су били у партизанима.»

У наставку разговора испоставило се да полицајац познаје његову фамилију и обојица су схватили да он није у роду са Кораћем за кога пита.

Ипак, начин на који је полицајац по свој прилици и хрватски ратни ветеран причао о Живку, учинила је да младом Београђанину буде жао што нусу у роду.

-Опколили смо га, бацао је бомбе са свих страна и пуцао, као да их је било десеторо, а није био је сам, испричао је између

осталог хрватски полицајац, овом младом човеку објашњавајући да он мисли на «Четнике» из ратова деведесетих, а не на оне из Другог светског рата.

Нема сумње хрватски службеник био је један од учесника у ликвидацији последњег борца Републике Српске Крајине, хероја Живка Кораћа.

Наш саговорник је пореклом Личанин, док је његов презимењак Живко Кораћ са Баније.

О Живку Кораћу је написано више текстова, на различитим порталима, Драгослав Бокан у тексту у Куриру је написао:

«Можда се сећате оне страшне приче из грозоморне, вампирске историје Независне државе Хрватске о 25 српских дечака, везаних жицом уз сеник. Били су присиљени, малени, да непокретно седе (чврсто завезани) са ногицама у сену. А онда су Хрвати запалили сено и гледали са слашћу како им горе ноге до колена. Дечица су цвилела као рањени псићи, још живи, полуспаљени. Да би хрватске усташе тада одвезале и онако обогалене - бациле ту полумртву Српчад на сеоску цесту, да тамо умру у најгорим мукама. То се десило у банијском селу Велики Шушњар, у коме је 1957. године рођен главни (и једини) јунак ове наше приче, већ поменути Живко Кораћ, непобедиви, бесмртни херој из околине Петриње, а у некадашњој глинској општини. на попришту стравичних страдања, несхватљивих људском уму.»

Осим Бокана о Кораћу су писали готово сви патриотски портали, али његово име се још не спомиње у српским школама у званичном историјском градиву.

То је битка коју Кораћ не може да поведе, то је задатак за патриотска удружења и све поштоваоце традиција. Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида и ветерана Новог Београда, обележиће ове године дан Кораћеве погибије.

Зато што је српски херој и легенда: Живко Кораћ ратовао против Хрватске и пет година после злочиначке акције „Олуја“.

Током повлачења српских избеглица, Живко је

својој породици рекао: “Ви идите, а ја не дам своју кућу и своју земљу”

Он је остао и у историју се уписао као последњи униформисани војник војске Републике Српске Крајине

Кораћ никад није био члан комунистичке партије, што му је била препрека да добије посао у великим фирмама.

Одмах на почетку ратних сукоба Живко ступа у одбрану српских села и градова на Банији. Такође је био јако поштован због своје благе нарави, али и одличног сналажења и познавања терена на простору Баније. Рањен је два пута: Први пут на Бенковцу. Други пут 1992. године, када су Крајишници помагали војсци Републике Српске да се споје источна и западна РС. Била је то чувена операција “Коридор“.

ХРВАТСКА ВОЈСКА И ПОЛИЦИЈА ГОДИНАМА БЕЗУСПЕШНО ТРАГАЛИ ЗА ЖИВКОМ КОРАЋЕМ

Ко је са Живком ратовао, зна да се на њега могло рачунати, зна да је имао храбрости за сваку акцију, да није одбијао наређења. Ипак вгуста 1995. одбио је да се повуче.

Хрватска је покренула злочиначку акцију “Олуја“ и успела да протера српско становништво и почини масовне злочине, над српским цивилима.

Према писању више извора Живко одлази код своје баке у Велики Шушњар где се скрива кратко време, ту убрзо убија хрватског војника који је често долазио у то, већ опљачкано српско село. Посе тога Живко облачи униформу Војске Републике Српске Крајине узима наоружање и одлази у шуме.

Убрзо хрватска власт организује потеру за њим како наводе, потеру врше за "одбеглим четником" Укључује се полиција и војска Хрватске, и придружују им се и ловци из ловачког друштва "Фазан".

Поред великог броја наоружаних људи у потеру су и пси трагачи и хеликоптери. Живко Кораћ је једину предност имао што је Банију знао као свој џеп.

Током хајдуковања Живко је ликвидирао још троје Хрвата како би избегао откривање, међу њима је био и ловац који се правио паметан. Постојала је

и велика новчана награда за хватање Кораћа, али знали су Хрвати да је у том подухвату лакше изгубити главу, него зарадити новце.

«Живко никад није терорисао народ, а могао је да је хтео, такође је могао прећи преко Уне на територију Републике Српске, али није, јер му је родна грудa била светиња.», чињенице су са којима се слажу готово сви аутори текстова о Кораћу.

Првог дана Српске нове 2001. године кад је планина била без лишћа усташе Кораћа коначно успевају да опколе. Тај дан је борба са Живком трајала два сата, јер је Кораћ пружао отпор бацајући бомбе на хрватске полицајце...

Када му је понестало бомби и муниције Живко је активирао бомбу и разнео се како не би усташама жив у руке пао.

Кад су се хрватски полицајци пришли мртвом телу Кораћа, видели су на њему униформу Српске војске Крајине која им је након пет година још једанпут запркосила на Банији!

Према писању дневног листа Курир, Живкови син и ћерка и данс чувају успомену на оца:

«Живко Кораћ је био разведен, а иза себе је оставио сина Душана и ћерку Гордану. Његови потомци су са мајком 1995. године избегли у Србију, где су одрасли и завршили школу. Син се потом одселио у Америку, где и данас живи, док је ћерка остала у Србији.

– Тата је био добре душе. Није било кога мрзио, али није дао своје. Кад се запуцало стално је био на ратишту. Два пута је рањен. Иза кревета му је увек био црни шарац... Волео је природу. Чувао је овце, био је велики љубитељ животиња. Обожавао је нашег шарпланинца, а волео је да поправља гнезда од ласти. Имао је велико срце, дао би последњу мрву „крува“ другима. Волео је да попије као и сваки Србин. Своју земљу и Крајину није желео дати. Није видео живот без ње. Увек је сестри и мени говорио да га усташе никад живог неће ухватити. Тако се и десило – рекао је син Душко о свом оцу...»

**ЕВАКУАЦИЈА И ПРЕМЈЕШТАЊЕ ЈУГОСЛАВЕНСКЕ НАРОДНЕ
АРМИЈЕ ИЗ ХРВАТСКЕ И СРПСКЕ КРАЈИНЕ (1991-1992)**

ПОВЛАЧЕЊЕ ЈНА ИЗ КРАЈИНЕ

Снаге ЈНА су договором државног руководства и хрватске владе, уз посредовање Европе, после низа споразума о прекиду ватре, отпочеле са повлачењем с територије Хрватске. Нажалост хрватска страна није испоштовала споразуме и покушала да их изигра у чему је дјелимично и успјела заузимањем углавном мањих и слабо брањених објеката.

Приредио: др Коста Новаковић

Евакуација Југославенске народне армије (ЈНА) из Хрватске, у новембру и децембру 1991. године, извршена је у време када је та република била у саставу заједничке југославенске државе – Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ), а премјештање 19. маја 1992. године извршено је у време распада савезне државе и међународног признања Републике Хрватске.

Евакуација и премјештање (пресељење, предислокација) ЈНА из Хрватске и Српске Крајине последица је сецесионистичке и националистичке политике новог руководства Републике Хрватске, али и несналажења, неслоге и неспособности политичког и неодлучности војног руководства СФР Југославије, те промијењеним односом великих сила и међународне заједнице према цјеловитости СФР Југославије и њиховим сврставањем на страну Хрватске.

Евакуација и премјештање Југославенске народне армије вршена је на два начина – на основу постигнутих споразума сукобљених страна или пробојем јединица ЈНА из блокаде.

Одлуку о евакуацији ЈНА из Хрватске донијело је Предсједништво СФРЈ у Хагу 18. октобра 1991. године. Одлука је потврђена Женевским споразумом од 23. новембра 1991. године. То је био је четрнаести, претпоследњи споразум о прекиду ватре у Хрватској. Његова је суштина, као и ранијих споразума, била: да Хрватска

одмах укине блокаду свих касарни и објеката ЈНА у Хрватској, а да ЈНА започне повлачење из Хрватске свога особља, нружања и војне опреме из касарни и објеката и да заврши тај процес у складу са програмом који је већ договорен између двије стране.

Овим споразумом практично је легализована хрватска сецесија која је затим подржана Одлуком Министарског савјета Европске заједнице у Бриселу о признавању независности бивших југославенских република. Касније ће бити донешен Венсов план, потврђен Резолуцијом бр. 743 Савјета безбједности Уједињених нација од 17. фебруара 1992. године.

Треба истаћи и да су хрватске власти, паравојска и војска заузеле дио гарнизона, касарни и складишта Југославенске народне армије.

Простор не омогућава да се шире говори о политичким и војним узроцима евакуације и пресељења те ће се приказати само њихов обим и техничко извођење.

По одлуци државних органа СФРЈ, ЈНА је са хрватским властима склопила неколико споразума

о премјештању јединица ЈНА и њихове опреме из Хрватске. То су: Загребачки, Житнишки, Задарски, Ријечки и Дубровачки споразум (на француском броду Avenger).

Према Загребачком споразуму (22.11.1991) евакуисани су 13. корпус из гарнизона Ријека и Клана; Команда 5. војне области и Команда 10. корпуса из гарнизона Загреб, Плесо, Керестинец, Чрномерец, Дуго Село, Жажина, Забок и Велика Горица. Наведене су и неке јединице и установе Војнопоморске области из гарнизона Сплит, Дивуље и Шибеник, иако је ова евакуација боље и прецизније регулисана споразумом у Житнићу.

Житнићким споразумом (21. новембра 1991) омогућено је сигурно и потпуно измјештање свих материјалних, техничких и борбених средстава и опреме у власништву ЈНА из гарнизона Сплит, Шибеник и Дивуље, са подручја Републике Хрватске, као и покретне имовине припадника ЈНА, чланова њихових породица, пензионисаних војних лица и грађанских лица на служби у ЈНА, и грађана који су у родбинској и другој вези са припадницима ЈНА.

Задарским споразумом (09.10.1991)

регулисана је евакуација из гарнизона Задар и Земуник: Артиљеријски школски центар, Школски центар ПВО, Ваздухопловна војна академија са јединицама РВ и ПВО са аеродрома Земуник. Евакуација јединица је започела 9. октобра, а завршена 21. октобра 1991. године.

Ријечким споразумом (08.11.1991) прецизније је регулисана евакуација јединица 13. корпуса из Ријеке.

Дубровачким споразумом (24.06.1992) регулисано је повлачење ЈНА са простора Дубровника.

Пресељење ЈНА са простора Републике Српске Крајине – гарнизони Бенковац, Книн, Петриња, Вуковар и Бели Манастир прецизирана је Венсовим планом. Премјештање старјешина 9.

книнског корпуса ЈНА из гарнизона Книни Бенковац, из Српске Крајине, је извршено 2. јула 1992. године, преко аеродрома Удбина. Војници су премјештени, раније возилима до аеродрома Маховљани у Бања Луци, а авионом у СР Југославију.

Успјешан пробој из блокаде извеле су јединице ЈНА из гарнизона Сињ, Карловац, Осијек, Плоче и дио јединица из Задра.

Пробој, односно евакуација из гарнизона Сињ и Задар су завршени уз подршку 9. книнског корпуса.

У Сињу су биле стациониране јединице Војнопоморске области (ВПО): 594. инжењеријски пук, 332. пук везе, средства 551. наставног центра, дијелови Заштитног пука ВПО, Лаки артиљеријски дивизион ПВО и 316. моторизована бригада 9. книнског корпуса. Пробој из блокаде/евакуација јединица сињског гарнизона завршена је 4. октобра 1991. године, уз подршку јединица 9. книнског корпуса ЈНА које су се налазиле на борбеним положајима на правцу Книн-Врлика-Сињ и имале су под непосредном контролом сињски простор. Све људство и техничка средства су евакуисани у Книн и ушли у састав 9. Книнског корпуса ЈНА. Већа сињска касарна ЈНА (Први сплитски одред) и војни полигон Кукузовац (на комуникацији Сињ-Сплит) су читаво време остали под контролом Команде гарнизона Сињ, а помоћни војни објекти (Шталије, Пекара и Дом ЈНА), као и касарна Тадија

Анушић су плански евакуисани и напуштени.

Ради деблокаде јединица ЈНА у гарнизону Задар, Команда 9. книнског корпуса ЈНА је извршила интервенцију између 4. и 6. октобра 1991. године.

Са напредовањем јединица 9. Книнског корпуса према Задру, извршен је пробој јединица ПВО (60. средњи самоходни ракетни пук ПВО и 271. лаки артиљеријски пук ПВО), из касарне Шепурине код Затона, сјеверозападно од Задра у рејон Бокањца.

Из гарнизона Карловац пробој су извршили Инжињеријски школски центар (Војна академија, Подофицирска школа и Школа резервних официра), 580. мјешовита артиљеријско-ракетна бригада, Команде Војне области и Моторизована

бригада "Р" састава из 13. ријечког корпуса.

Из гарнизона Осијекизишла је 12. механизована бригада, 17. Тузланског корпуса ЈНА.

Из гарнизона Плоче, из луке Плоче испловили су бродови-миноловци из 16. дивизиона миноловаца из састава Флоте. Након освојања складишта ЈНА (Мале баре), хрватска паравојска је у септембру 1991. године напала и војну луку Плоче ради заробљавања бродова, али је посада бродова пружила оружани отпор и са мора и са обале. Након дводневних борби ЈНА је напустила гарнизон и луку Плоче.

Хрватске паравојне снаге заузеле су мањи број мањих, али и већих војних команди, јединица

и објеката. Најприје су отпочеле са нападима и разоружањем мањих војних објеката и установа, које нису могле бити брањене јер су се обично налазиле у центру града, као што су Домови ЈНА, Војне болнице, Гарнизоне амбуланте, команде Војних округа, те издвојена складишта, чворишта везе и друге.

Од мањих објеката освојени су: зграда Зонског штаба Територијалне одбране у Осијеку; војни објекат у рејону села Сухопоље (код Вировитице); објекат ЈНА на отоку Шолти Велика стража; Обалска батерије од шест полуаутоматских топова (ТОН) од 90 мм, великог домета на отоку Жирју. Ова батерија је 16. септембра 1991. године отворила плотунску ватру на групу бродова Ратне морнарице ЈНА, који су патролирали око

у касарни НХ Иван Сењук Ујак заузет је 670. понтонирски батаљон из 17. тузланског корпуса. Већи дио јединице је био ангажован за потребе корпуса и налазио се на терену. У гарнизону Задар хрватска полиција и паравојска су запосјеле скоро све мање војне објекте (касарну и објекте Батаљона ремонтне подршке у Јазинама и на Борику, Дом авијације, Дом ЈНА, Самачки хотел Иж, складишта Турске куће и Бокањац. Међутим, одбрањене су обе велике касарне (Марко Орешковић, у којој се налазио Артилеријски школски центар и Ђуро Ђаковић у којој се налазио Школски центар ПВО).

Од већих војних објеката хрватске оружане формације освојиле су команду и јединице 32. корпуса ЈНА у Вараждину, јединице Бјеловару,

Крижевцима и Вировитици, те јединице у Ђакову и Славонској Пожеги.

Освајање касарне у Вараждину (11-22. септембра 1991.), у којој су биле јаке снаге ЈНА и команда 32. корпуса, припремано је дуго времена, уз издају двојице високих официра хрватске националности из састава Команде корпуса. Ангажоване су све снаге МУП-а и ЗНГ, Територијалне

отока Зларин, а потом и на друге бродове и тенкове у Шибенском заливу. Батерија је за седам дана испалила око 3.000 граната. У Шибенику су заузети Ремонтни завод Велимир Шкорпик и складиште Кулине, из којих је отета већа количина артиљеријских оруђа великог домета, мањи ратни бродови и чамци, минобацачи и друго наоружање и војна опрема. Заузети су и објекти у Шибенској Рогозници, обалске батерије на Зечеву и отоку Смоквици и складиште у Крушчици, у којима се налазило више оруђа и муниције. У луци Плоче освојено складишта ЈНА (Мале баре). У Дарувару је освојена опрема Партизанске бригаде и складишта из 32. вараждинског корпуса ЈНА, а у Славонској Пожеги Наставни центар за обуку војника саобраћајца. У Славонском Броду

обране и цивилних власти. Блокирани су сви војни објекти и путеви са препрекама и минско-експлозивним средствима. У Вараждину је проглашена општа мобилизација, а стигло је и појачања из Загреба.

Организован отпор је пружен из вараждинске касарне Калнички партизани. Без подршке војног врха ОС СФРЈ јединицама вараждинског корпуса, хрватске снаге су 19. септембра 1991, заузеле касарну Јалковечке жртве, у којој је био смјештен 32. мјешовити артиљеријски пук. Старјешине и војници су заробљени. Након тога, договорено је примирје које је хрватска страна игнорисала и слиједећег дана (20. септембра 1991) наставила са нападима и освајањем већег војног складишта у Вараждин брегу, а 22. септембра извршен

је општи напад на команду корпуса и касарну Калнички партизани, у којој је била смјештена 32. механизована бригада 32. корпуса и Пук везе Команде Војне области. Пошто није имала помоћ од Штаба Врховне команде, Команда 32. корпуса ЈНА прихвата ултиматум и 22. септембра се организује извлачење људства из војних објеката, а потом и одлазак старјешина и њихових породица из града.

Слично је било и приликом освајања касарне у Бјеловару (14-29. септембра 1991.), гдје је базирана 265. оклопно-механизована бригада ЈНА, а напад је трајао седам дана дуже него у Вараждину и што је за посљедицу имало веће жртве и разарања на обе стране. Након вишедневних интензивних преговора и непресталних борби, 29. септембра хрватске паравојне снаге, на чију страну је прешао и одређен број официра и војника углавном хрватске националности из бригаде ЈНА, заузели су све војне објекте у гарнизону. Хрватске власти су након постигнутог примирја и предаје касарне ЈНА без суђења, стрељале команданта, помоћника за информисање и начелника безбједности ове бригаде.

У Чаковцу је освојен 32. инжињеријски пук; у Крижевцима 411. мјешовити противоклопни артиљеријски пук, «Р» састава, 73. мјешовити противоклопни артиљеријски дивизион из 73. моторизоване бригаде из Копривнице; 288. хаубички дивизион из 288. мјешовите противоклопне бригаде из Вировитице и 5. партизанска бригада, све јединице «Р» састава,

са малим бројем војника и старјешина; у Копривници дијелови 73. моторизоване бригаде, 32. вараждинског корпуса; у Вировитици 288. мјешовита противоклопна артиљеријска бригада, 32. вараждинског корпуса ЈНА и 42. гранични батаљон (Касарна, караула и јединице су заузети од стране хрватске паравојске 17. септембра 1991); у Ђакову 158. мјешовита противоклопна артиљеријска бригада, 17. тузланског корпуса ЈНА; у Винковцима Мјешовити Артиљеријски пук и Лаки артиљеријски пук ПВО из 17. тузланског корпуса.

У Републици Хрватској ЈНА је имала 58 касарни (46 већих) и више стотина складишта, од чега је Хрватска заузела 5 великих касарни и 5 великих складишта и највећи број мањих касарни и складишта. Хрватски генерал Мартин Шпегел, у књизи Сјећања војника наводи да су: «освојили 65 војних складишта и 48 војарни, док су нам измакли 10. (загребачки), 13. (ријечки) и 9. (кнински) корпус, највећи дио Ратне морнарице, артиљеријска упоршта на већим отоцима, све војно зракопловне снаге».

Уочавамо да су од четири корпуса КоВ ЈНА три евакуисана из Хрватске, да је евакуисана Ратна морнарица (еквивалента четири корпуса – три сектора и Флота) и да је евакуисан корпус РВ и ПВО. Међутим, заузимањем команде и јединица 32. вараждинског корпуса нанијета је огромна штета ЈНА, а Хрватска је добила огромна борбена и техничка материјална средства и муницију.

**СТАНОЈЕВИЋ ЈЕ ЗАБЕЛЕЖИО СЛУЧАЈ УПОТРЕБЕ АУСТРУГАРСКИХ
ЗРНА ЕКСПЛОЗИВНОГ ДЕЈСТВА КОЈА СУ СЕ БОРЦУ РАСПРСЛА У
ГАЛВИ И ПРОСУЛА МУ ЦЕО МОЗАК НА ЛИВАДУ, САМО ЈЕ МУНИЦИЈА
СА ОСИРОМАШЕНИМ УРАНИЈУМОМ ГОРА ОД ОВЕ**

НЕДОЗВОЉЕНА МУНИЦИЈА ПРОТИВ СРБА

Још 1912. године Арнаути су забрањеном муницијом звану синџирлија. Биле су то тешке ране, код једног борца који је рањен на Мердарима, цео леви гуз, спољна страна бутине, кости били су раскинути и распарчани тако, да је вирила скоро целом дужином бутна кост

Пише: Контрадмирал: Бошко АНТИЋ

Ратна правила утврђена 1877. године забрањивала су „куршуме који се распрскавају“. Међутим, та муниција коришћена је против Срба и у балканским ратовима и у Првом светском рату. О томе се мало зна, али колекционар Зоран Докић из Ресника, морнар у души са речног тенконосца, поседује аустроугарски експлозивни метак и захвљујући њему, доктору Владимиру Станојевићу и Бранку Богдановићу читаоцима се може понудити више података о муницији која је забрањена међународном конвенцијом, а која се без последица користила против Срба.

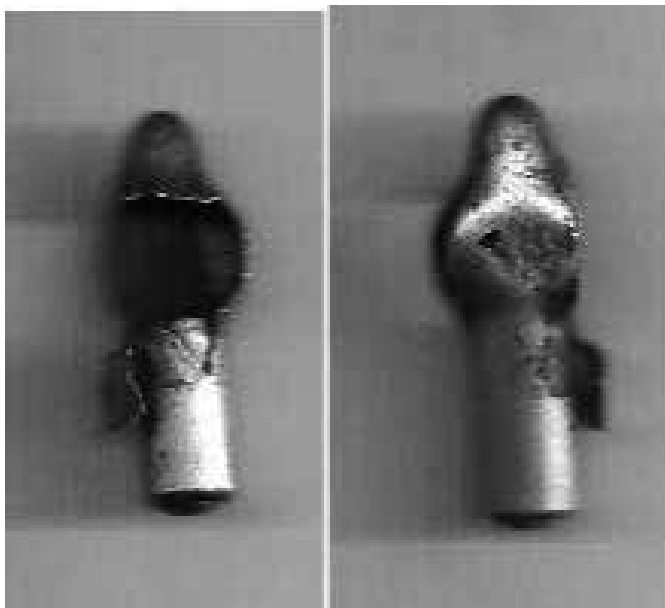
У књизи „Историја српског војног санитета - Наше ратно санитетско искуство“, штампаној 1925. године у Београду, пуковник др Владимир Станојевић (1886-1978, учесник балканских и Првог

светског рата) описује како су изгледале ране од ове забрањене муниције.

Већ 1912. године код Моравске дивизије другог позива, пише он, било је тешких повреда са размрсканим костима које су нанели Арнаути пушкама „мортињачама“. Биле су то тешке ране, па наводи пример: „Код једног случаја, који је рањен на Мердарима, нашао сам цео леви гуз, спољну страну битине, раскинуту и распарчану тако, да

је вирила скоро целом дужином бутна кост, која није била сломљена“. Узрок томе је, како пише др Станојевић, „синџирлија“, којом је овај рањеник повређен.

Арнаути, су како пише др Станојевић, из пушке острагуше употребљавали метак „синџирлија“ тако што су спајали зрно извађеног из метка са зрном у метку. Оба зрна су везана танким ланчићем (синџиром), која су после испаливања, више

или мање, летела паралелно затежући ланчић, који је кидао меке делове тела када наиђе на њих. Повреде у неким деловима су биле ужасне и загађене.

Зоран Ваџић у свом тексту „Смедеревски Лазарет Московских старообредника који примају свештенство“ пише да су Турци у српско-турском рату 1876. године користили „оловна зрна коничног облика дужине 2,5 см а у основи широка 1,5 см. Основа је била шупља, а у шупљини се налазио дрвени клин. Тај клин је често остајао у рани и после уклањања оловног зрна, што је доводило до додатних компликација. Било је и куршума који су се распрскавали у рани. Један руски официр је рањен округлим куршумом са шест карика металног ланчића. У питању је ‘куршум синџирлија’ који су Турци користили у овом рату“.

Милош Тимотијевић у свом делу „Плави хоризонти Радојка Николића“ наводи да се на споменицима налазе речи „куршум“ и „синџирлија“.

Бранко Богдановић, најбољи познавалац оружја на нашим просторима, даје шире податке о аустругарском „дум-дум“ метку. Који је произведен за пушке 8 мм „Манлихер“ М.95. „То су меци“, како пише Богдановић, са „цилиндрично-оживалним оловним зрнима пресвученим пуном челичном кошуљицом“. Развијена је читава лепеза специјалних метака. Ова муниција је имала тзв „дум-дим“ ефекат.

Иако забрањени, овим мецима аустругарски војници су дејствовали против српске војске. Арчибад Рајс је спречио да ови злочини остану незбалежени. Рајс је успео да убеди светску јавност о злочинима аустругарских трупа.

Из рана редова Милана Стевића, 29 септембра 1914. године, извађени су фрагменти

овог зрна. Др Станоје Милошевић је у Лешници, из ране капетана Миливоја Јаковљевића, извадио делове зрна М.13.

И др Станојевић је забележио случај употребе аустругарских зрна експлозивног дејства у близини села Врчина. „Зрно пушчано“, пише др Станојевић, „пробило је кроз десну очну дупљу. Сва му се глава озго распрсла, а мозак је лежао недалеко од њега у трави“, што је, закључје др Станојевић доказ да је „повреда била из непосредне близине“.

Бранко Богдановић наводи да се „поручник Фишер хвалио са 150 специјално припремљених револверских ‘дум-дум’ метака 8 мм М. 98 намењених Србима!“.

Ови злочини су почињени мецима 8 мм, а злочонци НАТО-а су их превазишли користећу муницију 30 мм са зрном од осиромашеног уранијума. Нема више часног Арчибалда Рајса да стане у одбрану Срба, па данас морамо сами доказивати каква нам опасност прети од осиромашеног уранијума иако је то онима који су га употребили јасно, јер су својим војницима забранили да се крећу у тим просторима, а нису чак ни својим савезницима Италијанима.

**ОДНОС ДРЖАВЕ ПРЕМА ВЕТЕРАНИМА У МОНАРХИЈИ И
СОЦИЈАЛИСТИЧКОЈ ФЕДЕРАЦИЈИ**

КРАЉ, ЈЕ ВОЛЕО БОРЦЕ, АЛИ ЧУВАО БУЏЕТ. БРОЗ ЈЕ НАЈВИШЕ ВОЛЕО ПАРТИЗАНЕ

Бјелајац: У социјалистичкој Југославији права носилаца Ордена Карађорђеове звезде и Албанске споменице била су укинута, а враћена су тек шездесетих, кад је добар део тог света умро

*Текст написао, Димитрије Буквић
за Дневни лист Политика.*

Уобичајено је мишљење да су борци из Првог светског рата просили као богаљи у искрзаним униформама, док су ветерани из Другог светског рата уживали све привилегије

(Фотодокументација „Политике“)

Из оба светска рата, Србија је изашла као победница. Али, они који су те победе извојевали нису истоветно третирани. Јер, док су ветерани Првог светског рата у међуратној југословенској монархији просили као богаљи у искрзаним униформама, борци из Другог светског рата су у социјализму уживали све привилегије.

Овако би, најкраће, гласило уврежено поређење у јавности кад је реч о начину на који је држава третирала ратне ветеране после једног, односно другог планетарног оружаног сукоба. У тој представи, насупрот примерима преживелих солунаца који зарађују гланцајући ципеле по

улицама или Милунке Савић, која је радила као чистачица у банци стоје генерали и официри ЈНА, који путују, летују и куће се о државном трошку.

И једна и друга слика су, међутим, само део приче о статусу бораца из оба светска рата. Тако историчар др Миле Бјелајац каже да у Краљевини СХС јесте било ветерана који су с испруженом руком мољкавали за ситниш, због којих се приповетка Лазе Лазаревића „Све ће

то народ позлатити” показала безмало као пророчанство. Њима је чак наредбом краља Александра дозвољено да просе по улицама. С друге стране, носиоци одликовања попут Ордена Карађорђеове звезде или Албанске споменице уживали су у међуратном периоду одређене, махом нематеријалне привилегије. Што се тиче војних пензија и инвалиднина, оне јесу биле ниске, али је за то понајвише „заслужна” економска немоћ југословенске монархије.

Према речима Бјелајца, формирање Краљевине СХС је дочекало око 5.000 одликованих

ратника који су по закону имали могућности које су се односиле на попусте на државним железницама, поједина бесплатна путовања или доступност бањског лечења. Знатно тежа „мисија” је било обезбеђивање примања за ратне инвалиде. Позивајући се на истраживања историчара Љубомира Петровића, Бјелајац каже да је њих у Краљевини СХС било 76.886, од чега је 45 одсто „отпадало” на Србију.

– У Србији је после 1918. било 29.522 инвалида из Првог светског рата, 4.315 из балканских ратова и 221 инвалид из ратова с Турском и Бугарском у 19. веку који су били живи. Више од половине је имало мање повреде с којима се живело и радило. Оних с најтежим инвалидитетом било је око 8.000, али неким то није била препрека да остану у служби до пензије – каже Бјелајац.

Бројност ратних инвалида из тога доба су утврдиле државне комисије. Сви којима је утврђен инвалидитет уврштени су у буџет Министарства здравља и социјалног старања и њима су уз основну плату исплаћиване и инвалиднине. Оне су, баш као и пензије за ратне ветеране, биле ниске.

– Две економске кризе у Краљевини СХС нису омогућавале да се тај проблем реши. Тек 1929. године, пензије су први пут повећане. И ту су разлике биле драстичне, јер су примања оних који су пензионисани пре тога, а то је већина високих команданта српске војске, била чак и упола мање у односу на оне који су пензионисани после 1929. године. Тим проблемом су се бавили многи министри све док га пред Други светски рат није решио министар финансија Јурај Шутеј из Хрватске сељачке странке. На његову иницијативу су изједначени војни пензионери, а поправљене су им пензије, без обзира на то да ли су били официри аустроугарске или српске војске – објашњава Бјелајац.

Што се тиче доба после Другог светског рата, наш саговорник каже да је постојао скроман годишњи додатак за носиоце Ордена Народног хероја – њих око 400 колико преживелих – уз одређене нематеријалне привилегије попут

неколико бесплатних возњи возом или авионом годишње.

– Нешто мање повластице су имали носиоци споменице првоборца из 1941. године. Ипак, важно је рећи и да су у социјалистичкој Југославији права носилаца Ордена Карађорђеове звезде и Албанске споменице била укинута, а враћена су тек шездесетих, кад је добар део тог света умро – наводи Бјелајац.

Он каже да су пензије све до средине седамдесетих зависиле од економске снаге појединих република СФРЈ, у којима су официри и подофицири били пензионисани.

– После рата, армија је била велика, с готово 45.000 припадника у рангу старешина. Тај састав је драстично смањиван од педесетих, кад је већина нижег партизанског кадра пензионисана с непуних 40 година, уз пензије недовољне за неки живот. Тек средином седамдесетих законом су сви пензионисани припадници оружаних снага добијали пензије из војног буџета, и изједначени су у свим републикама по примањима, која су убрзо повећана – напомиње Бјелајац.

Он додаје да су у социјалистичкој Југославији постојали и додаци на лични доходак, „баш као и за просветне раднике, железничаре и друге службе”, као и да је масовно решавано стамбено питање бројих припадника армије.

Да је период после Другог светског рата био најнапреднији кад је реч о државној заштити ратних ветерана, сматра проф. др Оливера Марковић Савић. Ова социолошкиња и професорка Универзитета у Приштини с привременим седиштем у Косовској Митровици наводи у докторској дисертацији да су борци НОБ-а, ратни инвалиди и породице палих бораца могли да остваре бројна права.

– Нова држава није заборавила ни ветеране из претходних ратова, тако да је у систем друштвене заштите већ 1944. увела и све којима је статус ветерана био признат у предратној Југославији, а њих је било готово трећина од укупног броја корисника борачко-инвалидске заштите – наводи ова професорка у дисертацији о друштвеном положају ратних ветерана у Србији.

ПОСЛЕДЊИ ПОЗДРАВ БРАНКУ ШАБАНОВИЋУ ПРЕДСЕДНИКУ УРМВИ ГРОЦКА

Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Србије, Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Београда, и редакција часописа Војни Инвалид, опростили су се од легендарног председника Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Гроцке, Бранка Шабановића.

Бранко Шабановић, је био војни инвалид, а са члановима удружења је имао однос као са рођеном браћом.

Сви памтио манифестације, свечане академије, приредбе и прославе које је он у Гроцкој организовао поводом дана ослобођења Гроцке, и поводом других празника.

УРМВИ Гроцка се под вођством Бранка Шабановића увек позитивно истицала, никада нису заборавили да обележе важне годишњице и да положи венце на споменицима који су подигнути палим борцима и херојима из многобројних ратова у тој општини. Бранкови рарни другови га памте као храброг човека који је и током ратних дејстава увек давао све од себе и никада није заборављао своје другове.

Није се никада жалио на своје ране, а на спортским такмичењима за ратне инвалиде освојио је више медаља и признања.

Од стране УРМВИ Србије и Београда одликован је са више плакета и захвалница.

Шабановић је рођен у Косову Пољу, где га памте као храброг и поштеног човка.

ПУКОВНИК ДРАГАН МАШАЛА ПОЧАСНИ ЧЛАН УРМВИ СРБИЈЕ ХЕРОЈ ПЕТЕ КОЗАРАЧКЕ БРИГАДЕ

Преминуо је Драган Машала, Ратни војни инвалид, и почасни члан Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Србије.

Као младић Машала је био у партизанском покрету. Припадник је по храбрости чувене Пете крајишке бригаде која се посебно истакла у борбама за ослобођење Београда.

Носилац партизанске споменице од 1941. године. Током Другог светског рата је више пута рањен и по том основу је стекао статус ратног инвалида четврте групе.

Машала је рођен у селу Деветак, из кога је био велики број бораца бораца у НОБ-а.

За исказану храброст у борбама против усташко-немачке солдатеке, Машала је више пута одликован.

Од првог дана устанка пришао је ослободилачком покрету и убрзо, иако још дечак, нашао се као курир борац у славној Петој козарској бригади.

Припадао је групи добро познатих бораца омладинаца којима су поверавани врло важни задаци. Са својом јединицом је прошао ужас Грмеча, зиму 1943., када су крајишке бригаде давале немерљиви допринос у задржавању усташко-немачких јединица које су кидисале на рањеничке и избегличке колоне, које су се повлачиле према Неретви. После повратка на Козару и опоравка од промрзлина и тифуса рањеника бораца, Машала са својом јединицом креће у Централну Босну.

Из централне Босне они нешто касније крећу за Србију. Машала учествује у борбама за ослобођење Београда, а касније и у борбама на Сремском фронту.

По ослобођењу школује се и службује у више гарнизона широм Југославије. Пензионисан је у чину пуковника ЈНА.

Одликован је са више високих одликовања и у рату, касније је одликован и за изградњу ЈНА.

Удружење је остало без једног узорног члана којим се дичило.

**ДР. ЖЕЉКО КУКИЋ
-ПРЕСЕДНИК
КУЛТУРНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
КРАЈИНЕ -ОСНИВАЧ
КРАЈИШКЕ СРПСКЕ
АКАДЕМИЈЕ НАУКА И
УМЕТНОСТИ**

Преминуо је велики пријатељ удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Србије Жељко Кукић. Кукић нас је напустио у 65. години живота.

Жељко је рођен у Западној Славонији у српском селу Миливојевци у општини Велика од оца Мирка и мајке Стоје.

Школовао се у Славонској Пожеги и Загребу, а 1980. године одлази у Београд.

Цео свој живот он је посветио афирмацији српског језика, културе, српске историје и традиције. Често је говорио:

«Доста је било разједињености и лутања, крајње је време да будемо сложни!»

Заједно са доктором Владом Батножићем и другим сарадницима 2012. основао је Културну заједницу Крајине, коју је водио до последњег дана, а 2020. године са сарадницима је основао и «Крајишку српску академију наука и уметности.»

Организовао је бројне трибине, округле столове гдје је окупљао истакнуте научнике, професоре и академике. Повезивао је многе Србе из матице и региона, тако да је био радо виђен гост у Румунији, Мађарској, Босни...

Писао је поезију, певао је

и организовао је дружења и манифестације, где је често у друштву са све преминулим Бором Дрљачом успевао да анимира покрене и животне мотивише и инспирише све присутне. Претставници УРМВИ Србије су често били његови гости, а он је посредовао и за легендарни интервју са Бором Дрљачом где је овај познати певач први пут открио како је добио инспирацију за легендарну песму: «Плачи мала, плачи»

Кукић није само помагао редакцију Војног Инвалида, помагао је и многим војним инвалидима нашег удружења. Лично је дочекивао наше чланове на прегледу у испред болнице, медицине Железнице и помагао да са инвалидским колицима стигну на преглед.

Нажалост Кукић је сад отишао, као и многи велики људи, а на нама који смо остали, је да се сећамо и да покушамо да наставимо његов рад и његове идеје.

Жељко нас је својим животом и делом задужио, да ми Срби морамо покушати да никада више не будемо разједињени и посвађани.

Хвала ти брате Жељко!

Поздрављамо те последњи пут, твоја браћа из Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Србије, Ратних и мирнодопских војних инвалида Београда и редакције часописа Војни Инвали!

ПРЕМИНУО ВЕТЕРАН САША ДУЈОВИЋ

У 54. години, преминуо је Саша Дујовић, ветеран и ратни војни инвалид.

Дујовић је на ратишту у Хрватској и Босни провео више од три године, као припадник Српске гарде. (Гарда позната по команданту, Ђорђу Божовићу Гишки.)

Дујовић је први пут рањен у Хрватској. Друго рањавање за Дујовиће је било опасно по живот. Пребачен је преко Дрине. У Београду су лекари успели да спасу Дујовићеву ногу, а он се добро прилагодио животу са инвалидитетом. Већина људи са којима се сретао нису ни знали да је инвалид. Понекад би прекрстио ноге и одале би га наборане панталоне испод десног колена.

Дујовић је кратко након повратка са ратиша део живота посветио унапређењу свог образованог статуса.

Био је изузетно активан у борачким Удружењима, а потом у политици.

Током живота обављао је функције:

Председник удружења ратних војних инвалида Србије свих ратова.

Био је високи функционер Удружења Савеза борачких организација републике Србије САБОР.

Председник странке: «Покрет ветерана»

Био је и народни посланик у Скупштини Србије у сазиву од 2008. до 2012. и од 2012. до 2014. године.

До 2019. године био је саветник

Министра за Рад запошљавање борачка и социјална питања у то време министар је био Зоран Ђорђевић.

Дујовић је 2019. године дао оставку и повукао се из политике.

Отац је четворо деце.

У Удружењ Ратних и мирнодопских војних инвалида Србије, памтимо га као човека из сродних организација са којим се добро сарађивало 1996. године када је УРМВИ Србије са другим организацијама изашло на протесте после којих је Милошевић био приморан да донесе Закон којим су призната права Ратним инвалидама из ратова деведесетих година.

УРМВИ Србије је последњи пут на протесту било заједно са Сашом Дујовићем 2019. године. Тад је наше Удружење са организацијама које је Дујовић представљао одржало протест против стања у борачком сектору и тада смо тражили да се под хитно борачки сектор одвоји од социјале. Да се оснује Борачко министарство, али и да се донесе нови борачки закон који би обједино сва правна акта из те области. Тражили смо да ветерани добију национално признање.

Тај протест је одржан под слоганом: «НИЈЕ МРТАВ РАТНИК КОЈИ ЈЕ ПОГИНУО НЕГО ОНАЈ КОЈИ ЈЕ ЗАБОРАВЉЕН»

Саша Дујовић није заборављен.

ЗАКОН

О ПРАВИМА БОРАЦА, ВОЈНИХ ИНВАЛИДА, ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА

ГЛАВА I

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се права и услови за остваривање права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова породица палих и умрлих бораца и умрлих војних инвалида и лица које је погинуло или умрло у Војсци Србије (у даљем тексту: Војска) у миру, чланова породица умрлих цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата.

Члан 2.

Права утврђена овим законом заснивају се на принципу накнаде штете за телесно оштећење, односно губитак живота блиског сродника, а права која припадају борцима, ратним и мирнодопским војним инвалидима, члановима породица палих и умрлих бораца и умрлих војних инвалида заснивају се и на принципу националног признања.

Члан 3.

На примања утврђена овим законом не плаћају се порези или друге дажбине предвиђене општим прописима по основу личних или других прихода грађана.

Члан 4.

Средства за остваривање и коришћење права прописаних овим законом обезбеђују се у буџету Републике Србије и буџету јединице локалне самоуправе.

ГЛАВА II

КОРИСНИЦИ ПРАВА

1. Борци

Члан 5.

Борац је држављанин Републике Србије који је:

- 1) као припадник оружаних снага Републике Србије вршио војне дужности или друге дужности у рату или оружаним акцијама предузетим за време мира ради одбране суверенитета, независности, територијалне целокупности и уставног уређења Републике Србије;
- 2) као припадник војске Краљевине Југославије учествовао у антифашистичкој борби у Другом светском рату од 6. до 17. априла 1941. године;
- 3) као припадник партизанских одреда народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије учествовао у антифашистичкој, односно Народноослободилачкој борби у Другом светском рату, од 17. априла 1941. до 15. маја 1945. године, у борби против окупатора и његових сарадника, коме је активан и организован рад у тој борби решењем 2 надлежног органа признат у посебан стаж у двоструком трајању по прописима о пензијском и инвалидском осигурању;
- 4) као припадник Југословенске војске у отаџбини, односно као припадник Равногорског покрета учествовао у антифашистичкој борби у Другом светском рату почев од 17. априла 1941. године

до 15. маја 1945. године;

5) као припадник оружаних снага СФРЈ вршио војне дужности или

друге дужности за војне циљеве или за друге циљеве државне безбедности у оружаним акцијама ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Социјалистичке Федеративне Републике Југославије у периоду од 17. августа 1990. године до 27. априла 1992. године, а за припаднике оружаних снага СФРЈ стационираних на територији Босне и Херцеговине до 19.

маја 1992. године;

6) као припадник оружаних снага СРЈ, Државне заједнице СЦГ,

односно Републике Србије вршио војне дужности или друге дужности у оружаном акцији предузетој за време мира ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, Државне заједнице Србија и Црна Гора, односно Републике Србије, у периоду после 27. априла 1992. године;

7) као припадник оружаних снага Савезне Републике Југославије вршио војне дужности или друге дужности за војне циљеве или за циљеве државне безбедности ради одбране суверенитета, независности и територијалне целокупности Савезне Републике Југославије, од 24. марта 1999. до 26. јуна 1999. године.

Члан 6.

Борац је и лице које је добровољно учествовало у рату или оружаним акцијама предузетим у миру, уколико је било укључено у састав јединица из члана 5. тач. 2)-7) овог закона.

Борац је и странац који је учествовао у рату или оружаним акцијама предузетим у миру, уколико је био укључен у састав јединица из члана 5. тач.

2)-7) овог закона и уколико је захтев за пријем у држављанство Републике Србије поднео до 3. јуна 2007. године.

Члан 7.

Лицу из члана 5. овог закона признаје се статус борца и разврстава се, према времену и територији укупног војног ангажовања, у следеће категорије:

1) борац I категорије је борац са ангажовањем преко 200 дана, борац из члана 5. тачка 7) овог закона са ангажовањем најмање 60 дана на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија и борац коме је признато својство ратног војног инвалида без обзира на дужину његовог ангажовања;

2) борац II категорије је борац са ангажовањем од 46 до 200 дана;

3) борац III категорије је борац са ангажовањем до 45 дана.

Као време ангажовања у смислу става 1. овог члана сматра се и време које је борац провео на стационарном лечењу, као и време које је борац провео у заробљеништву у које је доспео под околностима из члана 5. овог закона.

2. Војни инвалид

Члан 8.

Војни инвалид, у смислу овог закона, је ратни војни инвалид и мирнодопски војни инвалид.

3

1) Ратни војни инвалид

Члан 9.

Ратни војни инвалид је држављанин Републике Србије који је задобио рану, повреду, озледу или болест, због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%, и то:

1) у вршењу војних дужности или других дужности за војне циљеве са

оружјем у рату или у оружаном акцији предузетој за време мира, под околностима из члана 5. овог закона;

2) за време ратног заробљеништва у које је доспео као борац из члана 5. овог закона.

Члан 10.

Ратни војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је постојала болест која се погоршала под околностима из чл. 5. и 9. овог закона, па је због тога наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Члан 11.

Изузетно од чл. 9. и 10. овог закона ратни војни инвалид је и странац код

кога је наступило оштећење организма под околностима из члана 5. тачка 1) овог закона, ако својство ратног војног инвалида по том основу не може остварити у другој држави.

Члан 12.

Ратни војни инвалид који накнадно испуни услове за стицање својства мирнодопског војног инвалида задржава својство ратног војног инвалида, а инвалидитет му се утврђује према укупном оштећењу организма по оба основа.

2) Мирнодопски војни инвалид

Члан 13.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру у својству војника на служењу војног рока у јединицама и установама Војске, ученик односно кадет војношколске установе, слушалац школе за резервне официре и лице у резервном саставу на дужности у Војсци, у вршењу војне службе или дужности у вези с том службом, без своје кривице, задобио рану, повреду или озледу због које је наступило оштећење његовог организма најмање за 20%.

Члан 14.

Мирнодопски војни инвалид је држављанин Републике Србије који је у миру, као лице из члана 13. овог закона без своје кривице, задобио болест која је у узрочној вези са вршењем војне службе или дужности у вези с том службом, због чега је наступило оштећење његовог организма најмање за 60%.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је под околностима и условима из става 1. овог члана, услед погоршања болести која је постојала пре ступања у Војску, наступило оштећење организма најмање за 60%.

Члан 15.

Мирнодопски војни инвалид је и држављанин Републике Србије код кога је наступило оштећење организма најмање за 20% услед ране, повреде или озледе коју је задобио без своје кривице за време обуке за учешће у одбрани у

организацијама које одреди надлежни орган ако је обуку планирала,

4

организовала и контролисала надлежна организациона јединица министарства надлежног за послове одбране и Војске и ако се обука изводи по позиву надлежног органа, као и за време гађања ватреним оружјем и других облика војне обуке који по својој природи могу изазвати повећану опасност за оштећење организма, а који су предвиђени програмом обавезне обуке.

Члан 16.

Лицу на професионалној војној служби, припаднику министарства надлежног за унутрашње послове и припаднику Безбедносно-информативне агенције се не може признати својство мирнодопског војног инвалида по одредбама овог закона.

Члан 17.

Мирнодопски војни инвалид који стекне права по овом закону по основу болести и користи их најмање пет година, па се после тог времена стање побољша и проценат инвалидитета смањи испод процента одређеног у члану 14. овог закона, задржава својство мирнодопског војног инвалида и користи права према смањеном проценту инвалидитета, под условом да утврђено оштећење организма није мање од 20%.

Члан 18.

Мирнодопски војни инвалид који накнадно испуни услове за стицање својства ратног војног инвалида стиче својство ратног војног инвалида, а инвалидитет му се утврђује према укупном оштећењу организма по оба основа.

Члан 19.

Нехат се не сматра кривицом у смислу одредаба чл. 13-15. овог закона.

Члан 20.

Прописима којима се уређује одбрана земље и вршење службе у Војсци утврђује се шта се сматра служењем војног рока, вршењем војне службе или дужности у вези с том службом и другим облицима

оспособљавања грађана за учешће у одбрани, шта се сматра извршавањем радне обавезе за време рата, односно оружаним акцијама, ко се сматра учеником, односно кадетом војношколске установе, слушаоцем школе за резервне официре, лицем у резервном саставу, односно професионални припадник Војске – професионално војно лице (официр, подофицир и професионални војник), као и шта се сматра даном отпуштања из Војске.

Члан 21.

Даном испуњења услова за остваривање права по основу болести задобијене под околностима из члана 14. овог закона сматра се дан отпуштања из Војске, односно из војношколске установе.

3. Цивилни инвалид рата и цивилна жртва рата

Члан 22.

Цивилни инвалид рата је цивилно лице, држављанин Републике Србије, код кога је услед ране, повреде или озледе, наступило оштећење организма од најмање 50%:

- 1) као последица злостављања или лишења слободе од стране непријатеља за време рата или у току извођења ратних операција на територији Републике Србије;
- 2) од заосталог ратног материјала на територији Републике Србије;
- 5
- 3) као жртва напада у дипломатском или конзуларном представништву Републике Србије или на путу у то представништво, у вези са обављањем службене дужности из надлежности Републике Србије у својству запосленог.

Члан 23.

Цивилна жртва рата је држављанин Републике Србије који је као цивилно лице изгубио живот под околностима из члана 22. овог закона. Цивилно лице које је нестало под околностима из члана 22. овог закона сматра се цивилном жртвом рата.

4. Породица палог борца

Члан 24.

Породица палог борца је породица лица које је погинуло, умрло или нестало под околностима из чл. 5, 6. и 9. овог закона или је умрло од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под тим околностима у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаном акцији.

Породица палог борца је и породица лица које је својство ратног војног инвалида остварило по основу ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 5. и 9. овог закона, а умрло је од последица тих оштећења организма у року од годину дана од дана престанка учешћа у рату, односно оружаном акцији.

Члан породице палог борца је:

- 1) супружник или лице које је са палим борцем живело у ванбрачној заједници и са њим имало заједничко дете;
  - 2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете;
  - 3) пасторак кога је пали борац издржавао;
  - 4) родитељ или усвојитељ;
  - 5) очух и маћеха које је пали борац издржавао;
  - 6) деда и баба палог борца које је пали борац издржавао.
5. Породица умрлог борца

Члан 25.

Члан породице умрлог борца је:

- 1) супружник или лице које је са умрлим борцем живело у ванбрачној заједници и са њим имало заједничко дете;
  - 2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,
  - 3) пасторак кога је умрли борац издржавао;
  - 4) родитељ или усвојитељ кога је умрли борац издржавао;
  - 5) очух и маћеха које је умрли борац издржавао.
6. Породица војног инвалида и војника који је погинуо или умро у Војсци

Члан 26.

Члан породице војног инвалида и војника на служењу војног рока и лица

у резервном саставу погинулог или умрлог у Војсци или умрлог у року од годину дана од дана отпуштања из Војске од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 13-15.

овог закона, је:

6

1) супружник или лице које је са њим живело у ванбрачној заједници и

са њим имало заједничко дете;

2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,

3) пасторак кога је војни инвалид, односно лице које је погинуло или

умрло у Војсци или умрло у року од годину дана од дана отпуштања из Војске, издржавало;

4) родитељ или усвојитељ које је војни инвалид односно лице које је погинуло или умрло у Војсци издржавало или који су га издржавали;

5) очух и маћеха које је војни инвалид односно лице које је погинуло или умрло у Војсци или умрло у року од годину дана од дана отпуштања из Војске, издржавао.

7. Породица цивилног инвалида рата и цивилне жртве рата

Члан 27.

Чланом породице цивилног инвалида рата сматра се члан породице

умрлог цивилног инвалида рата, уколико је са њим живео у заједничком домаћинству најмање годину дана пре његове смрти.

Чланом породице цивилне жртве рата сматра се члан породице лица из члана 23. овог закона, уколико је са њим живео у заједничком домаћинству најмање годину дана пре његове смрти.

Члан породице, у смислу ст. 1. и 2. овог члана је:

1) супружник или лице које је са цивилним инвалидом рата, односно цивилном жртвом рата живело у ванбрачној заједници и са њим имало заједничко дете;

2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,

3) пасторак кога је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао;

4) родитељ или усвојитељ, кога је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао;

5) очух и маћеха, које је цивилни инвалид рата, односно цивилна жртва рата, издржавао.

8. Ужа породица

Члан 28.

Члан уже породице, у смислу овог закона, је:

1) супружник или лице са којим је у ванбрачној заједници имао

заједничко дете;

2) дете рођено у браку или ван брака и усвојено дете,

3) пасторак кога је лице по коме се остварује право издржавало.

9. Издржавање

Члан 29.

Чињеница издржавања, као услова за остваривање статуса лица из чл.

24-28. овог закона, утврђује се по прописима којима се уређују породични односи.

7

Поред општих услова из става 1. овог члана, за постојање издржавања

неопходно је да је постојало заједничко домаћинство и да је издржавање трајало најмање годину дана пре смрти лица по основу кога се право остварује.

10. Потпуна неспособност за рад

Члан 30.

Потпуно неспособним за рад по овом закону сматра се лице код кога постоји потпуни губитак радне способности по прописима из области пензијског и инвалидског осигурања.

11. Држављанство

Члан 31.

Држављанство Републике Србије као услов прописан овим законом подразумева постојање тог држављанства у време подношења захтева за признавање, као и за време остваривања права признатих по овом закону, осим за корисника из члана 11. овог закона за кога држављанство није услов за остваривање и коришћење права.

Члан породице лица из чл. 24-27. овог закона прописана права може

остварити и користити уколико има држављанство Републике Србије у складу са ставом 1. овог члана.

ГЛАВА III

ПРАВА И УСЛОВИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

1. Права

Члан 32.

Права по овом закону јесу:

- 1) лична инвалиднина;
- 2) породична инвалиднина;
- 3) додатак за негу;
- 4) дечији додатак;
- 5) ортопедски додатак;
- 6) здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите;
- 7) медицинско техничка помагала;
- 8) бањско климатски опоравак;
- 9) професионална рехабилитација и новчана помоћ за време професионалне рехабилитације;
- 10) инвалидски додатак;
- 11) месечно новчано примање;
- 12) породични додатак;
- 13) борачки додатак;
- 14) накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите;
- 15) новчана накнада за набавку путничког моторног возила;
- 16) право на посебан пензијски стаж;
- 8
- 17) решавање стамбених потреба;
- 18) накнада трошкова путовања;
- 19) бесплатна и повлашћена возња;
- 20) право на „Борачку споменицу“;
- 21) право на легитимацију;
- 22) право на приоритет у запошљавању;
- 23) „Антифашистичка споменица 1941.“;
- 24) помоћ у случају смрти;
- 25) право борца на униформу.

Општина, град, град Београд, односно аутономна покрајина, може својим прописима лицима из члана 1. овог закона утврђивати друга права (као на пример: попуст на комуналне услуге, бесплатну или повлашћену возњу у јавном локалном превозу, бесплатно паркирање, право деце на бесплатне уџбенике и др) или утврдити већи обим права од обима права утврђених овим законом и повољније услове за њихово остваривање, ако у свом буџету обезбеди средства за те намене.

2. Одређивање износа права

Члан 33.

Лична инвалиднина, породична инвалиднина, додатак за негу,

ортопедски додатак, инвалидски додатак, месечно новчано примање, породични додатак и борачки додатак – одређују се у месечним износима, доспевају након што решење о признатом праву постане коначно и правноснажно, а исплаћују се уназад.

Основица за одређивање новчаних примања по овом закону (у даљем тексту: основица) је:

1) за право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, месечно новчано примање, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, једнократну помоћ у случају смрти корисника, накнаду трошкова сахране – износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;

2) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу – износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право увећан 30%;

3) за право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота – износ просечне месечне зараде без пореза и доприноса у Републици Србији, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право;

4) за право на борачки додатак – најнижи износ пензије у осигурању запослених у Републици Србији према прописима из пензијског и инвалидског осигурања, за месец који два месеца претходи месецу у ком се остварује право.

Основица из става 2. овог члана утврђује се на основу објављених података републичког органа надлежног за послове статистике и Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање.

9

3. Посебни услови за остваривање права

1) Лична инвалиднина

Члан 34.

Војни инвалиди и цивилни инвалиди рата разврставају се, ради остваривања права по овом закону, у групе инвалидитета према степену оштећења организма израженом у проценту. Процент инвалидитета одређује се трајно или привремено, сразмерно оштећењу организма које је настало као последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима утврђеним овим законом.

Члан 35.

Према проценту инвалидитета војни инвалиди разврставају се у десет група војног инвалидитета (од I до X), и то:

- 1) I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица;
- 2) II група – инвалиди са 100% инвалидитета;
- 3) III група – инвалиди са 90% инвалидитета;
- 4) IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;
- 5) V група – инвалиди са 70% инвалидитета;
- 6) VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;
- 7) VII група – инвалиди са 50% инвалидитета;
- 8) VIII група – инвалиди са 40% инвалидитета;
- 9) IX група – инвалиди са 30% инвалидитета;
- 10) X група – инвалиди са 20% инвалидитета.

Према проценту инвалидитета цивилни инвалиди рата разврставају се у седам група инвалидитета (од I до VII), и то:

- 1) I група – инвалиди са 100% инвалидитета којима је за основне животне потребе неопходна нега и помоћ другог лица;
- 2) II група – инвалиди са 100% инвалидитета;
- 3) III група – инвалиди са 90% инвалидитета;
- 4) IV група – инвалиди са 80% инвалидитета;
- 5) V група – инвалиди са 70% инвалидитета;
- 6) VI група – инвалиди са 60% инвалидитета;
- 7) VII група – инвалиди са 50% инвалидитета.

Члан 36.

Својство војног инвалида и својство цивилног инвалида рата на основу оштећења организма које је настало услед ране, повреде или озледе може се утврдити само ако је рана, повреда или озледа оставила видне трагове.

Видним траговима, из става 1. овог члана, сматрају се јасно видљиви трагови на површини тела и видљива оштећења унутрашњих органа утврђена

одговарајућим дијагностичким методама.

Члан 37.

При утврђивању процента војног инвалидитета лицима код којих је под околностима из члана 10. и члана 14. став 2. овог закона наступило оштећење организма услед погоршања болести, узима се одговарајући проценат од целокупног оштећења организма, с обзиром на природу болести и њен развратак, трајање и тежину ратних напора, односно напора при вршењу војне службе, као и друге околности које су утицале на болест.

Процент војног инвалидитета утврђен коначним решењем из става 1.

овог члана по основу погоршања болести, који је одређен при првом утврђивању војног инвалидитета, не може се касније повећати без обзира на даље погоршање оштећења организма.

Члан 38.

Лична инвалиднина одређује се према групи инвалидитета.

Месечни износ личне инвалиднине одређује се у проценту од основице и износи за:

- 1) I групу 188 %
- 2) II групу 139 %
- 3) III групу 107 %
- 4) IV групу 82 %
- 5) V групу 60 %
- 6) VI групу 40 %
- 7) VII групу 31 %
- 8) VIII групу 22 %
- 9) IX групу 21 %
- 10) X групу 19 %

Инвалиду I групе који има два или више оштећења организма по основу којих му се признаје својство војног инвалида, односно својство цивилног инвалида рата, која одговарају инвалидитету I групе, као и војном инвалиду I групе коме је то својство признато по основу оштећења која су изазвала квадриплегију, лична инвалиднина из става 1. овог члана повећава се за 25% од основице и представља саставни део личне инвалиднине.

Члан 39.

Министар надлежан за послове борачко-

инвалидске заштите (у даљем тексту: министар) споразумно са министром надлежним за здравствену заштиту прописује начин утврђивања процента инвалидитета према степену оштећења организма и критеријуме за утврђивање инвалидитета војних инвалида и цивилних инвалида рата.

2) Породична инвалиднина

Члан 40.

Право на породичну инвалиднину може остварити члан уже породице палог борца, члан уже породице војног инвалида од I до VII групе – после његове смрти, члан уже породице лица које је погинуло или умрло од последица ране, повреде, озледе или болести задобијене под околностима из чл. 13-15. овог закона и члан уже породице цивилног инвалида рата I групе са

11
100% инвалидитета коме је за основне животне потребе била неопходна нега и помоћ другог лица – после његове смрти, под следећим условима:

1) уколико има држављанство Републике Србије;
2) удова – кад наврши 45 година живота или удовац – кад наврши 50

година живота, као и пре навршених 45, односно 50 година живота ако су потпуно неспособни за рад;

3) дете, усвојеник и пасторче:

а) до навршене 15. године живота;
б) до завршетка школовања, а најдоцније до навршене 26. године

живота, односно дете, усвојеник или пасторче палог борца до навршене 27.

године живота. Ако је школовање прекинуто због служења војног рока у

јединицама и установама Војске или болести, то лице може користити право на породичну инвалиднину и за време служења војног рока у јединицама и

установама Војске односно трајања болести, и то до навршене 26. године

живота, односно дете, усвојеник или пасторче палог борца до навршене 27.

године живота, а после тога – највише још за онолико времена колико је због служења војног рока у јединицама и установама Војске, односно болести изгубило од школовања, ако је школовање

продужено пре навршене 26.

односно пре навршене 27. године живота;

в) ако је неспособно за самостални живот и рад, док траје та

неспособност, под условом да је настала пре навршене 15. године живота, а за дете, усвојеника или пасторка који се налази на школовању до навршене 26.

године живота, односно за дете, усвојеника или пасторка палог борца до навршене 27. године живота;

4) ако ужу породицу сачињавају супружник са дететом или ванбрачни партнер са дететом, супружник или ванбрачни партнер има право на породичну инвалиднину као сауживалац са дететом, без обзира на услове из става 1.

тачка 2) овог члана док дете има право на породичну инвалиднину.

Члан 41.

Сматра се да се дете, усвојеник или пасторче налази на школовању у смислу члана 40. став. 1 тачка 3) овог закона уколико има статус ученика

основне или средње школе, односно статус студента основних академских или основних струковних студија, мастер академских или мастер струковних студија, специјалистичких струковних или специјалистичких академских студија, или докторских академских студија, у складу са прописима који уређују основно, средње, односно високо образовање.

Детету, усвојенику или пасторку које похађа средњу школу, права по овом закону припадају до навршене 20. године живота.

Дете, усвојеник или пасторче на школовању, коме је одобрено мировање

права и обавеза у средњој, односно високошколској установи, право на

породичну инвалиднину задржава само у случајевима када му је мировање

права и обавеза одобрено услед личне болести која га је спречила да се

школује, а што се утврђује на основу налаза и мишљења лекарских комисија из

члана 153. овог закона.

Члан 42.

Право на породичну инвалиднину остварују само чланови породице који

испуњавају прописане услове и то: чланови уже породице лица по основу кога

12

се остварује право – с једне стране и родитељи или очух, маћеха или усвојитељ, односно деда и баба – с друге стране. Ако право на породичну инвалиднину користи више чланова породице у оквиру једне групе сродника наведених у ставу 1. овог члана, право им припада као сауживаоцима у једнаким деловима.

Члан 43.

Члан породице палог борца из члана 24. став 3. тач. 4) и 5) овог закона и

чланови породице војног инвалида од I до VII групе из члана 26. тач. 4) и 5) овог закона имају право на породичну инвалиднину иако су чланови уже породице остварили ово право.

Очух, маћеха или усвојитељ из члана 24. став 3. тачка 3) и члана 26.

тачка 3) овог закона остварује право на породичну инвалиднину пре родитеља, ако родитељ није вршио родитељско право према лицу од кога изводи право на породичну инвалиднину.

Члан 44.

Деда и баба палог борца које је пали борац издржавао имају право на породичну инвалиднину ако породичну инвалиднину не остварују чланови породице из члана 24. став 3. тач. 1)-5) овог закона.

Члан 45.

Члан породице који испуњава услове за признање права на породичну

инвалиднину по два или више лица, има право на породичну инвалиднину у несмањеном износу по сваком од тих лица, с тим да право на увећану породичну инвалиднину из члана 52. овог закона може остварити само по једном лицу.

Члан 46.

Породична инвалиднина признаје се као:

- а) породична инвалиднина по палом борцу,
- б) породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду,
- в) породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци,

г) породична инвалиднина по умрлом цивилном инвалиду рата I групе,

д) додатак за родитеља палог борца,

ђ) увећана породична инвалиднина.

Ако услове за признавање права на породичну инвалиднину из чл. 47,

48. и 49. овог закона испуњава више чланова породице, породичну

инвалиднину остварују као сауживаоци. Износ породичне инвалиднине утврђује

се тако што се износ породичне инвалиднине који припада једном кориснику за

сваког сауживаоца повећава за по 50%. Укупан износ породичне инвалиднине

сауживаоцима припада у једнаким деловима.

а) Породична инвалиднина по палом борцу

Члан 47.

Породична инвалиднина за корисника који је то право остварио као члан

породице палог борца износи 116% од основице. 13

б) Породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду

Члан 48.

Породична инвалиднина по умрлом војном инвалиду од I до VII групе износи 26% од основице.

в) Породична инвалиднина по лицу које је погинуло или умрло у Војсци

Члан 49.

Породична инвалиднина за корисника који је то право остварио као члан

породице војника на служењу војног рока и лица у резервном саставу, које је

погинуло или умрло у Војсци од последице ране, повреде, озледе или болести

задобијене за време вршења војних дужности у Војсци или умрлог у року од

годину дана од дана настанка оштећења организма под овим околностима,

износи 116% од основице.

г) Породична инвалиднина по умрлом цивилном инвалиду

рата I групе

Члан 50.

Породична инвалиднина по умрлом цивилном инвалиду рата I групе са

100% инвалидитета коме је за основне животне потребе била неопходна нега и

помоћ другог лица износи 26% од основице.

д) Додатак за родитеља палог борца

Члан 51.

Родитељ палог борца који није имао друге деце, као и родитељ палог борца који је имао више деце и коме су остала деца изгубила живот као грађанске жртве рата, поред права на породичну инвалиднину у износу из члана 49. овог закона, има и право на додатак за родитеља палог борца у износу 54% од основице.

Ако услове за признавање права на додатак за родитеља палог борца испуњавају оба родитеља – као сауживаоци породичне инвалиднине, право на додатак за родитеља палог борца из става 1. овог члана износи 81% од основице и припада им у једнаким деловима.

ђ) Увећана породична инвалиднина

Члан 52.

Право на увећану породичну инвалиднину, поред права на породичну инвалиднину из члана 47. овог закона, односно и права на додатак за родитеља палог борца из члана 51. овог закона, имају:

1) родитељ палог борца који није имао друге деце,
2) супружник палог борца који нема деце,
3) родитељ, односно супружник палог борца који има једно дете или више деце која су потпуно неспособна за рад, под условом да је та неспособност наступила пре 15. године живота детета, односно пре навршене 27. године живота ако је дете било на школовању,

4) дете палог борца,
Увећана породична инвалиднина из става 1. овог члана износи 63% од основице.

14

Ако више лица из става 1. овог члана испуњава услове за признавање права на увећану породичну инвалиднину као сауживаоци, увећана породична инвалиднина у износу из става 2. овог члана припада сваком од њих.

3) Додатак за негу

Члан 53.

Право на додатак за негу имају корисници права по овом закону којима

је, због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању, неопходна помоћ и нега другог лица да би

задовољили своје основне животне потребе и то:

1) војни инвалид и цивилни инвалид рата I групе;

2) војни инвалид и цивилни инвалид рата II, III и IV групе код кога

постоји било које оштећење организма које је, заједно са утврђеним

инвалидитетом по основу овог закона, једнако оштећењу организма војног инвалида I групе;

3) корисник права на месечно новчано примање, које је остварио по

основу признатог својства војног инвалида од V до X групе, цивилног инвалида

рата од V до VII групе, корисника породичне инвалиднине код кога постоји

оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе;

4) корисник права на месечно новчано примање, које је остварио по

основу признатог својства борца из члана 5. тач. 3) и 4) овог закона и чланови

уже породице овог борца након његове смрти код кога постоји оштећење

организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе.

Члан 54.

Лица из члана 53. овог закона, ради остваривања права на додатак за негу, разврставају се у пет степена, и то:

1) у први степен – војни инвалид I групе и цивилни инвалид рата I

групе, који је потпуно неспособан за обављање свих основних животних потреба и коме је неопходна непрекидна нега и помоћ другог лица;

2) у други степен – војни инвалид I групе и цивилни инвалид рата I

групе који није разврстан у први степен додатка за негу, као и војни инвалид и

цивилни инвалид рата II, III и IV групе који је потпуно неспособан за обављање

свих основних животних потреба и коме је неопходна непрекидна нега и помоћ другог лица;

3) у трећи степен – војни инвалид II, III и IV групе и цивилни инвалид

рата II, III и IV групе код кога постоји оштећење организма настало под другим

околностима које је заједно са утврђеним инвалидитетом по основу овог закона једнако оштећењу организма војног инвалида I групе коме припада додатак за негу;

4) у четврти степен – корисник из члана 53. тач. 3) и 4) овог закона код

кога постоји оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе из тачке 1) овог члана;

5) у пети степен – корисник из члана 53. тач. 3) и 4) овог закона код

кога постоји оштећење организма једнако оштећењу организма војног инвалида I групе из тачке 2) овог члана.

Члан 55.

Министар прописује медицинске индикације за разврставање корисника из члана 54. овог закона у степене додатка за негу. 15

Члан 56.

Додатак за негу одређује се у проценту од основице и износи:

1) за први степен 180%;

2) за други степен 119%;

3) за трећи степен 83%;

4) за четврти степен 36%;

5) за пети степен 24%.

Члан 57.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата који је корисник додатка за негу I,

II или III степена има право на накнаду износа који је, као обвезник плаћања

доприноса за обавезно социјално осигурање, платио за лице које му пружа негу

са којим је закључио уговор о раду, у складу са прописима о раду.

Висина основице у односу на коју се утврђује накнада доприноса из

става 1. овог члана не може бити већа од износа додатка за негу који је признат

војном инвалиду, односно цивилном инвалиду рата.

4) Дечији додатак

Члан 58.

Војни инвалиди од I до VII групе и деца-корисници породичне

инвалиднине, остварују право на дечији додатак под условима и у висини који

су утврђени прописима о финансијској подршци

породици са децом.

5) Ортопедски додатак

Члан 59.

Право на ортопедски додатак има војни инвалид и цивилни инвалид

рата од I до VI групе коме је својство војног инвалида, односно цивилног

инвалида рата признато по основу оштећења организма које је проузроковало

ампутацију екстремитета или тешко оштећење функције екстремитета, као и

због потпуног губитка вида на оба ока.

Оштећења организма из става 1. овог члана разврставају се у четири

степенa, према тежини, врсти и узроку оштећења.

Члан 60.

Ортопедски додатак одређује се у проценту од основице и износи:

1) за први степен 53%, а инвалиду код кога постоје два или више

оштећења првог степена 65%;

2) за други степен 40%;

3) за трећи степен 26%;

4) за четврти степен 13%.

Члан 61.

Министар прописује оштећења организма на основу којих војни инвалид

и цивилни инвалид рата имају право на ортопедски додатак и разврставање тих

оштећења у степене.

16

6) Здравствена заштита и друга права у вези са остваривањем здравствене заштите

Члан 62.

Борац, ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид, цивилни

инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, корисник месечног новчаног

примања, као и чланови њихових породица, у смислу одредаба овог закона,

остварују право на здравствену заштиту и друга права у вези са остваривањем

здравствене заштите у складу са прописима којима се уређује здравствена

заштита, као и здравствено осигурање.

7) Медицинско техничка помагала

Члан 63.

Војни инвалид остварује право на медицинско техничка помагала у

складу са прописима из области здравства.

Изузетно од става 1. овог члана, за оштећења

организма по основу којих је војном инвалиду признато својство, војни инвалид има право на протезе за горње и доње екстремитете, ортозе и инвалидска колица у обиму, стандарду и садржини коју прописује министар.

Право из става 2. овог члана војни инвалид остварује по овом закону ако право на исту врсту медицинско-техничких помагала није остварио по прописима из области здравства.

8) Бањско-климатски опоравак

Члан 64.

Министар прописује критеријуме по којима се војни инвалид, цивилни инвалид рата и корисник породичне инвалиднине могу упутити на бањско-климатски опоравак.

9) Професионална рехабилитација и новчана помоћ за време професионалне рехабилитације

Члан 65.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата има право на професионалну рехабилитацију и новчану помоћ за време професионалне рехабилитације у складу са прописима којима се уређује преквалификација или доквалификација особа са инвалидитетом.

10) Инвалидски додатак

а) Инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу

Члан 66.

Ратни војни инвалид има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу док је у радном односу са пуним или непуним радним временом, ако му је износ месечне зараде мањи од основице.

Лице из става 1. овог члана има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу и за време привремене незапослености ако је у време престанка радног односа остваривало право на тај додатак, у износу који му је припадао у последњем месецу пре престанка радног односа и то му право траје све док прима новчану накнаду по прописима о запошљавању.

17

Члан 67.

Право из члана 66. став 1. овог закона нема лице које је члан привредног друштва, лице које је оснивач или члан друге профитабилне организације, лице које је предузетник, лице које је корисник пензије, као и лице које обавља послове по основу уговора о делу, односно обавља послове по основу других уговора ако за извршен посао остварује накнаду.

Члан 68.

Инвалидски додатак из члана 66. став 1. овог закона за радни однос са пуним радним временом одређује се у месечном износу у висини разлике између основице и износа зараде без пореза и доприноса коју је корисник остварио за рад у пуном радном времену у месецу за који се признаје право.

Инвалидски додатак из члана 66. став 1. овог закона за радни однос са непуним радним временом одређује се у месечном износу у висини разлике између основице обрачунате сразмерно броју сати за уговорени рад са непуним радним временом и износа зараде без пореза и доприноса коју је корисник остварио за број сати за уговорени рад са непуним радним временом у месецу за који се признаје право.

За време привремене спречености за рад, лице из члана 66. овог закона има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу у истом проценту у коме се за случај спречености за рад одређује накнада зараде.

Лицу из члана 66. став 1. овог закона не припада право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу у месецу у коме је радило мање од уговореног пуног радног времена, односно мање од уговореног непуног радног времена, осим у случају из става 3. овог члана.

Зарада коју је корисник остварио у смислу ст. 1. и 2. овог члана не може бити мања од минималне зараде у Републици Србији.

Члан 69.

Изузетно од одредбе члана 67. овог закона, ратни

војни инвалид, који је и корисник пензије и у радном односу, има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида у радном односу, који се утврђује у износу разлике између основице и збира зараде без пореза и доприноса и пензије.

б) Инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида

Члан 70.

Ратни војни инвалид који није радно ангажован, а способан је за рад, има право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида под условом:

- 1) да је пријављен организацији надлежној за послове запошљавања и да није одбио запослење обезбеђено посредством ове организације;
  - 2) да није корисник пензије;
  - 3) да није обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање запослених, пољопривредника или по другом основу;
  - 4) да не остварује новчану накнаду за време незапослености;
  - 5) да не обавља послове по основу уговора ван радног односа у складу са законом којим се уређује рад и не обавља послове по основу других уговора за које остварује накнаду;
  - 18
  - 6) да није члан привредног друштва;
  - 7) да није оснивач или члан задруге или друге профитабилне организације;
  - 8) да није предузетник;
  - 9) да није корисник права на месечно новчано примање по овом закону или другим прописима;
  - 10) уколико је био у радном односу, да му ради однос није престао његовом вољом у смислу прописа о раду;
  - 11) да као незапослено лице није остварио право на исплату једнократне новчане накнаде у случају samozapošljavanja, односно субвенције за samozapošljavanje.
- Корисник инвалидског додатка незапосленог ратног војног инвалида коме је то право престало због запослења, а коме престане радни однос без његове воље у случајевима у којима за то нису

постојали оправдани разлози у смислу прописа о раду, може поново остварити то право уколико није остварио право на отпремнину по прописима из области радних односа и уколико испуњава услове прописане ставом 1. овог члана. Уколико је остварио отпремнину може поново остварити право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида по истеку онолико заокружених месеци колико се добија када се износ отпремнине подели са износом накнаде за време незапослености коју би остварио на дан исплате те отпремнине, рачунајући од дана исплате отпремине. Уколико је ратни војни инвалид по престанку радног односа у овим случајевима остварио новчану накнаду за време незапослености по прописима из области рада, право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида може остварити по престанку остваривања права на новчану накнаду за време незапослености.

Члан 71.

Инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида од I до IV групе одређује се у месечном износу 100% од основице.

Инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида од V до X групе одређује се у месечном износу 63% од основице.

в) Инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота

Члан 72.

Ратни војни инвалид од I до IV групе који је навршио 65 година живота има право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота.

Инвалидски додатак из става 1. овог члана за ратног војног инвалида који је остварио пензију, одређује се у месечном износу разлике између основице и остварене пензије у месецу за који се признаје право.

Инвалидски додатак из става 1. овог члана за ратног војног инвалида који није остварио право на пензију, одређује се у месечном износу 100% од

основице.

Члан 73.

Право на инвалидски додатак из члана 72. овог закона може се остварити уколико ратни војни инвалид од I до IV групе који је навршио 65

19

година живота испуњава и услове прописане чланом 70. тач. 5) до 9) овог закона.

11) Месечно новчано примање

Члан 74.

Право на месечно новчано примање има војни инвалид, цивилни

инвалид рата, корисник породичне инвалиднине, члан породице умрлог

цивилног инвалида рата и члан породице цивилне жртве рата, борац из члана

5. тач. 3) и 4) који је ступио у НОР пре 1. јануара 1944. године и у истом без

прекида учествовао до 15. маја 1945. године.

Члан 75.

Лице из члана 74. овог закона има право на месечно новчано примање под следећим условима:

1) да је материјално необезбеђен;

2) да је потпуно неспособан за рад;

3) да не остварује инвалидски додатак по овом закону;

4) да не остварује друга примања остварена по законима из области

борачко-инвалидске заштите до ступања на снагу овог закона, односно стално

месечно новчано примање, изузетно месечно новчано примање, посебно

месечно новчано примање или изузетну новчану накнаду.

Члан 76.

Материјално необезбеђеним, у смислу овог закона, сматра се лице:

1) које није у радном односу, односно не обавља послове по основу

уговора о делу или уговора о привременим и повременим пословима;

2) које није члан привредног друштва, нити је оснивач или члан друге профитабилне организације;

3) које не обавља самосталну делатност, односно није предузетник;

4) које не остварује новчану накнаду за време незапослености;

5) које је остварило новчану накнаду због престанка радног односа

уколико је истекло онолико месеци колико се добија када се износ накнаде

подели са износом минималне зараде из месеца у коме је престао радни однос,

рачунајући од престанка радног односа;

6) које не остварује новчану помоћ у вези са професионалном

рехабилитацијом;

7) које не остварује материјалну подршку путем новчане социјалне

помоћи и других права по прописима у области социјалне заштите;

8) које није власник, плодуживалац или закупац на пољопривредном

земљишту површине веће од 10 хектара;

9) које је корисник пензије, под условом:

а) ако живи сам у домаћинству – да његова пензија не прелази

двоструки износ најниже пензије у осигурању запослених из претходне године,

б) ако живи у домаћинству са члановима породице који немају

приходе из члана 78. тачка 2. овог закона – да његова пензија не прелази

троструки износ најниже пензије у осигурању запослених из претходне године.

20

Члан 77.

Потпуно неспособним за рад, ради остваривања права на месечно

новчано примање, поред лица које се сматра неспособним за рад по члану 30.

овог закона, сматра се и:

1) војни инвалид и цивилни инвалид рата I до VI групе;

2) војни инвалид VII до X групе и цивилни инвалид рата VII групе,

уколико је старији од 60 година живота (мушкарци), односно 50 година живота

(жене);

3) дете које испуњава услове за остваривање права на породичну

инвалиднину прописане чланом 40. тачка 3) овог закона;

4) корисник породичне инвалиднине, члан породице умрлог цивилног

инвалида рата и члан породице цивилне жртве рата уколико је старији од 60

година живота (мушкарац), односно 50 година живота (жена);

5) лице из тачке 4) овог члана које је млађе од 60 година живота

(мушкарац), односно од 50 година живота (жена), уколико има дете млађе од 15

година живота или старије дете које је потпуно неспособно за рад под условом

да је основ који је изазвао ту неспособност наступио пре дететове 15 године

живота, ако врши родитељско право према детету и са њим живи у заједничком

домаћинству.

Члан 78.

Приходи од утицаја на утврђивање износа месечног новчаног примања

корисника и чланова његове породице јесу:

1) приходи корисника – пензија и задужење катастарским приходом по

било ком основу корисника,

2) приходи чланова његове породице (брачног или ванбрачног

партнера, деце и родитеља), уколико живе у заједничком домаћинству – зарада

из радног односа, пензија, катастарски приход, приход од власништва или

чланства у привредном друштву или другој профитабилној организацији,

приход од обављања самосталне делатности, односно предузетништва, приход

по основу уговора ван радног односа у складу са законом којим се уређује рад.

Члан 79.

Месечно новчано примање одређује се у проценту од основице и то:

1) уколико корисник и чланови његове породице не остварују приходе

из члана 78. овог закона месечно новчано примање износи 70% од основице;

2) уколико се корисник и чланови његове породице задужују приходима

из члана 78. овог закона, месечно новчано примање износи 40% од основице.

Члан 80.

Самохраном лицу - кориснику месечног новчаног примања припада

додатак за самохраност у износу 42% од основице. Самохраним лицем, у смислу овог закона, сматра се лице које у

домаћинству нема члана породице (брачног или ванбрачног партнера, дете или

родитеља) који је способан за рад, нити у домаћинству или ван домаћинства

има члана породице (супружника, дете или родитеља) који остварује приход из

члана 78. тачка 2. овог закона.

21

Члан 81.

Ако корисник испуњава услове за остваривање права на месечно

новчано примање по више основа, припада му износ месечног новчаног

примања само по једном основу.

Сауживаоци породичне инвалиднине право на месечно новчано

примање остварују као сауживаоци.

Чланови породице цивилне жртве рата и умрлог цивилног инвалида рата

наведени у члану 27. став 3. овог закона, право на месечно новчано примање

остварују као сауживаоци.

Износ месечног новчаног примања и додатак за самохраност који

припадају сауживаоцима утврђују се тако што се утврди износ права који

припада сваком сауживаоцу појединачно, а потом месечно новчано примање,

односно додатак за самохраност који припада једном од сауживалаца у

повољнијем износу се повећава за 50% од износа који припада сваком од

осталих сауживалаца. Овако утврђен износ месечног новчаног примања и

додатка за самохраност у укупном износу сауживаоцима припада у једнаким

деловима.

Члан 82.

У поступку одлучивања по променама које утичу на смањење износа

права, одлучује се по службеној дужности и по променама које утичу на

повећање износа права и без захтева корисника.

Надлежан орган који у првом степену решава о правима по овом закону

у току априла сваке године спроводи поступак утврђивања чињеница да ли је у

имовинским и породичним приликама корисника права на месечно новчано

примање дошло до промене од утицаја на смањење права из чл. 78-80. овог

закона и уколико јесте, да одлучи по насталој промени.

12) Породични додатак

Члан 83.

Право на породични додатак има корисник породичне инвалиднине који је материјално необезбеђен у смислу члана 76. овог закона, по основу смрти војног инвалида коме је припадао додатак за негу. Оцена имовинских услова, утврђивање редовних прихода домаћинства који утичу на остваривање права, одлучивање о праву на породични додатак, као и оцена услова за исплату права на породични додатак врши се на исти начин као за кориснике месечног новчаног примања. Родитељи имају право на породични додатак под истим условима, ако то право не користе чланови уже породице. Сауживаоцима породичне инвалиднине припада један породични додатак.

Члан 84.

Породични додатак признаје се у месечном износу и одређује се у проценту од износа који је припадао за степен додатка за негу у који је умрли војни инвалид био разврстан и износи:

1) 85% – уколико корисник и чланови његовог домаћинства не остварују приходе из члана 78. овог закона, или се задужују катастарским приходом са пољопривредног или шумског земљишта површине до пет хектара;

22

2) 60% – уколико корисник и чланови његовог домаћинства остварују приходе из члана 78. овог закона.

Члан 85.

Ако корисник породичне инвалиднине испуњава услове за стицање права на породични додатак и право на месечно новчано примање, признаће му се једно од ових права за које надлежни орган утврди да је за корисника повољније.

13) Борачки додатак

Члан 86.

Борац из члана 7. овог закона коме је признат статус борца и извршено

разврставање у категорије бораца има право на борачки додатак уколико је старији од 60 година живота и уколико он или члан његове уже породице који живи у заједничком домаћинству:

1) није у радном односу;

2) није корисник пензије;

3) не обавља послове по основу уговора ван радног односа у складу са законом којим се уређује рад и не обавља послове по основу других уговора ако за извршен посао остварује накнаду;

4) не обавља самосталну делатност, односно није предузетник, (осим ако се ради о лицу које остварује приход од обављања пољопривредне делатности и шумарства са земљишта површине до пет хектара);

5) није члан привредног друштва, да није оснивач или члан задруге или друге профитабилне организације;

6) није обвезник доприноса за пензијско и инвалидско осигурање;

7) не остварује право власништва или плодуюживања на пољопривредном земљишту површине више од пет хектара;

8) није корисник права на месечна примања по овом закону;

9) не остварује материјалну подршку путем новчане социјалне помоћи и других права по прописима из области социјалне заштите;

10) по основу својства борца за исти период учешћа у рату, односно оружаним акцијама предузетим за време мира не остварује месечно новчано примање од стране друге државе.

Члан 87.

Борачки додатак из члана 86. признаје се у одговарајућем месечном износу и то борцу I категорије у износу 100%, борцу II категорије у износу 80% и борцу III категорије у износу 60% од основице.

14) Накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите

Члан 88.

Корисник месечног новчаног примања, који остварује додатак за негу или је самохрани корисник, који је због неспособности за самосталан живот

смештен у одговарајућу установу социјалне заштите, има право на накнаду трошкова смештаја у ту установу.

Корисник из става 1. овог члана коме укупна месечна примања нису довољна за накнаду трошкова смештаја, има право на 25% од његових укупних месечних новчаних примања и право на накнаду трошкова смештаја у установу

23 социјалне заштите у износу разлике између трошкова смештаја и његових укупних примања.

Износ накнаде из става 1. овог члана не може бити већи од износа личне инвалиднине војног инвалида IV групе.

Право из става 1. овог члана припада кориснику уколико то право не може остварити по другом правном основу.

15) Новчана накнада за набавку путничког моторног возила

Члан 89.

Војни инвалид коме је својство војног инвалида I групе признато трајно због ампутације или тешких оштећења доњих или горњих екстремитета изједначених са ампутацијом тих екстремитета или због губитка вида на оба ока има право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила.

Члан 90.

Право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила кориснику припада сваких седам година. Рок од седам година за поновно признање овог права рачуна се од дана исплате претходно признатог права.

Члан 91.

Новчана накнада за набавку путничког моторног возила утврђује се у износу шеснаест основица.

Члан 92.

Министар прописује оштећења организма по основу којих се може остварити право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила.

16) Право на посебан пензијски стаж

Члан 93.

Лице са статусом борца из члана 7. овог закона има право да му се време проведено у оружаним акцијама, односно

рату од стране надлежних органа призна у посебан пензијски стаж по прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

17) Решавање стамбених потреба

Члан 94.

Јединица локалне самоуправе издваја за решавање стамбених потреба стамбено необезбеђених лица најмање 10% од укупног броја станова који се граде у оквиру планираних инвестиција по пројектима изградње станова за социјално становање на њеној територији, а који се утврђује у складу са делом стварно исказаних стамбених потреба на нивоу јединице локалне самоуправе, као и најмање 10% од вредности удела планираних инвестиција по пројектима других облика решавања стамбених питања (као на пример повољније кредите, субвенције за куповину имања, реновирање или изградњу кућа и др) за следеће категорије:

- 1) корисника породичне инвалиднине по палом борцу, као и детета, усвојеника или пасторка палог борца коме је право престало због година живота, престанка школовања или заснивања радног односа;
- 2) ратног војног инвалида;
- 3) мирнодопског војног инвалида;
- 4) борца I категорије;
- 24
- 5) цивилног инвалида рата;
- 6) осталих корисника породичне инвалиднине;
- 7) корисника месечног новчаног примања.

Јединица локалне самоуправе прописује услове и критеријуме за расподелу станова односно средстава из става 1. овог члана, при чему је један од критеријума редослед корисника наведен у ставу 1. овог члана.

Јединица локалне самоуправе може у складу са својим подзаконским актом, односно прописом о решавању стамбених потреба корисника из става 1. овог члана, ближе уредити услове и критеријуме за доделу већ изграђених станова за овај круг лица, а у циљу трајног решавања њихових стамбених потреба, у складу са прописима којима се уређује област становања, при чему је један од критеријума редослед корисника из

става 1. овог члана.

Право на куповину стана под повољнијим условима може остварити борац, члан породице палог борца, ратни војни инвалид и мирнодопски војни инвалид у складу са прописима којима се уређују посебни услови за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности.

Средства предвиђена у ставу 1. овог члана обезбеђују се у буџету јединице локалне самоуправе.

18) Накнада трошкова путовања

Члан 95.

Трошкове путовања чине трошкови превоза у унутрашњем саобраћају железницом или аутобусом.

Право на накнаду трошкова путовања има лице које је упућено у друго место ради прегледа пред лекарском комисијом или је упућено у здравствену установу ради медицинског испитивања у вези са остваривањем права по овом закону и то:

- 1) лице о чијем праву надлежни орган одлучује по службеној дужности;
- 2) лице које је поднело захтев за признавање права по овом закону, ако му се коначним решењем призна право;
- 3) пратилац лица из тач. 1) и 2) овог члана, ако се одлучује о праву на додатак за негу;
- 4) пратилац детета до навршене 18. године живота и инвалидног детета.

Члан 96.

Лице са пребивалиштем ван територије Републике Србије има право на накнаду трошкова путовања само за превоз од седишта органа који одлучује о његовом захтеву до седишта лекарске комисије или здравствене установе у коју је упућен ради медицинског испитивања.

Члан 97.

Трошкови превоза признају се у стварним износима.

Накнада трошкова превоза припада за превоз на најкраћој релацији од полазног до упутног места, у висини цене аутобуске карте.

Члан 98.

Министар прописује начин остваривања права на

накнаду трошкова путовања.

25

19) Бесплатна и повлашћена возња

Члан 99.

Право на повлашћену возњу железницом, бродом или аутобусом уз повластицу од 75% од редовне цене у унутрашњем саобраћају на годишњем нивоу има:

- 1) војни инвалид и цивилни инвалид рата – седам путовања
- 2) корисник породичне инвалиднине – два путовања;
- 3) носилац „Партизанске споменице 1941.” и „Антифашистичке споменице 1941.” – четири путовања;
- 4) лице одликовано орденом Народног хероја – неограничен број.

Члан 100.

Корисник породичне инвалиднине са пребивалиштем на територији Републике Србије има право на накнаду трошкова за два бесплатна путовања годишње у унутрашњем саобраћају железницом (први разред) или аутобусом, ради обиласка гроба палог борца по коме су му призната права по овом закону, ако борац није сахрањен у месту пребивалишта корисника породичне инвалиднине.

Право на бесплатну возњу има:

- 1) носилац „Партизанске споменице 1941.” и „Антифашистичке споменице 1941.” – једну бесплатну возњу;
- 2) лице одликовано орденом Народног хероја – две бесплатне возње.

Члан 101.

Право на повлашћену возњу корисник остварује на основу књижице за повлашћену возњу.

Под једним путовањем, у смислу чл. 99. и 100. овог закона, подразумева се одлазак из полазног места у упутно место (возња у одласку) и повратак из упутног места у полазно место или које друго место (возња у повратку).

Члан 102.

Војни инвалид и цивилни инвалид рата од I до IV

групе коме је признато право на додатак за негу, као и корисник породичне инвалиднине по палом борцу коме је по налазу лекарске комисије потребан пратилац за време путовања, има право на бесплатно путовање и за пратиоца кад користи бесплатну и повлашћену возњу по овом закону.

Члан 103.

Министар прописује начин остваривања и коришћења права на бесплатну и повлашћену возњу.

20) Право на „Борачку споменицу”

Члан 104.

Установљава се „Борачка споменица” као национално признање борцу из члана 5. става 1. тач. 1, 5, 6. и 7.

Члан 105.

Борац или ратни војни инвалид, коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато својство борца или ратног војног инвалида, и пали борац постхумно, на основу чије погибије или нестанка, лица

из члана 24. овог закона, остварују права по овом закону, имају право на „Борачку споменицу”.

Члан 106.

Влада, на предлог министра надлежног за послове борачко-инвалидске заштите, прописује ближе услове, начин додељивања, рангове и изглед „Борачке споменице”, као и начин вођења евиденције о додељеним „Борачким споменицама”.

21) Право на легитимацију

Члан 107.

Борац, ратни војни инвалид, мирнодопски војни инвалид, цивилни инвалид рата, родитељ, супружник и дете палог борца, војника умрлог или погинулог у Војсци, цивилне жртве рата, умрлог војног инвалида и умрлог цивилног инвалида рата имају право на легитимацију, која представља јавну исправу којом се доказује да је имаоцу легитимације признато својство борца, ратног војног инвалида, мирнодопског војног инвалида, цивилног инвалида рата, односно корисника права на породичну инвалиднину или право на

месечно новчано примање признатог као родитељу, супружнику или детету палог борца, војника који је погинуо или умро у Војсци, умрлог војног инвалида, умрлог цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата.

Члан 108.

Право на легитимацију борца, ратног војног инвалида, мирнодопског војног инвалида или цивилног инвалида рата има лице коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато својство борца, ратног војног инвалида, мирнодопског војног инвалида или својство цивилног инвалида рата.

Право на легитимацију корисника породичне инвалиднине има родитељ, супружник или дете палог борца, војника погинулог или умрлог у Војсци и умрлог војног инвалида, има лице коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији признато право на породичну инвалиднину.

Право на легитимацију родитеља, супружника или детета умрлог цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата има родитељ, супружник или дете коме је по основу умрлог цивилног инвалида рата, односно цивилне жртве рата признато право на месечно новчано примање. Лицу које испуњава услове за више легитимација из става 1. овог члана припада јединствена легитимација.

Члан 109.

Лице коме је издата легитимација из члана 108. овог закона, обавезно је да надлежном органу врати легитимацију у року од 30 дана од дана правноснажности решења којим је одлучено да му престане признато право по основу кога му је издата легитимација, осим у случају престанка права због неиспуњавања услова у погледу година живота, школовања, побољшања здравственог стања, оспособљавања за рад или услед смрти. Ако ималац легитимације не врати легитимацију првостепени орган ће у „Службеном гласнику Републике Србије” исту огласити неважећом.

Члан 110.

Министар прописује ближе услове и начин издавања легитимације из члана 108. овог закона, изглед легитимације, садржину, рок важности, као и начин вођења евиденције о издатим легитимацијама. За упис података у

27 легитимацију користе се подаци које садржи Јединствена евиденција података о корисницима права по овом закону.

Легитимацију из члана 108. овог закона израђује и штампа Народна банка Србије, Завод за израду новчаница и кованог новца.

22) Право на приоритет у запошљавању

Члан 111.

Органи државне управе, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, у складу са прописима којима се уређује област рада и запошљавања уколико испуњавају услове из конкурса, односно огласа под истим условима, дају приоритет у запошљавању следећим лицима по редоследу по коме су наведена:

- а) дете палог борца;
- б) ратни војни инвалид;
- в) борац.

Ако се на оглас, односно конкурс пријави више лица у оквиру група наведених у ставу 1. овог члана приоритет у запошљавању имају:

- а) дете палог борца са дужим временом војног ангажовања;
- б) ратни војни инвалид више групе, а ако су исте групе приоритет има ратни војни инвалид са дужим временом војног ангажовања;
- в) борац више групе, а ако су исте групе приоритет има борац са дужим временом војног ангажовања.

Правилност примене одредаба ст. 1. и 2. овог члана контролише управна инспекција.

23) „Антифашистичка споменица 1941.“

Члан 112.

Установљава се „Антифашистичка споменица 1941.“ као јединствено признање борцима који су учествовали у антифашистичкој борби у периоду од

6. априла 1941. године до 31. децембра 1941. године.

Право на „Антифашистичку споменицу 1941.“ могу остварити борци из члана 5. тач. 2), 3) и 4) овог закона.

Борци из члана 5. тачка 4) под следећим условима: 1) да су у Југословенску војску у отаџбини, односно Равногорски покрет

ступили од 17. априла 1941. године до 31. децембра 1941. године;

2) да нису прекидали службу у Југословенској војсци у отаџбини,

односно Равногорском покрету до 12. септембра 1944. године својевољним

напуштањем ове војске, било да су се вратили кућама, дезертирали или се

предали непријатељу, осим у случају када су после 12. септембра 1944. године

приступили партизанским одредима, односно Југословенској армији.

Носиоци „Антифашистичке споменице 1941.“ се у погледу права

изједначавају са носиоцима стеченог признања „Партизанске споменице 1941.“.

Чланови уже породице умрлог носиоца „Антифашистичке споменице

1941.“ се у погледу права изједначавају са члановима породице умрлог носиоца

„Партизанске споменице 1941.“.

28

Изглед „Антифашистичке споменице 1941.“ утврђује Комисија Владе која

се формира на предлог надлежног министарства у чијем саставу су и

представници борачких удружења.

24) Помоћ у случају смрти

а) Накнада погребних трошкова

Члан 113.

У случају смрти борца, војног инвалида, цивилног инвалида рата,

корисника породичне инвалиднине и корисника месечног новчаног примања,

лице које изврши сахрану има право на накнаду погребних трошкова у износу

накнаде погребних трошкова која је прописана за случај смрти корисника

пензије по прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Лицу које је сносило трошкове сахране носиоца „Партизанске споменице

1941.“, борац шпанског националноослободилачког и револуционарног

рата од 1936. до 1939. године и лица одликованог орденом Карађорђеове звезде с мачевима припада накнада трошкова сахране у висини 300% од основице, а за лице одликовано Орденом народног хероја у висини 500% од основице из члана 33. став 2. тачка 1.

Право из става 1. овог члана признаје се лицу које право на погребне

трошкове не може да оствари по другом правном основу.

Право из става 2. овог члана признаје се лицу које право на погребне

трошкове не може да оствари по ставу 1. овог члана.

б) Једнократна помоћ у случају смрти корисника

Члан 114.

У случају смрти војног инвалида његови наследници имају право на једнократну помоћ у висини двоструког износа личне инвалиднине умрлог војног инвалида. Износ наведене помоћи не може бити мањи од месечног износа личне инвалиднине која је припадала војном инвалиду III групе у време смрти војног инвалида.

У случају смрти корисника права на месечно новчано примање

оствареног по основу признатог својства војног инвалида, права на породичну инвалиднину или својства борца, његови наследници имају право на једнократну помоћ у двомесечном износу месечног новчаног примања које је припадало кориснику, уколико нису остварили право из става 1. овог члана.

в) Накнада трошкова превоза умрлог корисника

Члан 115.

Лице које је сносило трошкове превоза војног инвалида, који умре ван свог пребивалишта – на путу за здравствену организацију, у тој организацији или по повратку из те организације, има право на накнаду трошкова превоза на територији Републике Србије на основу спецификације предузећа за погребне услуге.

Право на накнаду трошкова из става 1. овог члана нема лице које је те трошкове остварило по другом правном основу.

29

25) Право борца на униформу

Члан 116.

Борац из члана 7. овог закона може носити „униформу ветерана”.

Министар прописује састав, облик, боју, форму и обележја, као и начин ношења „униформе ветерана”.

ГЛАВА IV

КОРИШЋЕЊЕ И ПРЕСТАНАК ПРАВА

1. Почетак остваривања права

Члан 117.

Право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота који није корисник пензије, месечно новчано примање, породични додатак, борачки додатак и накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите, припадају од првог дана наредног месеца по поднетом захтеву.

Право на инвалидски додатак запосленог ратног војног инвалида и

право на инвалидски додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота а остварио је право на пензију припадају од првог дана наредног месеца по подношењу захтева и то само за месеце у којима постоји разлика између основица за признавање права и износа остварене зараде, односно пензије.

Статус борца признаје се по поднетом захтеву. Решењем којим се

утврђује статус борца врши се и разврставање борца у категорије сходно члану 7. овог закона.

Право на медицинско-техничка помагала, новчану накнаду за набавку

путничког моторног возила и једнократну помоћ у случају смрти корисника

припадају од дана када је решење којим је право признато постало коначно.

Право на накнаду трошкова путовања припада од дана овере обрачуна

на налогу за одобрено путовање.

Право на бесплатну и повлашћену возњу припада од 1. јануара наредне

године по подношењу захтева. Уз решење којим се признаје право на

бесплатну и повлашћену возњу по службеној

дужности се издаје књижица за бесплатну возњу, односно књижица за повлашћену возњу. Изузетно од става 1. овог члана, ако је захтев за признавање права на додатак за негу, ортопедски додатак, инвалидски додатак, месечно новчано примање и породични додатак, поднет пре признавања права на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину, та права припадају од дана када је коначним решењем признато својство војног инвалида или својство цивилног инвалида, односно право на породичну инвалиднину. Захтев за признавање других права, у овом случају, ће се одбити.

Члан 118.

О доказима и основаности остваривања „Антифашистичке споменице 1941.” прибављају се мишљења општинске, градске и Комисије Владе. Комисија Владе се састоји од седам чланова, од којих три делегира Републички одбор Савеза удружења бораца народноослободилачког рата Србије, а четири члана бира Народна скупштина Републике Србије. Општинска, односно градска комисија састоји се од пет чланова, које именује скупштина општине, односно града.
30
На захтев првостепеног органа, општинска, односно градска комисија даје мишљење, а након тога другостепени орган прибавља мишљење Комисије Владе. Првостепени орган одлучује, након прибављања мишљења општинске, односно градске комисије и Комисије Владе. Председник Комисије Владе уручује „Антифашистичку споменицу 1941.”. Административно-техничке послове за потребе Комисије Владе обавља министарство надлежно за послове борачко-инвалидске заштите (у даљем тексту: Министарство). Средства за рад Комисије Владе обезбеђују се у буџету Републике Србије.
2. Коришћење права

Члан 119.

Права по овом закону јесу лична права и не могу се преносити на друга лица, осим у случају из члана 88. овог закона, у коме се накнада трошкова смештаја у установу социјалне заштите може исплатити непосредно тој установи.

Члан 120.

Права прописана овим законом не припадају корисницима са пребивалиштем у иностранству. Изузетно од става 1. овог члана, војном инвалиду и цивилном инвалиду рата са пребивалиштем у иностранству припадају лична инвалиднина, додатак за негу и ортопедски додатак и за време за које има пребивалиште у иностранству. Кориснику права на породичну инвалиднину са пребивалиштем у иностранству припада породична инвалиднина, додатак за родитеља палог борца и увећана породична инвалиднина и за време за које има пребивалиште у иностранству. Права из става 2. овог члана кориснику са пребивалиштем у иностранству могу се исплаћивати уколико редовно доставља доказе из члана 151. и члана 152. став 1. овог закона. Исплата се може вршити према избору корисника – преко рачуна који корисник отвори у земљи или у иностранству.

Члан 121.

Кориснику коме, након остваривања права по овом закону, престане држављанство Републике Србије, престају призната права даном престанка држављанства Републике Србије. Изузетно од става 1. овог члана, ратном војном инвалиду из члана 11. овог закона припадају сва права по овом закону и ако нема држављанство Републике Србије док има пребивалиште на територији Републике Србије. Уколико има пребивалиште ван територије Републике Србије припадају му право на личну инвалиднину, додатак за негу и ортопедски додатак.

Члан 122.

Кориснику месечног новчаног примања који се налази на издржавању казне затвора дуже од три месеца не припада право на месечно новчано примање, као ни друга права изведена из тог права, док се налази на издржавању казне, осим ако издржава чланове уже породице у ком случају му

припада 50% од износа месечног новчаног примања у периоду до шест месеци од дана ступања на издржавање казне.

31

3. Промене од утицаја на остваривање права

Члан 123.

Права призната по овом закону могу се користити док постоје услови за коришћење тих права прописани овим законом, а престају даном престанка испуњавања било ког услова за њихово признање, ако овим законом није другачије прописано.

Члан 124.

Корисник права прописаних овим законом дужан је да надлежном органу пријави промене које утичу на коришћење и престанак тих права у року од 15 дана од дана настанка промене.

Промене које утичу на престанак или смањење права по овом закону (промене у приходима, саставу домаћинства, школовању и др) производе правно дејство даном настанка промене, а промене које утичу на повећање права производе правно дејство од првог дана наредног месеца после подношења захтева да се о праву одлучи сходно тој промени.

Отуђење непокретне имовине и престанак права плодоуживања, у смислу овог закона, настаје даном уписа промене у катастру непокретности.

4. Сметње за остваривање и коришћење права и престанак права

Члан 125.

Права утврђена овим законом не могу стећи:

1) лица која су пребегла непријатељу, или су побегла из војске или са војне дужности, или су сарађивала са непријатељем, без обзира да ли су касније амнестијом или помиловањем ослобођени издржавања казне због овог дела;

2) лица која су се сама ранила или повредила ради избегавања војне дужности;

3) лица осуђена за кривична дела против уставног уређења и

безбедности Републике Србије и кривична дела против човечности и других

добара заштићених међународним правом, правноснажном судском пресудом надлежног суда у Републици Србији.

Права прописана овим законом немају чланови породице лица из става

1. овог члана.

Правноснажна судска пресуда којом је лице из члана 5. тачка 4) овог закона и члан његове породице осуђен због учешћа у борбама против партизанских одреда, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, односно Југословенске армије, представља сметњу у смислу ст. 1.

и 2. овог члана, осим уколико је оваква пресуда стављена ван снаге у поступку спроведеном по прописима о рехабилитацији ових лица.

Члан 126.

Права по овом закону престају кориснику који је осуђен правноснажном судском пресудом због дела предвиђених у члану 125. став 1. овог закона.

Права по овом закону губи члан породице лица из става 1. овог члана.

Члан 127.

Права по овом закону не може остварити супружник или ванбрачни партнер уколико је склопио нови брак односно засновао ванбрачну заједницу, а

32 уколико их је остварио, престају му даном заснивања новог брака односно ванбрачне заједнице.

Права из става 1. овог члана не може остварити, а ако их је остварио она престају супружнику односно ванбрачном партнеру који не врши родитељско право према детету са којим би требао да користи право. Ако настави да се стара о детету за време док дете користи право – може наставити да користи призната права.

Права из става 1. овог члана не може остварити, а ако их је остварио она престају родитељу који је правноснажном судском одлуком потпуно лишен родитељског права.

Члан 128.

Ако војни инвалид, односно цивилни инвалид рата, за исто оштећење

организма, има право на новчану накнаду за телесно оштећење по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, може по свом избору користити то право или право на личну инвалиднину по овом закону.

Члан 129.

Корисник права на додатак за негу по овом закону који истовремено испуњава услове за стицање права на додатак за помоћ и негу, односно новчану накнаду на име неге по другом закону може, по сопственом избору, користити то право само по једном закону.

Члан 130.

Својство војног инвалида, односно корисника права на породичну инвалиднину и по том основу изведена права не може стећи по овом закону лице које је по истом чињеничном основу остварило исто или слично право у страној држави.

Војни инвалид и корисник породичне инвалиднине коме су својство војног инвалида, односно право на породичну инвалиднину, и по том основу изведена права, призната у Републици Србији а који по истом чињеничном основу накнадно оствари право на личну инвалиднину, односно породичну инвалиднину у другој држави, престају та права у Републици Србији са даном сазнања да ова права остварује у другој држави. Држављанство и пребивалиште лица нису од утицаја на другачије решење из ст. 1. и 2. овог члана.

Накнадно одрицање од права признатог у другој држави у случајевима из ст. 1. и 2. овог члана не ствара основ за поновно остваривање права у Републици Србији, изузев уколико корисник са надлежним министарством закључи споразум о повраћају неосновано примљеног износа од стране Републике Србије за период дупле исплате и изврши повраћај тог износа.

Члан 131.

Право на породичну инвалиднину и изведена права по овом основу престају лицу из члана 40. став 1. тачка 3) овог закона даном заснивања радног

односа, оснивања задруге односно привредног друштва, приступања задрузи односно привредном друштву, оснивања друге профитабилне организације, односно даном уписа предузетника у регистар. Кориснику породичне инвалиднине који је право на породичну инвалиднину остварио по основу неспособности за рад престају права по овом закону даном престанка неспособности за рад, даном заснивања радног односа, оснивања задруге, привредног друштва, приступања задрузи, односно

33 привредном друштву, оснивања друге профитабилне организације, односно даном уписа предузетника у регистар, осим супружнику који испуњава услове у погледу година живота за остваривање права на породичну инвалиднину.

Члан 132.

Право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида не може се поново признати кориснику коме је оно престало због заснивања радног односа или одбијања запослења обезбеђеног посредством организације надлежне за послове запошљавања. Изузетно од става 1. овог члана, корисник коме је право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида престало због заснивања радног односа, може поново остварити то право под условом:

- 1) да испуњава услове из члана 70. став 1. овог закона – за корисника инвалидског додатка незапосленог ратног војног инвалида;
- 2) уколико је остварио отпремнину због престанка радног односа под условом да је протекао рок из члана 70. став 2. овог закона.

ГЛАВА V ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

Члан 133.

Права из овог закона обезбеђују се у поступку предвиђеним законом којим је уређен општи управни поступак, ако овим

законом није другачије уређено.

1. Захтев

Члан 134.

Поступак за утврђивање статуса борца и разврставање бораца у категорије и за остваривање права по овом закону покреће се по захтеву странке.

Члан 135.

Књижица за повлашћену вожњу војног инвалида, књижица за повлашћену вожњу цивилног инвалида рата и легитимација из члана 107. овог закона издаје се по службеној дужности по правноснажности решења којим је кориснику признато право по основу кога се остварује књижица, односно легитимација.

Члан 136.

Захтев за признавање права по основу оштећења организма насталог због ране, повреде или озледе подносиоца захтева, односно погибије или смрти члана породице, може се поднети без рока ограничења.

Члан 137.

Захтев за признавање својства ратног војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из чл. 5, 6. и 9. овог закона може се поднети у року од пет година од престанка тих околности.

Изузетно од става 1. овог члана захтев за признавање својства ратног војног инвалида по основу посттрауматског стресног поремећаја, може се поднети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

34

Члан 138.

Захтев за признавање својства мирнодопског војног инвалида по основу оштећења организма насталог услед болести задобијене под околностима из члана 14. овог закона може се поднети у року од пет година од дана отпуштања

из Војске.

Члан 139.

Захтев за признавање права на породичну инвалиднину по основу лица које је умрло од болести задобијене под околностима из чл. 5, 9. и 14. овог закона не може се поднети по истеку рока од пет година од дана престанка тих околности.

Члан 140.

Захтев држављана Републике Србије за признавање права по овом закону које припада цивилном инвалиду рата и члану породице цивилне жртве рата по основу ране, повреде или озледе задобијене ван територије Републике Србије, као и захтев члана породице лица погинулог под овим околностима одбиће се, осим за лица из члана 22. тачка 3) овог закона.

2. Доказивање

Члан 141.

Статус борца из чл. 5, 6. и 7. овог закона утврђује се на основу оригиналних писмених доказа из времена учешћа у рату, односно оружаним акцијама предузетим за време мира, као и на основу писмених података којима располаже надлежни орган Републике Србије о дужини ангажовања борца у оружаним снагама. Наведени подаци морају садржати податке о датуму почетка и датуму престанка војног ангажовања борца.

Члан 142.

Статус борца из члана 5. тачка 3) овог закона, коме је коначним решењем надлежног органа у Републици Србији време проведено у рату, односно оружаним акцијама предузетим у миру, признато у посебан стаж осигурања по прописима о пензијском и инвалидском осигурању, утврђује се на основу тог решења.

Члан 143.

Чињеница да је лице од кога чланови породице изводе права по одредбама овог закона погинуло, умрло или нестало под околностима из чл. 5,

6. и 9. овог закона утврђује се само писменим доказним средствима из периода када је то лице погинуло, умрло или нестало. Постојање ванбрачне заједнице и обавеза издржавања доказује се у ванпарничном поступку.

Члан 144.

Околности из члана 22. овог закона под којима је цивилно лице задобило рану, повреду или озледу, односно изгубило живот, утврђују се на основу записника о извршеном увиђају и других аката надлежних органа унутрашњих послова, односно правосудних органа.

Члан 145.

Чињеница да је рана, повреда, озледа или болест задобијена под околностима из чл. 5, 7, 13, 14, 15. и 22. овог закона утврђује се писменим доказним средствима из времена када је рана, повреда, озледа или болест задобијена, као и доказима из каснијег периода који су издати на основу архивске документације и евиденција надлежних органа и установа сачињених у периоду када је рана, повреда, озледа или болест задобијена.

Члан 146.

Писменим доказним средством, у смислу члана 145. овог закона, за утврђивање чињенице да је рана, повреда или озледа задобијена под околностима из чл. 5, 7. и 22. овог закона сматра се и медицинска документација о лечењу која потиче из периода док су трајале те околности, а најдоцније годину дана од дана престанка тих околности.

Члан 147.

Чињеница да је болест наступила под околностима из чл. 5. и 17. овог закона утврђује се само на основу медицинске документације која потиче из периода док су трајале те околности, а најкасније до истека две године од дана њиховог престанка. Чињеница да је болест наступила под околностима из члана 14. овог закона утврђује се само на основу медицинске

документације која потиче из времена службе у Војсци и периода од 30 дана по отпуштању из Војске. Изузетно од става 1. овог члана чињеница да је посттравматски стресни поремећај наступио под околностима из члана 5. овог закона, утврђује се на основу медицинске документације која потиче из периода до ступања на снагу овог закона.

Члан 148.

Када се својство војног инвалида признаје по основу болести: шизофренија, манијакално депресивна психоза, епилептичка болест, неуроza, психопатија, посттравматски стресни синдром, повреда лобање са појавом трауматске енцефалопатије, амбиотрофична нервна обољења (осим Адисонове болести, туберкулозне етиологије), алергична обољења, урођене срчане мане, полицистичка обољења, малигни неопластични процеси, трофичне промене екстремитета и све друге болести ендogene и непознате етиологије, налаз и мишљење о војном инвалидитету надлежна лекарска комисија може дати само под условом да је извршено претходно клиничко испитивање – које подразумева болничко лечење, хоспиталну опсервацију са одговарајућим тестирањем и друге хоспиталне радње.

Члан 149.

Јединица или установа Војске или други орган надлежан за лице које је под околностима из члана 7. тач. 1) и 2) и чл. 13, 14. и 22. овог закона задобило рану, повреду или озледу услед које је наступило оштећење организма, односно које под тим околностима погине или умре, на основу писмене евиденције којом располаже, на захтев правно заинтересованог лица, односно надлежног органа који одлучује о правима из области борачко инвалидске заштите, ради остваривања права по овом закону, издаће уверење о околностима под којима се случај догодио.

Члан 150.

Доказним средством, у смислу чл. 141, 142. и 143. овог закона, сматрају се документи у којима су наведене чињенице о испуњености релевантних услова прописаних овим законом, а посебно војни, полицијски и правосудни документи и медицинска документација. Изјава странке и других лица, без обзира у ком облику је дата, не сматра се доказним средством у смислу чл. 141, 142. и 143. овог закона. Упис у војну 36

књижицу извршен без позива на одговарајућу службену евиденцију не сматра се доказним средством.

Доказним средством у смислу ст. 1. и 2. овог члана не сматрају се изјаве сведока дате у судским поступцима ради остваривања права по другим прописима.

Члан 151.

Корисници којима се исплата врши у иностранству дужни су да сваких шест месеци надлежном првостепеном органу подносе доказ о животу.

Члан 152.

Докази из члана 40. став 1. тачка 3) алинеја 2. овог закона прибављају се сваке године, почетком школске године. Наведени докази за кориснике који се школују у иностранству морају бити нострификовани од стране надлежних органа Републике Србије и уподобљени одговарајућем степену школовања у Републици Србији.

Износ остварене зараде из члана 68. став 1. овог закона, прибавља се сваког месеца, а износ остварене пензије из члана 72. став 2. овог закона прибавља се шестомесечно.

Докази из члана 70. став 1. тачка 1) овог закона прибављају се свака три месеца, а остали докази из тог члана прибављају се сваких годину дана, рачунајући од дана доношења коначног решења којим је то право кориснику признато.

Члан 153.

Инвалидитет, постојање више оштећења која одговарају инвалидитету I

групе, вероватноћа промене процента инвалидитета, додатак за негу, ортопедски додатак, право на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, чињеница да је болест, односно смрт у узрочној вези са вршењем војне службе, потреба војног инвалида за медицинско-техничким помагалом, утврђују се на основу налаза и мишљења лекарских комисија и то:

1) лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у првом

степену решава о правима по овом закону (у даљем тексту: првостепена лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста;

2) лекарске комисије која даје налаз и мишљење органу који у другом степену решава о правима по овом закону (у даљем тексту: другостепена лекарска комисија), коју чине пет лекара специјалиста;

3) лекарска комисија која даје мишљење о настанку вероватноће промене процента инвалидитета (у даљем тексту: посебна лекарска комисија), коју чине три лекара специјалиста.

Председник и чланови лекарских комисија из става 1. овог члана имају заменике.

Лекарске комисије из става 1. овог члана имају секретара и заменика секретара који се именују из реда запослених у надлежном другостепеном органу, односно у првостепеном органу према седишту лекарске комисије.

Чланове, заменике лекарских комисија, секретаре и заменике секретара лекарских комисија именује министар, који одређује седиште и подручје њиховог рада, као и висину накнада за рад чланова комисија.

Другостепена лекарска комисија и Посебна лекарска комисија имају седиште у седишту другостепеног органа.

37

Потпуну неспособност за рад за остваривање права по овом закону, утврђују надлежне лекарске комисије по прописима из пензијског и инвалидског осигурања.

Министар прописује начин рада лекарских комисија у поступку за

остваривање права по овом закону.

Члан 154.

Првостепена лекарска комисија даје налаз и мишљење на основу непосредног прегледа лица за које се утврђује процент инвалидитета, ортопедски додатак, додатак за негу, медицинско техничко помагало, оштећење организма за које се признаје новчана накнада за набавку путничког моторног возила, као и на основу медицинске и друге документације која је од утицаја за утврђивање тих чињеница.

Другостепена лекарска комисија даје налаз и мишљење, по правилу, на основу непосредног прегледа лица из става 1. овог члана и на основу медицинске и друге документације прибављене у првостепеном поступку. Та комисија може налаз и мишљење дати и без непосредног прегледа лица ако нађе да такав преглед није потребан. О оштећењу организма на основу кога лице има право на додатак за негу и степену тог додатка лекарска комисија у другостепеном поступку даје налаз и мишљење по извршеном прегледу војног инвалида.

Посебна лекарска комисија даје мишљење о вероватноћи да је наступила промена од утицаја на утврђени процент војног инвалидитета на основу мишљења лекара одговарајуће специјализације, које војни инвалид подноси уз захтев за утврђивање новог процента војног инвалидитета, и на основу постојеће медицинске документације у предмету војног инвалида.

Ако је медицинска документација на основу које првостепена или другостепена лекарска комисија треба да донесе налаз и мишљење непотпуна, противречна или се појави основана сумња у њену тачност, комисија може лице на које се та документација односи упутити на додатно специјалистичко испитивање. Уколико наведено лице одбије да достави допуну медицинске документације или одбије да се подвргне додатном специјалистичком испитивању по упуту лекарске комисије, захтев по коме се води поступак ће се

одбити.

3. Првостепени управни поступак

Члан 155.

О правима из овог закона у првом степену решава општинска, односно градска управа по месту пребивалишта странке (у даљем тексту: првостепени орган), која ове послове обавља као поверене послове.

Решење којим се утврђује статус борца из чл. 5. и 7. овог закона и којим се борац разврстава у категорије овог закона доноси првостепени орган.

Првостепено решење из ст. 1. и 2. овог члана подлеже претходној контроли коју врши овлашћено службено лице првостепеног органа.

Члан 156.

Књижицу за повлашћену возњу војних инвалида и цивилних инвалида рата и легитимацију из члана 107. овог закона издаје првостепени орган.

Члан 157.

За решавање захтева лица са местом пребивалишта ван територије Републике Србије, надлежни првостепени орган је Градска управа града Новог 38

Сада (за лица са територије Републике Хрватске), Градска управа Вршац (за лица са територије Републике Румуније) и Градска општина Стари Град у граду Београду (за лица из осталих земаља).

Изузетно од става 1. овог члана, за кориснике који имају пребивалиште ван територије Републике Србије, а о чијем праву је одлучивано на територији Републике Србије, орган који је одлучивао по овом закону до дана када је корисник променио пребивалиште задржава надлежност.

4. Другостепени управни поступак

Члан 158.

О правима из овог закона у другом степену решава Министарство, а за територију Аутономне покрајине Војводина и територију града Београда, одговарајући орган Аутономне покрајине Војводина, односно Града Београда.

Послове из става 1. овог члана општинска, односно градска управа, као и одговарајући орган Аутономне покрајине

Војводина, односно Града Београда, обављају као поверене.

Члан 159.

Против решења донетог у првом степену дозвољена је жалба.

Решење донето у првом степену којим се признаје право на личну

инвалиднину, инвалидски додатак ратног војног инвалида који је у радном

односу, инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида, инвалидски

додатак ратног војног инвалида који је навршио 65 година живота, породичну

инвалиднину, додатак за негу, ортопедски додатак, месечно новчано примање,

породични додатак, борачки додатак, накнаду трошкова смештаја у установу

социјалне заштите, новчану накнаду за набавку путничког моторног возила и

„Антифашистичку споменицу 1941.” подлеже ревизији.

О жалби и ревизији одлучује другостепени орган.

Члан 160.

Ревизијом се испитује и правилност налаза и мишљења које дају органи

вештачења.

Ревизија не одлаже извршење решења.

Члан 161.

Ако је против решења донетог у првом степену изјављена жалба, о

ревизији и жалби решава се истим решењем.

Ако против првостепеног решења није изјављена жалба, а ревизија не

буде извршена у року од три месеца од дана истека рока за жалбу, сматра се

да је ревизија извршена и да је дата сагласност на то решење.

На захтев другостепеног органа, првостепени орган је дужан да у року од

15 дана достави решење ради ревизије.

Члан 162.

Ако другостепена лекарска комисија упути на медицинско испитивање

лице на које се односи решење које је у поступку ревизије, рок из члана 161.

став 2. овог закона почиње тећи од дана кад је та лекарска комисија доставила

налаз и мишљење другостепеном органу.

39

Члан 163.

У вршењу ревизије на првостепено решење се може дати сагласност,

може се поништити, изменити или укинути и ствар другачије решити, или

вратити предмет првостепеном органу на поновни поступак.

Члан 164.

У поступку ревизије првостепено решење се може поништити или

укинути и ствар решити у корист или на штету странке ако се утврди да су у

првостепеном поступку непотпуно или погрешно утврђене чињенице, или да се

у поступку није водило рачуна о правилима поступка која би била од утицаја на

решење ствари, или да су погрешно оцењени докази, или да је из утврђених

чињеница изведен погрешан закључак у погледу чињеничног стања, или да су

погрешно примењене материјалне или процесне одредбе закона на основу кога

је решена ствар.

Члан 165.

Првостепени орган чије је решење у поступку ревизије поништено или

укинуто и предмет враћен на поновни поступак доноси ново решење. Ново

решење подлеже ревизији.

Члан 166.

У поступку ревизије, чињенице да ли је болест у узрочној вези са

вршењем војне службе, проценат инвалидитета, степен ортопедског додатка,

степен додатка за негу, оштећење организма по основу кога се признаје право

на новчану накнаду за набавку путничког моторног возила, утврђују се на

основу налаза и мишљења другостепене лекарске комисије, а потпуна

неспособност за рад се утврђује на основу налаза и мишљења лекарске

комисије из члана 153. став б. овог закона.

5. Управни спор

Члан 167.

Против коначног решења донетог по жалби, као и против коначног

решења донетог у вршењу ревизије може се покренути управни спор.

6. Поступак по променама од утицаја на право и код привремено признатих права

Члан 168.

Првостепени орган по захтеву корисника или по службеној дужности, покреће поступак за доношење новог решења ако сазна за промене од утицаја на право.

Члан 169.

У случају када је дошло до промене по основу које се по службеној дужности покреће поступак измене решења о признатом праву, а корисник недостављањем тражених доказа о којима се не води службена евиденција или на други начин онемогући вођење поступка, донеће се решење о престанку права. У овом случају право престаје са даном настанка промене. Корисник је у обавези да изврши повраћај примљеног износа за три последње године рачунајући од задње неправилне исплате.

У случају из става 1. овог члана, уколико су испуњени прописани услови, право се може поново признати од првог дана наредног месеца по новоподнетом захтеву.

40

Члан 170.

Првостепени орган, по службеној дужности, спроводи поступак за доношење новог решења о праву које је по овом закону призната привремено.

Решењем којим се право признаје привремено, право се признаје до последњег дана у месецу у коме истиче привременост.

Решење из става 1. овог члана има правно дејство од првог дана наредног месеца по истеку важења решења којим је право привремено признато.

Члан 171.

Уколико се корисник коме је привремено признато право не одазове на преглед, ако одбије да се одазове додатном специјалистичком испитивању из члана 154. став 4. овог закона или на други начин онемогући да првостепена или другостепена лекарска комисија донесе налаз

и мишљење, сматраће се да је одустао од вођења поступка и поступак се обуставља.

Ако лице из става 1. овог члана поднесе поновни захтев за остваривање права по овом закону по истом основу, ново решење има правно дејство од првог дана наредног месеца од дана подношења новог захтева.

Члан 172.

У случају када надлежна лекарска комисија утврди да се оштећење организма корисника према коме се врши оцена услова за признање права по овом закону може смањити одговарајућим лечењем или хируршком интервенцијом, право се може признати само привремено.

Члан 173.

Ако код војног инвалида, односно цивилног инвалида рата наступе промене које су од утицаја на проценат инвалидитета признатог коначним решењем, инвалид може по истеку две године од дана доношења коначног решења поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета у вези са насталом променом.

Прописом за извршавање овог закона којим се уређује утврђивање процента инвалидитета одредиће се оштећење организма по основу којег се може поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета и пре истека рока из става 1. овог члана.

По захтеву из става 1. овог члана поступак се покреће ако инвалид учини вероватним да је настала промена од утицаја на утврђено право.

Сматра се да је учињено вероватним да је настала промена из става 3.

овог члана ако инвалид о томе поднесе налаз лекара специјалисте и ако посебна лекарска комисија, на основу тог налаза и друге медицинске документације, да мишљење да има основа да се преиспита утврђени проценат инвалидитета.

Захтев из става 1. овог члана одбија се ако није учињено вероватним да је настала промена у смислу одредаба овог члана.

Војни инвалид, односно цивилни инвалид рата чији је захтев за утврђивање новог процента инвалидитета одбијен може поново поднети захтев за утврђивање новог процента инвалидитета по истеку две године од дана доношења решења којим је захтев одбијен, а пре истека тог рока у случају оштећења организма утврђеног у складу са ставом 2. овог члана.

41

Члан 174.

Одредба члана 173. овог закона примењује се и у поступку по захтеву за утврђивање процента инвалидитета који поднесе лице коме је престало својство војног инвалида или својство цивилног инвалида рата због неиспуњавања услова прописаног законом за даље остваривање тог својства у погледу процента инвалидитета, без обзира да ли му је својство инвалида било признато по основу ране, повреде, озледе или болести.

Одредба члана 173. овог закона примењује се и у поступку за признавање својства војног инвалида или својства цивилног инвалида рата који поднесе лице коме је раније поднети захтев за признавање тог својства по основу ране, повреде или озледе, одбијен због недовољног процента инвалидитета.

Поступак из члана 173. овог закона не спроводи се у случају у коме је својство војног инвалида признато уз примену члана 37. овог закона, осим у случају када је решењем чија се измена тражи признат мањи проценат војног инвалидитета од процента признатог коначним решењем код прве оцене инвалидитета.

7. Трошкови поступка и трошкови за извршавање закона

Члан 175.

У поступку за остваривање права по овом закону не плаћају се таксе (административне), као ни друге дажбине утврђене општим прописима.

Члан 176.

Трошкови који произлазе из извршавања обавеза Републике Србије за остваривање права по овом закону обезбеђују се у буџету Републике Србије.

ГЛАВА VI

ЈЕДИНСТВЕНА ЕВИДЕНЦИЈА ПОДАТАКА

1) Јединствена евиденција података о корисницима права из области борачко-инвалидске заштите

Члан 177.

Јединствену евиденцију података у електронском облику води

Министарство. Унос података врши првостепени орган, који је одговоран за тачност података.

Јединствена евиденција садржи податке о корисницима, оствареним правима, члановима корисничког домаћинства, приходима корисника и чланова његовог домаћинства.

Подаци о корисницима права и то: презиме, име једног родитеља и име;

јединствени матични број грађана или евиденциони број за стране држављане;

пол; датум, место и држава рођења; држављанство и националност;

пребивалиште, односно боравиште; име старатеља односно пуномоћника

корисника; околности под којима је корисник остварио својство борца, војног

инвалида, односно цивилног инвалида рата и околности страдања цивилне

жртве рата; права која су кориснику призната коначним решењем, број решења,

датум доношења и назив органа који је донео решење; начин остваривања

права (самостално или као сауживалац); врста и проценат телесног оштећења

војних инвалида, односно цивилних инвалида рата; члановима породичног

домаћинства корисника чији приходи утичу на остваривање права корисника;

социјално-економски статус корисника; начин исплате новчаних износа по

42

оствареним правима; датум виђења корисника или уверење о животу

корисника; датум смрти корисника; неисплаћена новчана примања умрлог

корисника и име лица коме се врши исплата ових примања.

Када је корисник права члан породице погинулог,

умрлог или несталог борца, војног инвалида, цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата воде се подаци о погинулом, несталом односно умрлом, и то: датум, околности и узрок смрти; својство у тренутку погибије, нестанка или смрти.

За борце се уносе подаци о времену проведену у рату, односно оружаним акцијама; решење којим је кориснику признат статус борца и категорија борца, односно којим му је време проведено у рату, односно оружаним акцијама признато у посебан стаж осигурања; решење о неспособности за привређивање; налаз и мишљење надлежних лекарских комисија.

За војне инвалиде и цивилне инвалиде рата се уносе и: уверење о времену проведену у рату, односно оружаним акцијама; уверење о времену проведену на одслужењу војног рока, односно о времену проведену у војношколским установама; уверење о околностима рађавања, односно записник надлежног органа о извршеном увиђају; медицинска документација о лечењу насталог оштећења организма које је основ за признавање права; налаз и мишљење надлежних лекарских комисија; датум исплате новчане накнаде за набавку путничког моторног возила.

За кориснике права – чланове породице погинулих, умрлих и несталих бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и цивилних жртава рата: потврде о школовању деце; решење надлежног органа о неспособности за рад, односно налаз и мишљење надлежних лекарских комисија; извод из матичне књиге умрлих; уверење о околностима погибије, смрти односно нестанка; решење надлежног органа о проглашењу несталог за умрлог; уверење о времену проведену у рату, односно оружаним акцијама, као и о времену проведену на одслужењу војног рока, односно у војношколским установама; коначно решење о признатом својству по прописима из области борачко-инвалидске заштите.

Обрада података је неопходна у циљу извршења

законом прописаних овлашћења, а у складу са прописом који регулише заштиту података о личности.

Члан 178.

Министар прописује начин вођења Јединствене евиденције података.

2) Исплата новчаних износа права

Члан 179.

Решења којима се признају права по овом закону извршавају се по службеној дужности.

Извршавање решења се врши на основу унетих података у Јединствену евиденцију. Простепени орган, након извршене контроле, даје налог за исплату.

Члан 180.

Ако корисник пријави промену која утиче на престанак права или смањење новчаног износа признатог права, или о таквој промени орган сазна на други начин, исплата ће се обуставити и поново успоставити на основу коначног решења којим буде одлучено о праву по насталој промени.

43

Исплата новчаног износа по основу привремено признатог права обуставља се истеком привремености – уколико о продужетку тог права није донето одговарајуће решење пре истека привремености.

Члан 181.

Министар прописује начин исплате месечних и других новчаних износа примања по овом закону, начин вођења евиденције о извршеним исплатама и начин подношења извештаја о утрошеним средствима.

3) Повраћај неосновано оствареног примања

Члан 182.

У случајевима у којима првостепени орган утврди да је дошло до неосноване исплате, решењем утврђује износ неоснованог примања и период у коме је остварено и начин повраћаја неоснованог примања.

Потраживање овог примања застарева истеком

рока одређеног прописима о застарелости потраживања. Новчано примање по овом закону које доспева месечно застарева у складу са прописима о застарелости потраживања. Ако се корисник не сагласи да ће извршити повраћај неправилно примљеног износа из става 1. овог члана, првостепени орган ће поднети предлог Државном правобранилаштву да се повраћај овог износа оствари у судском поступку.

ГЛАВА VII КОНТРОЛА НАМЕНСКОГ КОРИШЋЕЊА СРЕДСТАВА И НАДЗОР НАД РАДОМ ОРГАНА У ВРШЕЊУ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ

Члан 183.

Министарство врши надзор над радом органа у вршењу овим законом поверених послова државне управе, у складу са законом којим се уређује државна управа.

Првостепени и другостепени орган, над чијим радом се врши надзор, дужан је да омогући службеном лицу Министарства несметан приступ да изврши надзор, стави на увид управне предмете, исплатну и другу документацију и да даје податке потребне за вршење надзора.

О извршеном надзору лице које врши надзор саставља записник у току вршења надзора, а изузетно у службеним просторијама Министарства. Записник из става 3. овог члана се уручује, односно доставља првостепеном и другостепеном органу над којим је извршен надзор.

На основу стања утврђеног записником, Министарство решењем налаже извршење мера у циљу отклањања констатованих неправилности у раду органа над којим се врши надзор, по којима је тај орган дужан да поступа.

Против решења из става 5. овог члана може се изјавити жалба. О жалби одлучује Влада. Жалба не одлаже извршење

решења.

Првостепени и другостепени орган над којим је извршен надзор дужан је да, у року од осам дана од дана истека рока за извршење наређених мера, писмено обавести Министарство да ли су наређене мере извршене.

44

Члан 184.

Првостепеном и другостепеном органу Министарство даје обавезне инструкције за извршавање поверених послова. На захтев Министарства, првостепени и другостепени орган је дужан да подноси извештаје о спровођењу овог закона и прописа донетих на основу њега.

ГЛАВА VIII УДРУЖЕЊА

Члан 185.

Ради унапређивања области борачко-инвалидске заштите, неговања традиције ослободилачких ратова Србије и остваривања сарадње са сродним националним и међународним организацијама, могу се оснивати удружења и савези бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и корисника породичне инвалиднине и неговаоца традиција ослободилачких ратова Србије, у складу са законом којим се уређују удружења.

Члан 186.

Влада, на предлог министра, може одредити удружења или савезе који су од посебног друштвеног значаја за унапређивање области борачко-инвалидске заштите, заштите цивилних инвалида рата и неговања традиције ослободилачких ратова Србије.

За удружење или савез од посебног значаја, може се одредити

удружење или савез чије претежно чланство су:

- 1) борци;
- 2) ратни и мирнодопски војни инвалиди;
- 3) чланови породица палих бораца и умрлих војних инвалида;
- 4) цивилни инвалиди рата и чланови породица цивилних жртава рата и умрлих цивилних инвалида рата;
- 5) неговаоци традиција ослободилачких ратова Србије.

Критеријуме за одређивање удружења или савеза од посебног значаја, на предлог министра, утврђује Влада.

Члан 187.

Остваривање циљева, односно реализација програма удружења и савеза из члана 186. овог закона може се реализовати средствима која се обезбеђују у буџету Републике Србије, преко Министарства у складу са законом којим се уређују удружења.

Удружења су у обавези да наменски користе средства из буџета Републике Србије одобрена за реализацију програма.

Удружења су у обавези да, на захтев Министарства, подносе извештаје о утрошку одобрених средстава и достављају извештаје о реализацији финансијских програма.

Члан 188.

Право на почасно место на државним свечаностима имају представници удружења или савеза од посебног значаја, у складу са протоколом организатора свечаности.

45

ГЛАВА IX КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 189.

Одговорно лице у првостепеном и другостепеном органу, казниће се за прекршај новчаном казном од 5.000,00 динара до 150.000,00 динара:

1) ако у прописаном року не спроведе радње из члана 155. овог закона;

2) ако службеном лицу Министарства које врши надзор над радом првостепеног и другостепеног органа не омогући несметан приступ да изврши надзор, не стави на увид управне предмете, исплатну и другу документацију и не да податке потребне за вршење надзора (члан 183. став 2.);

3) ако у поступку не прибави налаз и мишљење надлежне лекарске комисије у случајевима у којима се одлучује и на

основу налаза и мишљења лекарске комисије (члан 153. став 1. тач.1) - 3) и став 6.);

4) ако изврши решење које подлеже ревизији на које другостепени орган није дао сагласност, осим ако овим законом није другачије прописано (члан 161. став 2.);

5) ако у прописаном року не достави ради ревизије решење другостепеном органу (члан 161. став 3.);

6) ако благовремено не покрене поступак по службеној дужности за доношење новог решења о продужењу привремено признатог права (члан 170.);

7) ако не спроведе управне радње из члана 182. став 1. овог закона;

8) ако не поднесе предлог Државном правобранилаштву за покретање судског поступка из члана 182. став 4. овог закона;

9) ако у року од осам дана од дана истека рока за извршење

наређених мера, односно извештаја о спровођењу овог закона и прописа

донетих на основу њега, писмено не обавести Министарство да ли су наређене

мере извршене, односно не поднесе тражени извештај (члан 183. став 7. и члан

184. став 2.).

ГЛАВА X ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 190.

Војни инвалиди, цивилни инвалиди рата, корисници породичне инвалиднине и корисници месечног новчаног примања који су ова права и по том основу изведена права остварили до почетка примене овог закона по основу који није прописан овим законом, задржавају призната права и иста настављају да остварују под условима, у обиму и на начин утврђен овим законом, уколико овим законом није другачије прописано.

Члан 191.

Корисник који нема држављанство Републике Србије коме су призната права по законима који престају да важе почетком

примене овог закона, престају призната права даном почетка примене овог закона уколико није стекао држављанство Републике Србије, осим за ратног војног инвалида који је стекао право по основу члана 5. тач. 2)-7) до ступања на снагу овог закона.
46

Члан 192.

Супружнику борца погинулог после 27. априла 1992. године коме је право на породичну инвалиднину било признато као сауживаоцу са дететом по прописима који су важили пре почетка примене овог закона, а коме је ово право престало због тога што је право престало детету јер је супруга била млађа од 45 односно супруг млађи од 50 година живота, може се признати право на породичну инвалиднину и по том основу изведена права, након што испуни услове у погледу година живота и друге услове прописане овим законом. У овим случајевима права се признају од првог дана наредног месеца по подношењу захтева.

Члан 193.

Лицу коме је по основу из члана 22. тачка 3) овог закона признато својство мирнодопског војног инвалида по прописима који су били на снази до почетка примене овог закона ово својство преводи се на својство цивилног инвалида рата исте групе. Изузетно од услова прописаног чланом 22. овог закона у погледу процента инвалидитета, лице из става 1. овог члана задржава својство цивилног инвалида рата иако је проценат његовог телесног оштећења мањи од 50%, у ком случају ће се проценат његовог инвалидитета и износ личне инвалиднине утврдити као код војног инвалида од VIII до X групе.

Члан породице умрлог мирнодопског војног инвалида из става 1. овог члана задржаће права која су му призната као члану породице умрлог мирнодопског војног инвалида. Решења о превођењу својства из става 1. овог члана на одредбе овог

закона првостепени орган донеће по службеној дужности у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, са правним дејством од почетка примене овог закона.

Члан 194.

Захтев за остваривање права на породичну инвалиднину по умрлом цивилном инвалиду рата може се поднети у року од годину дана од дана смрти цивилног инвалида рата.

Члан 195.

Првостепени орган, до дана почетка примене овог закона, по службеној дужности донеће решења о повећању личне инвалиднине према члану 38. став 2. овог закона.

У поступку признавања права из става 1. овог члана, постојање више оштећења организма која одговарају инвалидитету I групе по основу којих је кориснику признато својство војног инвалида, односно својство цивилног инвалида рата првостепени орган утврђује на основу налаза и мишљења првостепене, односно другостепене лекарске комисије.

У поступцима признавања својства војног инвалида, односно цивилног инвалида рата по захтевима поднетим после 1. јануара 2021. године, чињенице из члана 38. став 2. овог закона утврђују се од стране надлежних лекарских комисија приликом оцене војног инвалидитета, а право на повећање личне инвалиднине за 25% од основице по службеној дужности признаје се истим решењем којим се одлучује о личној инвалиднини. Право на повећање личне инвалиднине из става 1. овог члана припада од почетка примене овог закона.
47

Члан 196.

Право на месечно новчано примање за време незапослености које су остварили ратни војни инвалиди од V до X групе по Уредби о праву на месечно новчано примање за време незапослености ратних војних инвалида од V до X групе из оружаних акција после 17. августа 1990.

године („Службени гласник РС”, број 8/19), оствариваће се као право на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида по одредбама чл. 70. и 71. овог закона.

Решење о признању права у складу са ставом 1. овог члана првостепени орган ће, уз утврђивање услова за његово даље остваривање, донети по службеној дужности у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 197.

Носиоци „Партизанске споменице 1941.”, борци народноослободилачког рата, борци шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године, лица одликована Орденом народног хероја, орденом Карађорђевог звезда с мачевима или златном медаљом Обилића, као и чланови њихових породица задржавају права призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона и настављају са коришћењем тих права на следећи начин:

- 1) право на додатак уз пензију, остварује се на начин утврђен прописима из пензијског и инвалидског осигурања;
- 2) право на здравствену заштиту и новчане накнаде у вези са остваривањем здравствене заштите, остварује се у складу са прописима из области здравства;
- 3) право на бањско и климатско лечење остварује се на начин прописан овим законом за право на бањско климатски опоравак;
- 4) право на стално месечно новчано примање, обрачунава се према основици из члана 33. став 2. тачка 2. овог закона;
- 5) право на додатак на име разлике између оствареног примања и гарантованог износа за носиоце „Партизанске споменице 1941.”, обрачунава се као разлика између права на стално месечно новчано примање и износа који се исплаћује носиоцу „Партизанске споменице 1941.” по прописима из пензијског и инвалидског осигурања;
- 6) право на годишње новчано примање за опоравак, лицу одликованом

орденом Карађорђевог звезда с мачевима обрачунава се у износу 100% од основице из члана 33. став 2. тачка 1. овог закона, а носиоцу „Партизанске споменице 1941.” и борцу шпанског националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године обрачунава се у износу 100% од наведене основице;

7) право на годишње новчано примање, лицу одликованом Орденом народног хероја, односно члану породице погинулог или умрлог народног хероја, обрачунава се у износу 125% од основице из члана 33. став 2. тачка 1. овог закона;

8) војне почести умрлог лица одликованог Орденом народног хероја остварују се у складу са Законом о Војсци Србије.

Члан 198.

Носиоци права на изузетно месечно новчано примање, права на посебно месечно новчано примање и права на изузетну новчану накнаду, која су им 48

призната по прописима који престају да важе почетком примене овог закона, почев од почетка примене овог закона настављају са коришћењем тих права у износу 70% од основице из члана 33. став 2. тачка 1. овог закона.

Члан 199.

Првостепени орган, по службеној дужности, до дана почетка примене овог закона, донеће решења којима ће права призната по прописима који важе до почетка примене овог закона превести и признати у складу са овим законом у погледу назива права, прописане основице за утврђивање износа права, процентуалних износа права од основице и начина усклађивања:

- 1) личне инвалиднине;
- 2) породичне инвалиднине по палом борцу, породичне инвалиднине по умрлом војном инвалиду, породичне инвалиднине по лицу које је погинуло или умрло у Војсци и увећане породичне инвалиднине;
- 3) увећања породичне инвалиднине – на додатак за родитеља палог борца;
- 4) додатка за негу и помоћ војних инвалида и

додатка за туђу негу и помоћ цивилних инвалида рата - на додатак за негу I, II или III степена;

5) додатка за негу корисника месечног новчаног примања – на додатак

за негу четвртог или петог степена;

6) повећања месечног новчаног примања због везаности за постељу –

на додатак за негу четвртог степена;

7) ортопедског додатка;

8) борачког додатка – на инвалидски додатак ратног војног инвалида у

радном односу;

9) накнаде за време незапослености ратних војних инвалида од I до IV

групе – на инвалидски додатак незапосленог ратног војног инвалида.

Првостепени орган, по службеној дужности, до дана почетка примене

овог закона, спровешће поступак утврђивања породичних и имовинских услова

за остваривање и коришћење права и донети решења којима ће права призната

по прописима који важе до почетка примене овог закона превести и признати у

складу са овим законом у погледу назива права, прописаног основа за

утврђивање износа права, процентуалних износа права од основа и начина

усклађивања:

1) месечног новчаног примања;

2) инвалидског додатка и посебног инвалидског додатка – на месечно

новчано примање;

3) основне новчане накнаде и допунске новчане накнаде – на месечно

новчано примање;

4) породичног додатка;

5) накнаде трошкова смештаја у установу социјалне заштите, уз

утврђивање која права ће кориснику бити задржана уз превођење основице и

износа тих права у складу са овим законом.

Права по решењима донетим у складу са ст. 1. и 2. овог члана признају

се од почетка примене овог закона.

49

Члан 200.

Поступци по захтевима за признавање својства борца, својства ратног

војног инвалида по основу учешћа у НОР-у у својству припадника Југословенске

војске у отаџбини и Равногорског покрета, права на породичну инвалиднину по

основу борца који је под околностима овог учешћа погинуо или умро, право на

месечно новчано примање, за додељивање „Равногорске споменице 1941.“ за

признавање права на изузетно месечно новчано примање и додатак на име

разлике између оствареног примања и гарантованог износа за носиоце

„Партизанске споменице 1941.“ који нису решени до дана почетка примене овог

закона, решиће се на начин, по поступку и у износима прописаним аналогним

правима из чл. 197, 198. и 199. овог закона.

Члан 201.

Исплата права признатих решењима донетим по прописима који су

одредбом члана 3. став 1. Уставног закона о изменама и допунама Уставног

закона за спровођење Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број

20/93) престали да важе, у складу са чланом 5. став 1. тог закона, престаје

даном ступања на снагу овог закона, са којим даном престаје и важење решења

којима су права призната, о чему није потребно доносити посебна решења.

За права која су призната по прописима из става 1. овог члана по

службеној дужности донеће се решења којима ће се основица за обрачун

износа права утврдити према члану 33. овог закона.

О праву на месечно новчано примање и повећању месечног новчаног

примања због везаности за постељу, која су призната по Закону о правима

бораца и војних инвалида („Службени лист САПВ”, бр. 19/85, 31/86, 32/88,

15/89, 1/90, 9/90 и 37/90 и „Службени гласник РС”, број 20/93) одлучиће се у

складу са чланом 199. овог закона и даље остваривати под условима у обиму и

на начин прописан овим законом, са правним дејством овог решења од почетка

примене овог закона.

О праву на основну новчану накнаду, допунску новчану накнаду и

изузетну новчану накнаду признатом по Закону о материјалном обезбеђењу и

здравственој заштити учесника народноослободилачког рата („Службени лист

САПК”, број 5/79), као и о праву на инвалидски додатак, посебан инвалидски додатак, породични додатак, професионалну рехабилитацију признатом по Закону о инвалидском додатку и другим правима војних инвалида („Службени лист САПК”, број 24/79) одлучиће се у складу са чл. 198. и 199. овог закона и даље остваривати под условима у обиму и на начин прописан овим законом, са правним дејством овог решења од почетка примене овог закона. Корисник са територије АП Косово и Метохија, на којој је Резолуцијом 1244 Савета безбедности Организације уједињених нација успостављена Привремена административна мисија ОУН, у поступку из ст. 1. и 4. овог члана је у обавези да надлежном органу који води поступак по овом закону приложи доказ о околностима под којима је задобијено телесно оштећење или погибија члана породице по основу кога је признато основно и изведено право од Министарства одбране и Министарства унутрашњих послова и доказ о држављанству Републике Србије.

Члан 202.

Корисницима који на дан ступања на снагу овог закона имају држављанство Републике Србије и пребивалиште на територији Републике Србије, којима је у Републици Србији успостављена исплата права у области борачко-инвалидске заштите на основу решења друге републике бивше 50 Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и који су се затекли у Републици Србији у исплати на дан ступања на снагу овог закона, на основу доступних или реконструисаних списа предмета, извршиће се превођење права чија је исплата вршена на права утврђена овим законом. Решењем из става 1. овог члана наведена права кориснику ће се признати у обиму у коме их је користио на дан ступања на снагу овог закона, уз признавање основице за утврђивање износа права, начина усклађивања права и услова за остваривање права по овом закону, уколико надлежни орган не

може прибавити списе предмета са коначним решењем о признавању права, или уколико надлежни орган не може извршити реконструкцију списа предмета на основу којих се може утврдити основ за признавање права. Уколико се списи предмета, односно докази накнадно прибаве, корисник ће моћи да оствари и већи обим права, као и друга права, уколико за то испуњава прописане услове. Захтеви лица која су остварила права из области борачко-инвалидске заштите по прописима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, односно Савезне Републике Југославије, а који се на дан ступања на снагу овог закона не налазе у исплати у Републици Србији, неће се узимати у поступак. Решења о превођењу права из става 1. овог члана на износе прописане ставом 1. овог члана, уз утврђивање услова за њихово остваривање, првостепени орган донеће по службеној дужности у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, са правним дејством од почетка примене овог закона.

Члан 203.

Војним инвалидима и корисницима породичне инвалиднине признатим у Републици Српској, који су преузети у систем борачко-инвалидске заштите Републике Србије и којима је по прописима Републике Србије успостављена исплата права у Републици Србији на основу Протокола о сарадњи Савезног министарства за рад, здравство и социјалну политику Савезне Републике Југославије и Министарства за питања бораца, жртава рата и рада Републике Српске у области борачко-инвалидске заштите потписаног у Бањалуци 26. јуна 2000. године и Протокола о сарадњи Министарства за социјална питања Републике Србије и Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске потписаног у Београду 27. новембра 2003. године, допуњеног 18. новембра 2005. и 29. септембра 2006. године, превешће се наведена права и признати под условима, у обиму и на начин

утврђен овим законом.

Решења о превођењу права из става 1. овог члана на одредбе овог

закона уз утврђивање услова за њихово даље остваривање, првостепени орган

донеће по службеној дужности до дана почетка примене овог закона, са правним дејством од почетка његове примене.

Члан 204.

Изузетно од чл. 22. и 23. овог закона, цивилни инвалид рата односно

корисник права на месечно новчано примање по основу цивилне жртве рата

или умрлог цивилног инвалида рата, код кога је телесно оштећење, односно

смрт или нестанак настао ван територије Републике Србије и коме су до

почетка примене овог закона ова права призната по прописима који престају да

важе почетком примене овог закона, може и даље користи призната права у

обиму, на начин и под условима прописаним овим законом.

Решења о превођењу права из става 1. овог члана на одредбе овог

закона уз утврђивање услова за њихово даље остваривање, првостепени орган

донеће по службеној дужности до дана почетка примене овог закона, са

правним дејством од почетка његове примене.

51

Члан 205.

Права на ортопедска и друга медицинско-техничка помагала која су била

призната до почетка примене овог закона по прописима који престају да важе

почетком примене овог закона, а која нису прописана овим законом, престају

истеком рока трајања тих помагала.

Члан 206.

Кориснику коме је право на путничко моторно возило признато по

пропису који престаје да важи почетком примене овог закона, право на новчану

накнаду за набавку путничког моторног возила по члану 89. овог закона може се

признати по истеку рока од седам година од дана преузимања претходно

додељеног возила, односно исплате новчаног износа за набавку возила по

Закључку Владе 05 Број: 401-1181/2011 од 24. фебруара 2011. године.

Члан 207.

Захтев за успостављање исплате на основу решења надлежног органа

Републике Србије лицу коме се исплата није вршила у Републици Србији на

дан ступања на снагу овог закона, већ је на основу тог решења или решења

надлежног органа друге републике преведен у систем борачко-инвалидске

заштите у некој од република бивше Социјалистичке Федеративне Републике

Југославије или Савезне Републике Југославије, односно друге државе чланице

државне заједнице Србија и Црна Гора, одбиће се, без обзира на

држављанство и пребивалиште подносиоца захтева.

Захтев за успостављање исплате права из области борачко-инвалидске

заштите признатог решењем друге републике бивше СФРЈ, СРЈ, односно друге

чланице државне заједнице Србија и Црна Гора по прописима Социјалистичке

Федеративне Републике Југославије, Савезне Републике Југославије, односно

Државне заједнице Србија и Црна Гора, одбиће се, без обзира на

држављанство и пребивалиште подносиоца захтева.

Члан 208.

Корисници којима су права призната као лицима неспособним за

привређивање, односно неспособним за рад, по прописима који престају да

важе даном почетка примене овог закона, сматрају се неспособним за рад и у

смислу овог закона.

Члан 209.

До почетка исплате признатих права у складу са чланом 179. овог закона

преко Јединствене евиденције, исплата ових права вршиће се у складу са

прописима који су били на снази до почетка примене овог закона.

Члан 210.

Прописи за спровођење овог закона донеће се до дана почетка примене

овог закона.

До доношења прописа из става 1. овог члана примењиваће се

подзаконски акти донети на основу прописа који престају да важе почетком примене овог закона, уколико нису у супротности са овим законом.

Члан 211.

Даном почетка примене овог закона престају да важе:

1) Закон о правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица („Службени гласник СРС”, број 54/89 и „Службени гласник РС”, бр. 137/04, 69/12 – УС и 50/18);

52

2) Закон о правима цивилних инвалида рата („Службени гласник РС”, број 52/96);

3) Закон о финансирању удружења бораца ослободилачких ратова Србије („Службени гласник РС”, број 21/90);

4) Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98, 29/98 и 25/00 – УС и „Службени гласник РС”, бр. 101/05 – др. закон, 111/09 – др. закон и 50/18);

5) одредбе чл. 60. и 61. Закона о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводине („Службени гласник РС”, број 99/09);

6) одредбе чл. 1а, 2, 3, 5, 6а, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 18а, 19, 20, 22, 23а и 23б Закона о основним правима носилаца „Партизанске споменице 1941.”

(„Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

7) одредбе чл. 2а, 3, 4, 6, 7а, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 19а, 20, 21,

23, 24а и 24б Закона о основним правима бораца шпанског

националноослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године

(„Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

8) одредбе чл. 2, 3, 5, 6, 8, 10а, 10б, 10в, 10д, 11, 12, 12а, 13, 14, 14а,

15, 17. и 19. Закона о основним правима лица одликованих Орденом народног

хероја („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 21/74, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

9) одредбе чл. 1а, 2, 4, 11. и 11а Закона о основним правима лица

одликованих Орденом Карађорђеове звезде с мачевима, Орденом Белог орла с мачевима и Златном медаљом Обилића („Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 22/73, 33/76, 68/81, 75/85, 44/89 и 87/89);

10) одредбе чл. 4, 5, 6, 8, 11. и 15. Закона о борачком додатку

(„Службени лист СФРЈ”, бр. 67/72, 33/76, 32/81, 68/81, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);

11) Уредба о начину остваривања права припадника Југословенске

војске у отаџбини и Равногорског покрета у области борачко-инвалидске

заштите („Службени гласник РС”, број 51/05);

12) Уредба о праву на месечно новчано примање за време

незапослености ратних војних инвалида од V до X

групе из оружаних акција после 17. августа 1990. године („Службени гласник

РС”, број 8/19).

Члан 212.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у

„Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 1. јануара 2021.

године. __

**НА ОСНОВУ ЧЛАНА 110. ЗАКОНА О ПРАВИМА БОРАЦА, ВОЈНИХ
ИНВАЛИДА, ЦИВИЛНИХ ИНВАЛИДА РАТА И ЧЛАНОВА ЊИХОВИХ
ПОРОДИЦА („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС”, БРОЈ 18/20),
МИНИСТАР ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА
ПИТАЊА ДОНОСИ**

ПРАВИЛНИК О ЛЕГИТИМАЦИЈИ

„Службени гласник РС”, број 161 од 31. децембра 2020. године

Члан 1.

Овим правилником ближе се прописују: услови и начин издавања легитимације, изглед легитимације, садржина, рок важења и начин вођења евиденције о издатим легитимацијама борца, ратног војног инвалида, мирнодопског војног инвалида, цивилног инвалида рата, корисника породичне инвалиднине, члана породице умрлог цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата (у даљем тексту: корисник легитимације).

Члан 2.

Легитимацију издаје, по службеној дужности, градски, односно општински орган који је надлежан да у првостепеном поступку одлучује о правима из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата (у даљем тексту: надлежни орган).

Надлежни орган издаје легитимацију по правноснажности решења којим је кориснику признато право по основу кога се она издаје.

Легитимација се издаје без накнаде и користи се за доказивање својства корисника права из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида рата.

Надлежни орган води евиденцију о свим издатим легитимацијама у електронској форми.

Члан 3.

Образац легитимација је правоугаоног облика, у виду картице, димензија 85,6 x 54 mm и израђен је од поликарбонатног материјала, стилизованог изгледа.

Сви подаци на легитимацијама се штампају на српском језику и ћириличким писмом.

На предњој страни легитимација се налазе:

у врху, централно постављен грб Републике Србије, испод њега, централно постављен текст: „РЕПУБЛИКА СРБИЈА”, испод којег се исписује назив министарства надлежног за борачко-инвалидску заштиту.

На предњој страни легитимације која се издаје борцу и ратном војном инвалиду у средини легитимације централно постављен је текст: „БОРАЧКА ЛЕГИТИМАЦИЈА”. Са леве стране је означено место за уписивање регистарског броја легитимације. Десно се уносе: име и презиме корисника легитимације, датум њеног издавања и рок важења.

На предњој страни легитимације која се издаје мирнодопском војном инвалиду, цивилном инвалиду рата, родитељу, супружнику и детету палог борца, војника умрлог или погинулог у Војсци, умрлог војног инвалида, умрлог цивилног инвалида рата или цивилне жртве рата, у средини легитимације, централно постављен је текст: „ЛЕГИТИМАЦИЈА”, а испод њега текст: „КОРИСНИКА ПРАВА БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ”. Са леве стране је означено место за уписивање регистарског броја легитимације. Десно се уносе: име и презиме корисника легитимације, датум њеног издавања и рок важења.

На полеђини легитимације је текст: „Легитимација се издаје на основу члана 156. Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Службени гласник Републике Србије”, број 18/20). Легитимација да се користи за доказивање статуса корисника права из области борачко-инвалидске заштите и заштите цивилних инвалида. Злоупотреба легитимације се кажњава.“.

Члан 4.

Регистарски број легитимације генерише се од три групе бројева.

Прва група бројева (од 1 до 11) дефинише статус и својство корисника:

- 1 (борац I категорије);
  - 2 (борац II категорије);
  - 3 (борац III категорије);
  - 4 (мирнодопски војни инвалид);
  - 5 (цивилни инвалид рата);
  - 6 (корисник породичне инвалиднине по палом борцу – родитељ, супружник, дете);
  - 7 (корисник породичне инвалиднине по војнику погинулом или умрлом у Војсци – родитељ, супружник, дете);
  - 8 (корисник породичне инвалиднине по умрлом војном инвалиду – родитељ, супружник, дете);
  - 9 (корисник породичне инвалиднине по умрлом цивилном инвалиду рата I групе – родитељ, супружник, дете);
  - 10 (корисник месечног новчаног примања по умрлом цивилном инвалиду рата – родитељ, супружник, дете);
  - 11 (корисник месечног новчаног примања по цивилној жртви рата – родитељ, супружник, дете).
- Друга група бројева дефинише групу инвалидитета: за ратног војног инвалида (који је истовремено и борац I категорије) и за мирнодопског војног инвалида (од 01 до 10) а за цивилног инвалида рата (од 01 до 07).
- за борца коме није признато својство ратног војног инвалида и за остале кориснике легитимације 00.
- Трећа група бројева представља генерички број сваког корисника.

Члан 5.

Кориснику легитимације иста се уручује лично у надлежном органу.

Приликом преузимања легитимације, корисник легитимације потписује сагласност са обрадом података који су коришћени за израду легитимације и потврђује да је упознат са њеном употребом.

Члан 6.

У случају губитка, односно оштећења легитимације, на захтев корисника легитимације, надлежни орган издаје дупликат легитимације, чије трошкове израде сноси корисник легитимације. На легитимацији издатој на овакав начин, на предњој страни у горњем десном углу стоји назнака: „Дупликат”.

Члан 7.

Корисник легитимације је обавезан да надлежном органу врати легитимацију у року од 30 дана од дана правноснажности решења којим је одлучено да му престане признато право по основу кога му је издата легитимација, осим у случају престанка права због неиспуњавања услова у погледу година живота, престанка школовања, побољшања здравственог стања, оспособљавања за рад или услед смрти.

Ако корисник легитимације не врати легитимацију, надлежни орган ће у „Службеном гласнику Републике Србије” исту огласити неважећом.

Члан 8.

Образац борачке легитимације, Образац борачке легитимације ратног војног инвалида и Образац легитимације корисника права борачко-инвалидске заштите су одштампани уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 9.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

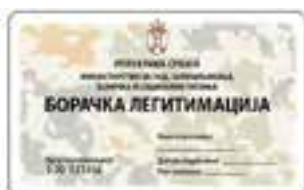
Број: 110-00-567/2020-11

У Београду, 28. децембар 2020. године

Министар

проф. др Дарија Кисић Тепавчевић, с.р.

ОБРАЗАЦ БОРАЧКЕ ЛЕГИТИМАЦИЈЕ БОРЦА

ОБРАЗАЦ БОРАЧКЕ ЛЕГИТИМАЦИЈЕ РАТНОГ ВОЈНОГ ИНВАЛИДА

ОБРАЗАЦ ЛЕГИТИМАЦИЈЕ КОРИСНИКА ПРАВА БОРАЧКО-ИНВАЛИДСКЕ ЗАШТИТЕ

UDK 355.292.4

ISSN 0354-9631

COBISS 148194567

Решењем Агенције за привредне регистре, број БЈГ 249/2009, од 18.12.2009. године, „Војни инвалид“ је уписан у Регистар јавних гласила, под регистарским бројем NV000240

ОСНИВАЧИ ИЗДАВАЧ:

Републички одбор Удружења ратних и мирнодопских војних инвалида Србије,
Београд, Савски трг број 9/III

ТЕЛЕФОН 011/6687-845

Сајт Удружења: udruzenjermvisrbije.rs

e-mail: vojni.invalid@gmail.com

ЧАСОПИС УРЕЂУЈЕ УРЕЂИВАЧКИ КОЛЕГИЈУМ

ГЛАВНИ УРЕДНИК Вук Станић

РЕДАКЦИЈА:

Вук Станић, Драгослав Дашић, Мирослав Никићевић Бојан Ранђеловић, Мирчета Јокановић, др Коста Новаковић, Душан Стојиљковић, Јовица Воркапић, Енис Суљевић Саша Трбусић и Звонко Кришка

ТЕХНИЧКА ПРИПРЕМА: Штампарија Радунић

ШТАМПА:

Штампарија Радунић

ТИРАЖ: 2000

ТЕ 1941. ГОДИНЕ ЛОШЕ ВЕСТИ СТИЗАЛЕ СУ СА СВИХ СТРАНА, АЛИ ГЕНЕРАЛ СНЕГОВ ИЗВЕО ЈЕ УСПЕШАН КОНТРА НАПАД НА НЕМЦЕ И ПОРУШИО ИМ КОНЦЕПЦИЈУ БЛИЦ КРИГА

КОНТРА НАПАД ГЕНЕРАЛА СНЕГОВА

Дан након напада немачког Вермахта, Руси су јуришали на градић Пшемшл, прешли су и у немачку окушациону зону. Немци су се храбро борили, али руски напад ништа није могло да заустави, пуцали су, пробадали, немачке војнике бајонетима, река је била крвава, а мали градић био је прва ослобођена територија, након првог дана рата. Лист Правда позвала је војнике Црвене Армије да се сви боре као војници генерала Снегова.

Приредио: Вук Станић

Црвена армија се 22. јуна сусрела се са немачким блиц кригом, који је подразумевао брзе концентроване нападене слабе такне непријатеља, залажење иза леђа непријатељу, окруживање и уништење опкољених јединица. Сталним напредовањем у дубину и брзим снабдевањем својих јединица, Немци су совјетске армије отцепали једне од других, отсецали су их од залиха, горива и муниције, покушавали да их у потпуности униште. Била је то тактика испробана у Пољској, Француској, Југославији.

Руска Ставка ће наредних месеци и година развити стратегију супротстављања, оваквој врсти напада. Нажалост 22. јуна многи совјетски официри нису умели да се снађу. Не и Генерал Михаил Георгиевич Снегов.

Ни он се раније није сусрео са оваквим начином ратовања, али је инстинктивно

повукао праве потезе и сачувао своје трупе. Онда је изненадно кренуо у силовити контра напад и тако уништио Немце у свом сектору.

Неки официри могу да науче војну стратегију, али официри попут Снегова имају способност да инстинктивно реагују, прочитају непријатеља и искористе његове грешке у тренутку. Иако се први пут сусрео са нечим што није учио на академији,

реаговао је тачно онако, како то Немцима није одговарало.

Искористио је све слабости блиц крига и уништио непријатеља.

Приликом поделе Пољске, између Немаца и Стаљина 1939. године, подељен је и градић, Пшемисл, како га зову Немци. Исти градић Пољаци зову Пшемшл, а Украјинци Перемишл, што истраживачима ствара забуну. Ми Срби, колико је познато аутору текста, нисмо за сада усвојили јединствен назив за овај град у нашем језику.

У сваком случају град је

након пораза Пољске у Другом светском рату, подељен на два дела: западни, немачки, и источни – совјетски.

Граница је ишла дуж реке Сан. (Неки извори је зову и Сана)

У пролеће 1940. године у град је стигао совјетски генерал-мајор Снегов и преузео дужност команданта 8. стрељачког корпуса.

Снегов је имао велико ратно искуство баш као и градић у који је стигао.

Снегов је ратну каријеру почео 1914. године у Руској царској армији у Првом светском рату. Касније је као официр црвене армије ратовао и у грађанском рату.

Мали градић је 1914. године био део Хабсбуршке монархије, која те године нападом на Србију започиње Први светски рат. У граду се

налазило велико војно утврђење. Августа 1914. године Руска војска упала је у Галицију и Прусију а утврђење у Пшемисл-у у коме је било 137.000 аустроугарских војника је опкољено и опсада је трајала све до 22. марта 1915. године. До тада су убијени скоро сви Хабсбуршки војници у тврђави. Опсада овог града била је најдужа опсада било ког града у Првом светском рату.

На крају Првог великог рата, градић постаје део новостворене Пољске државе. Те 1939. године Немци су напали Пољску, а 11 септембра њихове трупе стигле су до овог градића. Ту је напредовање Вермахта прекинута.

У граду и околини су биле јаке снаге пољске армије, које су три дана пружале отпор Немцима. Пољаци се потом повлаче на друге положаје.

Уласком у град Немци су започели тродневни масакр, током кога су убили више од пет стотина Јевреја. Оне, које нису убили, протерали су касније у део града који су по споразуму предали Совјетима. Стаљин је тада покушавао да обнови границе Руског царства, сматрајући да Совјетски савез као сукцесор Руске круне има право на то.

Совјети су у своју зону прихватили више од хиљаду избеглих Јевреја, и тако стекли базу људства спремног да град брани од будућег немачког напада. Пољаци су овде такође били више огорчени на Немце, него на Совјете, јер у нападу на град Совјети нису учествовали. Дошли су на готово и узели свој део града. Нису вршили масакре и деловали су као боља опција.

Није прошло ни пуне две године од када су Совјети загосподарили градом он је поново постао место ратних збивања, а 22. јуна 1941. између 4 и 5 сати ујутро почело је гранатирање пограничног града.

До поднева Немци су лако заузели совјетски део.

Сутрадан у зору, генерал Снегов је окупио гарнизон Пшемисла који је напустио град, удружио га са осмим стрељачким корпусом и 99том стрељачком дивизијом, граничарима, трупама "утврђеног рејона", и одредом народне милиције, коју је формирао од мештана, Јевреја, Пољака, и Руса, спремних да се до смрти боре против Немаца. Тог 23. јуна, генерал Снегов повео је своје трупе у јуриш на Пшемисл.

Ушли су у град и буквално се борили прса у прса на улицама, у двориштима, на мостовима, у реци. Немци су се борили до смрти, нису хтели да предају град. Црвеноармејци су их убијали, у блиској борби су их боли бајонетима!

Број Немаца убијених бајонетом је био толики као да се ради о бици из Наполеоновог времена.

Прво је ослобођена Совјетска зона града, а потом и она коју су пред рат контролисали Немци.

Тела Немаца и Црвеноармејаца били су на сваком кораку.

Река која је пре почетка рата делила градић на две зоне сада је била црвна од крви. У њој су били мртви и рањени Немци. Њихова моторна и запрежна возила била су уништена.

Неутрални војни посматрач из Шведске који је

дошао у градић на позив Немаца, а требало је да извести о успеху Вермахта, написао је:

„Први пут смо видели огроман број дрвених крстова са немачким челичним шлемовима - свеже гробље у близини Пшемисла. Први пут од избијања Другог светског рата у јуну 1941. године немачке трупе су до ногу поражене.”

25. јуна, Московска Правда 25. јуна је известила :

„Совјетске трупе су поново заузеле Пшемишл брзим ударцем!”

Тај број Правде, војска је делила на другим деловима фронта. Новине су ишле из руке у руку из рова у ров.

На свим фронтовима, Руси су се заклињали пред заставом: "Борићемо се као што се боре наши борци у Пшемишл-у."

Нажалост немачка ратна машинерија зашла је дубоко у Совјетску територију.

Градић је био слободна територија неколико стотина километара далеко од линија фронта у дубини коју контролише непријатељ, а 26. јуна почело је организовано повлачење.

Снегов је предводио трупе.

Повукао их је без губитака, и тако опет намагарчио Намце који су мислили да ће бити статичан, да ће га опколити и уништити.

Ово повлачење без губитака је уврштено у уџбенике тактике на руској војној академији, а касније и на другим војним академија.

У повлачењу Снегов је ослобађао градове на које је наилазио, а који су претходних дана окупирани.

За дан, овај генерал заузео је Виницу, и упао у Житомир, који су кратко пре тога окупирани Немци...

Био је то усиљени марш под борбом од скоро скоро 900 километара, 900 километара "крз смрт", марш који је и поред брилијантне стратегије доносио свакодневне жртве.

Два месеца након напуштања Пшемисла

Снегов је напредовао кроз окупирану територију.

Снегов је сад већ очајнички покушавао да се повеже са другим совјетским трупама. Нажалост Намци су напредовали против Црвене армије, брже него што је Снегов бушио њихову позадину.

Он је из дана у дан под борбом морао да се пробија на исток, а војници су гинули, и број рањеника се повећавао. Рањеници су успоравали напредовање.

У ноћи петог на шести август, Снегов је написао:

"У Уманској области. Одлучили смо да се пробијемо дуж обале. Покушали смо да изађемо из окружења. Одвојени делови су прошли. И ја сам ишао на пробој са остацима корпуса,

али сам рањен. Код села Копенковата наша група је поражена. Група од 10-15 људи, која је била са мном, водила је ватрени обрачун са непријатељским митраљесцима. У зору сам био заробљен заједно са два војника који су ме носили..." Снегов је преживао Немачко, заробљеништво и умро је 1960. године. Више пута је одликован, а може се рећи да његов успех на почетку рата није добио историјску славу какву заслужује.

Текст смо објавили у част свих бораца Црвене армије, а поводом годишњице, напада нациста, на Совјетски Савез. У част осамдесет година од почетка антифашистичког устанка у Србији и у част храбрих бораца априлског рата против Краљевине Југославије!

УБИЦУ ДЕЦЕ СИНИШУ РИМЦА ХРВАТСКА ОДЛИКОВАЛА ОСАМ ПУТА

ПРЕ 30 ГОДИНА ХРВАТСКА ПОЛИЦИЈА УБИЛА ДЕВОЈЧИЦУ АЛЕКСАНДРУ ЗЕЦ

Суљић, Римац, Микола, Ходак и Живановић хрватски полицајци, провалили су у стан породице Зеца у Загребу. Прво су убили Михајла Зеца потом његову жену и ћерку

У ноћи 7. децембра 1991. године, хрватски полицајци, Муниб Суљић, Синиша Римац, Игор Микола, Небојша Ходак и Сњежана Живановић, по наредби Томислава Мерчепа, провалили су у стан породице Зеца у Пољаничкој улици у Загребу. Михајла Зеца убили су, када је покушао да побегне. Његову супругу Марију, и ћерку Александру, која је тада имала 12 година, одвезли су у планинарски дом Адолфовац, где су им везали руке на леђа, и потом у њих пуцали. Злочинци, међу којима је био и Синиша Римац, саслушани су неколико дана касније пред истражним судијом, где су признали злочин.

Ипак, пуштени су.

Наставили су да убијају Србе на другим местима у Хрватској, данас територији Европске уније.

Зашто су убице пуштене?

Зато што Хрватској која је те године почела да гради своју државност на постулатима Анте Павелића

и Адолфа Хитлера, није одговрало да неко одговара за убиство загребачких Срба. Заправо Туђманов план је показаће време, предвиђао да Срби нестану, па је убијање српске деце, односно л и к и в д а ц и ј а породице Зеца била разлог за одликовање, а не за затвор.

-Ово би смо морали рјешити, и југ и сјевер. Рјешити на који начин. То је сада део наше расправе. Да нанесемо такве ударце, да Срби практично нестану, рекао је председник

Хрватске Фрањо Туђман на седници на Брионима коју годину касније. Тонски запис овог Туђмановог излагања може се наћи на интернету где је постављен пре више од петнаест година. Ипак, Хрватска је примљена у Европску унију, а бивши председник Србије, Борис Тадић јавно се извинио Хрватима.

Зашто се извинио? Ми не знамо.

Један од зликоваца из ове групе децо убица, Синиша Римац је од хрватске државе одликован чак осам пута. Синиша Римац је лично убио Михајла Зеца, док је Муниб Суљић ликвидирао Александру Зеца и њену мајку хицима у потиљак из аутоматског оружја. Породица Зеца је имала троје деце, масакр су преживели млађи син Душан и ћерка Гордана.

-Убили сте ми тату, немојте ми убити маму, рекла је Александра, а препричавале су убице током истраге. Што значи да је прво убијена њена мајка па она.

Суљић је, пишу поједини извори, након ливидације мајке и ћерке натерао друге чланове групе да и они пуцају у њихова тела, како би одговорност била подељена. Није било поделе одговорности и убице никада нису одговарале за овај злочин.

Нека је вечна слава породици Зеца.

Нека су вечно проклети М и р о с л а в Мерчеп, Римац и Суљић, дабогда им се семе затрло.